

REPUBLIKA HRVATSKA

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA RAZVOJNU STRATEGIJU I
KOORDINACIJU FONDOVA EUROPSKE UNIJE

OKVIR ZA USKLAĐENOST STRATEGIJA 2007.-2013.

INSTRUMENT PRETPRISTUPNE POMOĆI

IZDAVAČ

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA RAZVOJNU
STRATEGIJU I KOORDINACIJU FONDOVA EU

ZA IZDAVAČA

mr. sc. MARTINA DALIĆ, DRŽAVNI TAJNIK

NAKLADA

3 000 primjeraka

ISBN

978-953-7443-03-0

REPUBLIKA HRVATSKA

**SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA RAZVOJNU
STRATEGIJU I KOORDINACIJU FONDOVA EU**

**OKVIR ZA USKLAĐENOST
STRATEGIJA
2007.-2013.
INSTRUMENT PRETPRISTUPNE POMOĆI**

SADRŽAJ

PREDGOVOR	6
1. KONTEKST NACIONALNE POLITIKE	8
1.1. NACIONALNI POSTUPAK PRIPREME I RASPORED.....	9
1.1.1. Postupak pripreme OUS-a i raspored.....	9
1.1.2. Savjetovanje s partnerima.....	10
1.2. PRISTUPANJE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI.....	11
1.2.1. Načela utvrđena Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP).....	11
1.2.2. Pristupno partnerstvo – utvrđivanje kratkoročnih i srednjoročnih prioriteta u kontekstu Komponente III i IV.....	11
1.2.3. Izvješće o napretku za 2006.....	12
1.3. SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST.....	13
1.3.1. Gospodarski rast.....	13
1.3.2. Inflacija i tečaj.....	15
1.3.3. Zapošljavanje i promjene na tržištu rada.....	15
1.3.4. Financijski sustav.....	16
1.3.5. Izravna strana ulaganja.....	16
1.4. GOSPODARSKA POLITIKA I POSTUPAK REFORME.....	17
1.4.1. Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. (SOR).....	18
1.4.2. Pretpristupni ekonomski program (PEP).....	18
1.4.3. Smjernice ekonomske i fiskalne politike (2007.-2009.).....	19
2. STRATEŠKI OKVIR ZAJEDNICE	20
2.1. UREDBA VIJEĆA (EZ) 1085/2006 KOJOM SE USPOSTAVLJA INSTRUMENT PRETPRISTUPNE POMOĆI.....	21
2.1.1. Utvrđivanje cjelokupnog okvira za pretpristupnu pomoć.....	21
2.1.2. Komponenta regionalnog razvoja.....	21
2.1.3. Komponenta razvoja ljudskih potencijala.....	21
2.2. VIŠEGODIŠNJI INDIKATIVNI PLANSKI DOKUMENT (VIPD).....	22
2.2.1. Pregled glavnih izazova politike u okviru Komponente III (trenutna situacija).....	22
2.2.2. Pregled glavnih izazova politike u okviru Komponente IV (trenutna situacija).....	22
2.2.3. Glavna područja intervencija i glavni prioriteti iz Komponente III.....	22
2.2.4. Glavna područja intervencija i glavni prioriteti u okviru Komponente IV.....	23
2.3. STRATEŠKE SMJERNICE ZAJEDNICE (2007.-2013.).....	23
2.3.1. Revidirana Lisabonska agenda.....	23
2.3.2. Prilagodba smjernica politike Komponenti III.....	24
2.3.3. Prilagodba smjernica politike Komponenti IV.....	24
2.4. ZAJEDNIČKA PROCJENA POTREBA ZA ZAPOSŁJAVANJEM (KOMPONENTA IV).....	24
2.4.1. Ključni ciljevi vezani uz zapošljavanje i tržište rada.....	24
2.4.2. Nacionalni akcijski plan zapošljavanja (NAPZ).....	25
2.4.3. Jačanje institucionalnih kapaciteta (HZZ).....	25
2.5. ZAJEDNIČKI MEMORANDUM O SOCIJALNOM UKLJUČIVANJU REPUBLIKE HRVATSKE (KOMPONENTA IV).....	26
2.5.1. Glavni izazovi politike u borbi protiv socijalne isključenosti.....	26
2.5.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta i mreže provedbenih struktura.....	27
3. ANALIZA SOCIOEKONOMSKE SITUACIJE	28
3.1. NAČELA ZA KONCENTRACIJU POMOĆI.....	29
3.1.1. Regionalni razvoj (Komponenta III).....	29
3.1.2. Razvoj ljudskih resursa (Komponenta IV).....	29

3.2. SOCIOEKONOMSKA ANALIZA	30
3.2.1. Zapošljavanje i razvoj ljudskog kapitala	30
3.2.2. Regionalni razvoj i konkurentnost	32
3.2.3. Okoliš.....	33
3.2.4. Promet.....	34
3.3. SWOT ANALIZA.....	36
4. CILJEVI OKVIRA ZA USKLAĐENOST STRATEGIJA.....	38
5. OPERATIVNI PROGRAMI.....	40
5.1. OPERATIVNI PROGRAM ZA REGIONALNU KONKURENTNOST.....	41
5.2. OPERATIVNI PROGRAM ZA PROMET.....	42
5.3. OPERATIVNI PROGRAM ZA ZAŠTITU OKOLIŠA.....	43
5.4. OPERATIVNI PROGRAM ZA RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA.....	44
6. PRIJEDLOG INDIKATIVNE FINACIJSKE ANALIZE DODIJELJENIH FINACIJSKIH SREDSTAVA MEĐU OPERATIVNIM PROGRAMIMA.....	46
7. KOORDINACIJA.....	48
7.1. KOORDINACIJA S DRUGIM NACIONALNIM PROGRAMIMA (UZ POTPORU MEĐUNARODNIH FINACIJSKIH INSTITUCIJA ILI DRUGE VAŽNE VANJSKE POMOĆI).....	49
7.2. USKLAĐENOST S OSTALIM KOMPONENTAMA PROGRAMA IPA.....	50
7.3. ZAJEDNIČKE TEME.....	52
DODATAK 1 – OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI ZA HRVATSKU.....	53
Tablica 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji za Hrvatsku.....	53
DODATAK 2 – POKAZATELJI KONTEKSTA.....	54
Tablica 2: Struktura bruto dodane vrijednosti po sektoru gospodarstva.....	54
Tablica 3: Struktura bruto dodane vrijednosti po sektoru gospodarstva, prema NKD 2002., i bruto domaći proizvod, prema tekućim cijenama.....	55
Tablica 4: Demografska struktura na županijskoj razini.....	56
Tablica 5: Ekonomski pokazatelji za zapošljavanje i obrazovanje.....	56
Tablica 6: Ekonomski pokazatelji na županijskoj razini.....	57
Tablica 7: Sastav radne snage prema obrazovnim postignućima, 2006. (prvi semestar).....	57
Tablica 8: Infrastrukturni pokazatelji na županijskoj razini.....	58
Tablica 9: Ekonomski pokazatelji za društvo utemeljeno na znanju.....	59
Tablica 10: Ekonomski pokazatelji za zaštitu okoliša.....	59
Tablica 11: Ekonomski pokazatelji za promet.....	60
DODATAK 3 – KARTA HRVATSKIH ŽUPANIJA.....	61
POPIS KRATICA.....	62

Predgovor

Pred Vama se nalazi dokument izrađen u sklopu priprema za korištenje prepristupnog programa IPA (*engl. Instrument for Pre-Accession Assistance*), koji je Hrvatskoj otvoren 2007. godine kao zemlji kandidatkinji za članstvo u Europskoj uniji. Iz programa IPA financiraju se projekti čija je svrha jačanje institucionalne sposobnosti i stvaranje tehničkih preduvjeta za preuzimanje obveza punopravnog članstva, uključujući upravljanje strukturnim fondovima Europske unije nakon pridruživanja.

Program IPA sastoji se od pet komponenti:

- I Pomoć u tranziciji i jačanje institucija
- II Prekogranična suradnja
- III Regionalni razvoj
- IV Razvoj ljudskih potencijala
- V Ruralni razvoj

Okvir za usklađenost strategija 2007.-2013. predstavlja krovni strateški dokument kojim se uređuju prioritete u sklopu III i IV komponente programa IPA, i to na području infrastrukturnih ulaganja u zaštitu okoliša i promet, zatim razvoja gospodarstva i konkurentnosti, te zapošljavanja i obrazovanja. Prioriteti se detaljnije razrađuju na razini sektorskih provedbenih dokumenata, odnosno Operativnog programa zaštite okoliša, Operativnog programa za regionalnu konkurentnost, Operativnog programa za promet te Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala. Za njihovu pripremu zadužena su pojedina tijela državne uprave sukladno sektorskoj nadležnosti.

Prioriteti definirani u dokumentu koji se nalazi pred Vama temelje se na nacionalnim strategijama i strateškim smjernicama Europske unije. To uključuje Strateški okvir za razvoj 2006.-2013., Prepristupni ekonomski program, pojedinačne sektorske strategije, zatim odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Pristupno partnerstvo, i dokumente kojima je Europska komisija uredila korištenje financijskih sredstava u ovom kontekstu - Višegodišnji indikativni programski dokument za program IPA i Strateške smjernice za provedbu Lisabonske strategije.

Okvir za usklađenost strategija 2007.-2013. pripremio je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije u suradnji s drugim tijelima državne uprave, predstavnicima poslovnog sektora i sindikata, te u koordinaciji sa Europskom komisijom. Vlada Republike Hrvatske usvojila je Okvir 25. svibnja 2007., a Europska komisija je na njega dala suglasnost 18. lipnja 2007.

Proces izrade Okvira za usklađenost strategija predstavlja izuzetno značajno iskustvo u kontekstu priprema za korištenje sredstava kojima Europska unija financira provedbu ciljeva kohezivne politike, a koja će Hrvatskoj biti na raspolaganju nakon stjecanja statusa države članice Unije. Hrvatska iz strukturnih fondova svakako može očekivati značajnu financijsku potporu za provođenje sektorskih politika i projekata. Budući da je proces pripreme Okvira za usklađenost strategija u potpunosti slijedio načela na kojima se temelji priprema programskih dokumenata za strukturne fondove, stečena iskustva i znanja zasigurno predstavljaju vrlo kvalitetnu osnovu za provođenje sličnih zadaća u kontekstu punopravnog članstva, te potvrdu napora i ambicije da se na tom putu uspije.

mr. sc. Martina Dalić
državni tajnik

KONTEKST NACIONALNE POLITIKE

1.1. NACIONALNI POSTUPAK PRIPREME I RASPORED

1.1.1. Postupak pripreme OUS-a i raspored

Okvir za usklađenost strategija (OUS) predstavlja jedan od programskih dokumenata koji služe kao referentna točka za korištenje pomoći EU-a u Hrvatskoj.

Republika Hrvatska (dalje u tekstu Hrvatska), kao zemlja kandidatkinja za članstvo u EU, ima pristup Instrumentu prepristupne pomoći (IPA) koji je pokrenut 2007. godine. IPA pruža pomoć za izgradnju institucionalne sposobnosti za djelotvornu provedbu pravne stečevine Europske unije i za pripremu za upravljanje Strukturnim fondovima nakon pristupanja. Okvir za usklađenost strategija odnosi se na Komponentu III (Regionalni razvoj) i Komponentu IV IPA (Razvoj ljudskih potencijala). Cilj je tih Komponentata pomoći zemljama kandidatkinjama u razvoju politika i pripremiti ih za provedbu i upravljanje Kohezijskom politikom Zajednice: posebice Europskim fondom za regionalni razvoj i Kohezijskim fondom (Komponenta III) te Europskim socijalnim fondom (Komponenta IV).

Pripremu OUS-a u Hrvatskoj koordinira Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU (SDURF). Rad na OUS-u započeo je u studenome 2005. godine u suradnji s tijelima državne uprave koja su nadležna za područja politika značajna za ovaj strateški dokument, a to su Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Središnji državni ured za e-Hrvatsku.

Osim toga, proces izrade ovog dokumenta odvijao se u redovitim konzultacijama s relevantnim službama Europske komisije (Opća uprava za regionalnu politiku i Opća uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti pružale su savjete tijekom postupka). U nastavku slijedi detaljni raspored izrade dokumenta:

studen 2005. - prosinac 2005.	Razvoj koncepta OUS-a Postupak OUS-a predstavlja se članovima Koordinacijske skupine za OUS (detaljni sastav skupine dan je u Poglavlju 1.1.2.)
siječanj-travanj 2006.	Hrvatska državna uprava priprema 1. nacrt OUS-a
travanj 2006.	Savjetovanje o 1. nacrtu OUS-a s Koordinacijskom skupinom za OUS
svibanj-lipanj 2006.	Savjetovanje o 1. nacrtu OUS-a s Europskom komisijom
srpanj-studen 2006.	Hrvatska državna uprava priprema 2. nacrt OUS-a
studen-prosinac 2006.	Savjetovanje o 2. nacrtu OUS-a s Europskom komisijom
siječanj-veljača 2007.	Hrvatska državna uprava priprema 3. nacrt OUS-a
veljača 2007.	Savjetovanje o 3. nacrtu OUS-a s Koordinacijskom skupinom za OUS
ožujak 2007.	Savjetovanje o 3. nacrtu u okviru službi Europske komisije
travanj 2007.	Finalizacija dokumenta
svibanj 2007.	Hrvatska Vlada donosi OUS
lipanj 2007.	Konačna verzija predaje se službama Europske komisije

Glavni prioriteti politika i ciljevi utvrđeni u OUS-u u skladu su s prioritetima i ciljevima navedenim u:

- a) nacionalnim strateškim dokumentima (npr. Strateški okvir za razvoj 2006.-2013.)
- b) strateškim dokumentima koji se odnose na proces integracije Hrvatske u EU (Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Pristupno partnerstvo, Izvješće o napretku za 2006., Višegodišnji indikativni planski dokument za Hrvatsku, Višegodišnji indikativni financijski okvir za Hrvatsku 2007.-2010.)
- c) mjerodavnim sektorskim dokumentima kojima se definiraju okvirne smjernice politika u određenim područjima s ciljem usvajanja standarda EU-a i najbolje prakse (npr. prioriteti u sektoru razvoja ljudskih potencijala usklađeni su sa Zajedničkim memorandumom o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske i Zajedničkom procjenom potreba za zapošljavanjem);
- d) dokumentima kojima se utvrđuju okvirni prioriteti EU-a vezani uz Lisabonsku agendu i određuje referentna točka za strategije i programe država članica (npr. Strateške smjernice zajednice).

1.1.2. Savjetovanje s partnerima

U studenome 2005. godine hrvatska je Vlada osnovala Koordinacijsku skupinu za OUS (KS OUS) čiji zadatak je nadzirati pripremu Okvira za usklađenost strategija¹. Koordinacijska skupina za OUS uključuje više predstavnike iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Središnjeg državnog ureda za e-Hrvatsku kao i predstavnike Hrvatske udruge sindikata i Hrvatske udruge poslodavaca. Koordinacijskom skupinom predsjedava državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU.

Do sada su održana tri kruga konzultacija s članovima Koordinacijske skupine za OUS u vezi s Okvirom za usklađenost strategija i to 7. prosinca 2005. godine, 21. travnja 2006. godine i 27. veljače 2007. godine. Tijekom prvog kruga konzultacija, članovi KS OUS upoznati su s ciljem dokumenta, njegovom planiranom strukturom te predviđenom dinamikom postupka pripreme. Nakon toga je slijedio niz operativnih međusektorskih sastanaka koji su kao rezultat imali strukturirane sektorske *inpute* sažimajući ukratko tekuću situaciju i razvojne ciljeve u mjerodavnim sektorima kao što su promet, okoliš, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala i makroekonomski okvir.

Svrha je sastanka u travnju 2006. godine bila upoznati članove KS OUS-a s 1. nacrtom verzije OUS-a i dobiti njihove komentare na tekst. Komentari dobiveni od članova KS OUS-a odnosili su se uglavnom na daljnju reviziju i razradu prioriteta koji će se financirati u okviru Komponenti III i IV programa IPA. Predstavnici sindikata naglasili su važnost unutarnjih plovni putova kao i multimodalni promet i važnost gospodarenja otpadom. Kada je riječ o posebnim mjerama u sklopu programa Regionalne konkurentnosti, naglasili su nužnost izobrazbe poduzetnika u vezi s pristupom mjerodavnim instrumentima financiranja i pripremom kvalitetnih prijedloga projekata koji bi mogli privući strane i domaće ulagače. Isti dionici naglasili su i ključnu ulogu društvenog kapitala u razvoju zemlje i stvarnog približavanja EU. Suočeni s ograničenim iznosom sredstava iz IPA-e i odgovarajućim makroekonomskim učinkom, predstavnici Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka naglasili su nužnost potpore konkurentnosti i uravnoteženom regionalnom razvoju putem ulaganja u infrastrukturu, istraživanje i razvoj i njihovo prenošenje u komercijalnu uporabu te izobrazbi poduzetnika u vezi s financiranjem i poslovanjem. Predstavnici istog Ministarstva dali su i detaljnije informacije o zračnom i pomorskom prometu u Hrvatskoj. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa dalo je dodatne informacije o obrazovnim postignućima hrvatskog stanovništva te velikoj neuravnoteženosti između potražnje i ponude za radnom snagom kao i informacije o budućim planovima za ispravljanje te situacije. Osim toga, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva dalje je proširilo tekst informacijama o važnoj ulozi malih i srednjih poduzeća (MSP) u strukturi privatnog sektora u Hrvatskoj dajući detaljniji opis institucionalnih odgovornosti u području promicanja MSP-a. Tom prigodom predstavnici iste institucije podržali su prioritete u području zapošljavanja utvrđene u OUS-u. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva također je doprinijelo daljnjem razvoju dokumenta dodajući detaljnije informacije o situaciji u njegovim sektorima s posebnim naglaskom na prikupljanje i zbrinjavanje otpada. Predstavnici ovog Ministarstva postavili su i pitanje uključivanja tema o poboljšanju energetske učinkovitosti i smanjenju emisije stakleničkih plinova u OUS te pitanje pokretanja dijaloga s Europskom komisijom kako bi se postigao konsenzus o tome treba li o tim temama razgovarati kao o važnim prioritetima i mjerama u okviru OUS-a.

O 3. verziji dokumenta raspravljalo se u veljači 2007. godine. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva zajedno s Ministarstvom mora, turizma, prometa i razvitka dalje je razradilo prioritete koji će se financirati u sklopu Komponente III programa kako bi ih učinili dovoljno fleksibilnim za poticanje razvojnog potencijala regija koje zaostaju u razvoju i povećali konkurentnost nacionalnog

¹ Zaključak je donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici 24. studenog 2005. godine.

gospodarstva putem usluga potpore postojećim poduzećima te prijenosa tehnologije i potpore novonastalim tvrtkama utemeljenim na znanju. Nakon dugotrajne rasprave među dionicima, postignut je konsenzus oko definicije triju prioriteta tj. poboljšanja razvojnog potencijala regija koje zaostaju u razvoju (koji se odražava u mjerama što potiču sustave potpore u vezi s poslovanjem i promiču poslovnu i ulagačku klimu), povećanja konkurentnosti nacionalnog gospodarstva (koje se odražava u mjerama što podupiru usluge MSP-ima s potencijalom za razvoj i izvoz te mjerama koje potiču prijenos tehnologije i usluge potpore novim poduzećima utemeljenim na znanju) i osiguravanja tehničke pomoći za upravljanje operativnim programima i pripremu relevantnih projekata. Predstavnici sindikata iskoristili su tu mogućnost da utvrde niz projektnih ideja u vezi s poboljšanjem ravnoteže između obrazovanja i zahtjeva tržišta rada, prijenosom znanstvenog rada i istraživanja u gospodarstvo kao i istraživanjem različitih dimenzija regionalnih razlika. O tim će se idejama raspravljati u postupku definiranja liste projekata za program IPA. Nadalje predstavnici sindikata preporučili su restrukturiranje poglavlja OUS-a o socijalnom uključivanju i odgovarajućeg operativnog programa iz dviju perspektiva: borbe protiv siromaštva i održivog socijalnog razvoja. Taj je komentar uzet u obzir do određene mjere zbog činjenice da su se u prvom redu utvrđivali razvojni prioriteti ljudskih potencijala uzimajući u obzir nužnost njihove koncentracije zbog ograničenih sredstava iz IPA-e i pratećeg potencijala određenog prioriteta (i odgovarajućih mjera) kako bi se Hrvatska pripremila za korištenje Europskog socijalnog fonda nakon pristupanja. Iako se OUS i OP Razvoj ljudskih potencijala izravno ne bave borbom protiv siromaštva, jedan je od njihovih ključnih prioriteta, koji se financira iz IPA-e, integracija socijalno ugroženih skupina u tržište rada pružanjem potpore njihovu obrazovanju i zapošljavanju. To bi trebalo dovesti do njihova boljeg životnog standarda i daljnje integracije u zajednicu pridonoseći time borbi protiv siromaštva socijalno ugroženih skupina. Uvaženi su i komentari Ministarstva financija i Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Oni su bili uglavnom tehničke prirode i odnosili su se na dodatne tehničke i statističke podatke u nadležnosti tih Ministarstava.

1.2. PRISTUPANJE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI

1.2.1. Načela utvrđena Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)

Ugovorni odnosi između Hrvatske i Europske unije uređeni su Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji je na snazi od veljače 2005. godine. SSP daje pravni okvir za politički dijalog, regionalnu suradnju, uspostavu područja slobodne trgovine, usklađivanje s pravnom stečevinom u određenim područjima, suradnju na polju politika Zajednice i korištenje financijske pomoći Zajednice.

Prema članku 107. SSP-a, koji se odnosi na financijsku suradnju među ugovornim stranama (Glava IX Financijska suradnja), financijska pomoć pruža se u skladu s mjerodavnim propisima Vijeća u sklopu višegodišnjeg indikativnog okvira, koji utvrđuje Zajednica, nakon savjetovanja s Hrvatskom. Izgradnja institucija i ulaganja koji se ostvaruju u okviru programa financijske pomoći trebali bi, stoga, doprinijeti demokratskim, gospodarskim i institucionalnim reformama Hrvatske u procesu ispunjavanja obveza iz SSP-a. Slijedom toga, financijska pomoć može pokrivati sva područja pravnog usklađivanja i politike suradnje predviđene SSP-om.

1.2.2. Pristupno partnerstvo – utvrđivanje kratkoročnih i srednjoročnih prioriteta u kontekstu Komponente III i IV

U travnju 2004. godine, Vijeće Europske unije usvojilo je Europsko partnerstvo s Hrvatskom koje je u veljači 2006. godine pretvoreno u **Pristupno partnerstvo (PP)** kako bi se prikazao novi status Hrvatske kao kandidatkinje za članstvo u EU. Pristupno partnerstvo utvrđuje srednjoročne i kratkoročne prioritete koje Hrvatska mora ispuniti u okviru prepristupnog procesa na temelju kopenhaskih i madridskih kriterija za članstvo te Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Napredak u pregovorima određivat će sposobnost Hrvatske da se pripremi za pristupanje i mjerit će se, između ostalog, ostvarivanjem prioriteta utvrđenih u PP-u. U tom smislu, Pristupno partnerstvo definira i okvir za pomoć EU-a Hrvatskoj u njenim naporima da ispuni zahtjeve i obveze u vezi s prepristupnim procesom.

- Među **gospodarskim kriterijima** glavni prioriteti, koji moraju biti ispunjeni u kratkoročnom do srednjoročnom razdoblju, uključuju provedbu makroekonomskih politika usmjerenih prema stabilnosti kroz jaču fiskalnu konsolidaciju i trajne strukturne reforme (brže restrukturiranje i privatizacija velikih državnih poduzeća, daljnje poboljšanje poslovnog okruženja brzim postupcima registracije, poboljšanje uvjeta za razvoj privatnih poduzeća i izravna strana ulaganja te bolja administrativna učinkovitost. Istaknute su i reforme tržišta rada i obrazovanja kao i sveobuhvatno restrukturiranje sektora zdravstva i socijalne potrošnje).
- Dio dokumenta koji se odnosi na **sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva** utvrđuje niz kratkoročnih do srednjoročnih prioriteta. U području regionalne politike važno je osigurati jasnu raspodjelu odgovornosti mjerodavnih sudionika u procesu, jačati institucionalnu sposobnost i osigurati koordinaciju svih mjerodavnih dionika. Prioriteti u sektoru okoliša uključuju jačanje administrativne sposobnosti na nacionalnoj i regionalnoj razini kako bi se osiguralo učinkovito planiranje i priprema mjerodavnih financijskih strategija. Potrebno je dalje raditi na prenošenju mjerodavnih propisa EU-a s posebnim naglaskom na gospodarenje otpadom, kvaliteti vode, kvaliteti zraka, zaštiti prirode i cjelovitoj zaštiti od zagađivanja i kontroli. Potrebno je povećati ulaganja u okolišnu infrastrukturu s naglaskom na prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda, opskrbu pitkom vodom i gospodarenje otpadom. U odnosu na poglavlje prometa, PP naglašava važnost jačanja administrativne sposobnosti, posebno u željezničkom sektoru. Mjerodavni prioriteti u sektoru socijalne politike i zapošljavanja uključuju jačanje administrativnih struktura i struktura za provedbu pravne stečevine; osiguravanje odgovarajuće analize, provedbe i procjenjivačke sposobnosti s ciljem razvoja i provedbe sveobuhvatne strategije zapošljavanja radi sudjelovanja u Europskoj strategiji zapošljavanja. Mjerodavna tijela trebala bi povećati svoje napore u stvaranju modernog sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi se osigurala odgovarajuća provedba Bolonjskih kriterija u sustavu visokog obrazovanja. Važno je i prepoznati i obrazovati resurse s ciljem pripreme za Europski socijalni fond. Nadalje, Hrvatska bi trebala početi s izradom i primjenom integrirane istraživačke politike.

1.2.3. Izvješće o napretku za 2006.

Od 2002. godine Europska komisija priprema redovita godišnja izvješća o Hrvatskoj za Vijeće i Parlament, najprije u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja, a od 2006. godine i u kontekstu pregovora o pristupanju. Takva izvješća mjere nacionalni napredak u zemlji u odnosu na političke i gospodarske kriterije za članstvo kao i sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz punopravnog članstva. Naglašavaju područja u kojima su u svrhu postizanja spremnosti za punopravno članstvo potrebni neposredni i intenzivni napori.

- U odnosu na sposobnost ispunjavanja **gospodarskih kriterija**, prema Izvješću o napretku iz 2006. godine, relativno visoke stope nezaposlenosti i ograničeno otvaranje novih radnih mjesta ostaju neki od najhitnijih gospodarskih problema koje treba riješiti. Iako su se postupci za registraciju trgovačkih društava počeli pojednostavljivati, potrebno je ukloniti neučinkovitu administraciju i ojačati dugoročno financiranje MSP-a kako bi se unaprijedilo poslovno okruženje te nastavilo s reformama obrazovnog sustava, ali je potrebno uložiti daljnje napore s ciljem poboljšanja učinkovitosti i kvalitete.
- U odnosu na **sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva**, unatoč tomu što je postignut određeni napredak, potrebno je uložiti daljnje napore u mnoge važne sektore. U vezi s regionalnom politikom, Izvješće ističe važnost daljnjeg jačanja administrativne sposobnosti i koordinacije između svih mjerodavnih dionika kako bi Hrvatska mogla imati koristi od fondova EU-a, posebno komponente razvoja ljudskih resursa instrumenta IPA. U sektoru okoliša, potrebno je uložiti daljnje napore kako bi se ograničila sve veća emisija stakleničkih plinova te ostvario cilj Hrvatske u vezi s Protokolom iz Kyota u razdoblju od 2008. do 2012. Potrebne su daljnje revizije kako bi se nacionalno zakonodavstvo uskladilo s pravnom stečevinom iz Direktive o trgovini emisijama, Studije utjecaja na okoliš, Strateške procjene okoliša kao i s direktivama o ekološkoj odgovornosti i izvješćivanju. U vezi s gospodarenjem otpadom, potreban je akcijski plan za provedbu strategije gospodarenja otpadom te je potrebno uložiti daljnje napore u mobilizaciju financijskih sredstava za provedbu pravne stečevine vezane uz otpad. Unatoč dobrom napretku ostvarenom u području kvalitete vode, potrebno je dovršiti prenošenje svih mjerodavnih direktiva. Potrebno je uložiti daljnje napore u razvoj strategije financiranja za provedbu pravne stečevine u vezi s vodama. U području transeuropskih mreža nužno je razviti dugoročni program prometne i energetske infrastrukture s jasnim rokovima i strategijama financiranja kao i dodatno ubrzati napore u provedbi mjerodavne pravne stečevine. U području socijalne politike i zapošljavanja, potrebno je riješiti nedostatke u vezi sa slabom administrativnom sposobnosti. Iako je Vlada u ožujku 2006. donijela godišnji program za promicanje zapošljavanja u skladu s Nacionalnim akcijskim planom zapošljavanja 2005.-2008., potrebno je posvetiti više pozornosti poduzimanju aktivnih mjera na tržištu rada, kao i obrazovanju i osposobljavanju odraslih s ciljem poboljšanja pokazatelja tržišta rada. Daljnje napore treba poduzeti vezano uz uspostavu upravljačkih struktura i provedbu budućeg Integriranog

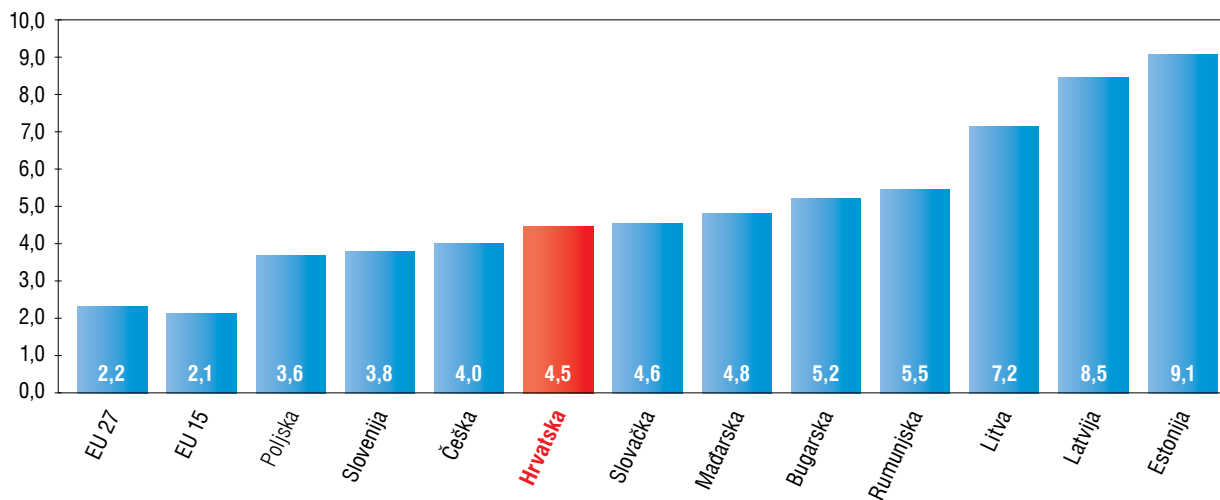
programa cjeloživotnog učenja kao i mjera koje jamče nediskriminaciju između državljana EU-a i Hrvatske u odnosu na pristup obrazovanju. Potrebno je uložiti i pojačane napore u poboljšanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Osim toga, Hrvatska mora povećati proračunske odredbe, unaprijediti istraživačke centre i razviti ljudske resurse kako bi se osiguralo djelotvorno sudjelovanje Hrvatske u istraživačkim programima EU-a (npr. FP7). Uvođenje nacionalnih ocjena stručnjaka trebalo bi doprinijeti dodjeli većih sredstava iz proračuna u svrhu donacija za istraživanje.

1.3. SOCIOEKONOMSKI KONTEKST²

1.3.1. Gospodarski rast

Nakon provedbe stabilizacijskog programa u listopadu 1993. godine, koji je u prvom redu imao za cilj spriječiti trend hiperinflacije, hrvatsko gospodarstvo bilježi relativno stabilan rast praćen niskom inflacijom. Prosječna stopa rasta u razdoblju od 1995. do 2006. godine iznosila je 4,4%. Nakon ostvarivanja stope rasta od 4,3% u 2005. godini, u 2006. godini realni rast BDP-a dostigao je 4,8%. Slika 1 pokazuje prosječnu stopu rasta u Hrvatskoj od 2000. godine u usporedbi s rastom u novim državama članicama.

Slika 1: Prosječne stope rasta 2000.-2006.

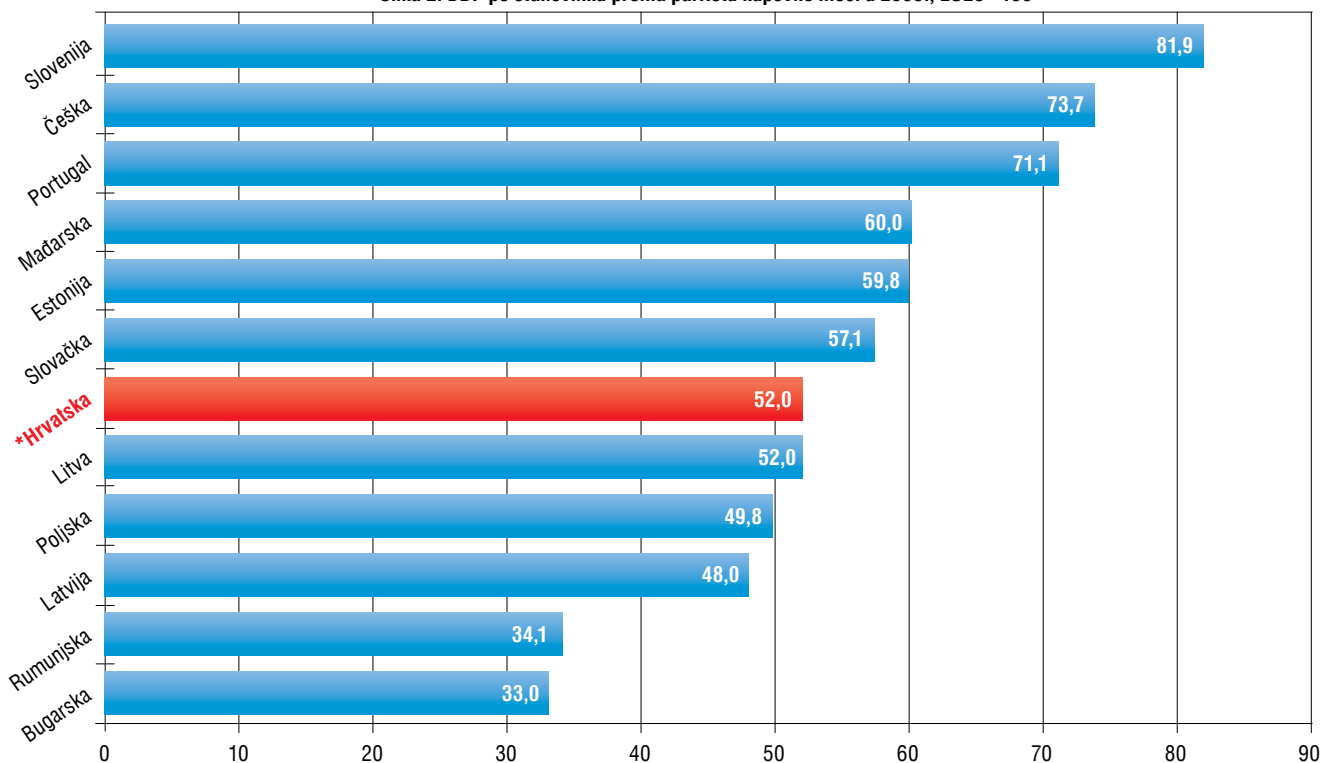
Izvor: Eurostat

Izražen u tekućim cijenama, BDP po stanovniku iznosio je 7.037 eura u 2005. godini i 7.704 eura u 2006. godini. Prema Eurostatu, u 2005. godini, hrvatski BDP po stanovniku mjeren prema paritetu kupovne moći iznosio je 49% prosjeka EU-25³, dok preliminarne procjene koje uključuju sivu ekonomiju ukazuju na vrijednost od 52% prosjeka EU-25. Slika 2 prikazuje usporedbu bruto domaćeg proizvoda po stanovniku prema paritetu kupovne moći odabranih država članica EU i RH s prosjekom EU25. Podaci za Hrvatsku uključuju preliminarne procjene sive ekonomije.

² Podaci izneseni u dokumentu odnose se na svibanj 2007.

³ Međutim, statistike Hrvatske i EU-a nisu u potpunosti usporedive jer Hrvatska ne prilagođava podatke o BDP-u za učinak sive ekonomije. Ukoliko službene vrijednosti BDP-a prilagodimo za preliminarne procjene sive ekonomije, BDP po stanovniku izražen prema paritetu kupovne moći doseže 52% prosjeka EU u 2005. godini.

Slika 2: BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći u 2005., EU25=100

* Uključena preliminarna procjena sive ekonomije.

Izvor: Eurostat

U 2006. godini, udio primarnog sektora u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti iznosio je 7,4%, a sekundarnog sektora 24,5%, dok je terciarni sektor ostvario 68,1% ukupne bruto dodane vrijednosti. Osnovni makroekonomski pokazatelji za Hrvatsku prikazani su u Dodatku 1, Tablici 1 dok su doprinosi pojedinih sektora ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti u Hrvatskoj prikazani u Dodatku 2, Tablicama 2 i 3.

Tijekom posljednjih godina rast proizvodnje potaknut je rastom domaće potražnje, posebice rastom ulaganja i osobnom potrošnjom. Ulaganja u fiksni kapital u razdoblju između 2001. i 2006. godine zabilježila su prosječni rast od 11,1% te je njihova vrijednost iznosila 29,8% BDP-a u 2006. godini. U istom razdoblju prosječni rast osobne potrošnje iznosio je 4,8%. Slični trendovi nastavili su se i u 2006. godini kada je zabilježen realni rast ulaganja od 10,9% dok se osobna potrošnja povećala za 3,5%.

Neto izvoz u posljednjih nekoliko godina uglavnom bilježi negativan doprinos stopi rasta BDP-a. U 2005. godini došlo je do malog pozitivnog doprinosa neto izvoza rastu BDP-a, no u 2006. godini njegov doprinos stopi rasta ponovno je bio negativan. Unatoč snažnom rastu izvoza usluga (npr. turizam i prijevoz), suficit na računu usluga nije uspio neutralizirati negativne učinke deficita na računu robne razmjene.

U 2006. godini izvoz robe iznosio je 8,3 milijardi eura, a uvoz 17,1 milijarde eura. Od 2004. godine izvoz robe rastao je brže od uvoza (izraženo u eurima, u 2006. godini izvoz se povećao za 16,7 posto, a uvoz za 14,3 posto), no rast nije bio dovoljno jak da bi značajnije promijenio strukturni odnos između izvoza i uvoza. Trgovinski deficit hrvatskog gospodarstva odražava njezinu putanju rasta i ovisnost domaćih gospodarskih aktivnosti o uvozu zato što uvoz kapitalnih i intermedijarnih dobara čini 60 posto ukupnog uvoza s dodatnih 15 posto uvoza vezanog uz uvoz energije. Te kategorije uvoza ujedno su i glavni pokretači rasta. S druge strane, unatoč određenom ubrzanju rasta izvoza tijekom posljednjih nekoliko godina, još uvijek postoje problemi u vezi s ostvarivanjem većeg širenja na strana tržišta. Razlozi su vjerojatno vezani uz konkurentnost izvoza, njegovu sposobnost inovacije, ali i uz činjenicu da je priljev greenfield izravnih stranih ulaganja bio relativno slab. Zbog toga, domaća proizvodnja temeljena na izravnim stranim ulaganjima nije uspostavljena kao važan dio sektora izvoza, kao što je slučaj u drugim novim državama članicama.

Kao rezultat toga, trajni nerazmjer između štednje i ulaganja doveo je do visokih deficita tekućeg računa i rasta vanjskog duga. U razdoblju od 2000. do 2006. godine prosječni deficit tekućeg računa iznosio je 5,8 posto. Krajem 2006. godine deficit tekućeg računa iznosio je 7,6 posto BDP-a. Kao posljedica toga rastao je bruto vanjski dug. Iako je u posljednje tri godine rast vanjskog duga

usporen, vanjska zaduženost dostigla je na kraju prosinca 2006. godine 29,0 milijardi eura, tj. 84,8% BDP-a. Prema tome, smanjenje vanjske ranjivosti ostaje ključni makroekonomski izazov.

Kako bi spriječila prekomjeren rast kredita, koji se financira uglavnom putem vanjskog zaduživanja komercijalnih banaka, što je doprinijelo rastu vanjskog duga, Hrvatska narodna banka poduzela je niz mjera s ciljem obeshrabrivanja banaka u vezi s daljnjim vanjskim zaduživanjem (tj. u 2006. godini mjere su uključivale veću graničnu obveznu pričuvu od 55% koja se obračunava na porast inozemne pasive banaka i širi obuhvat pasive na koju se obračunava granična obvezna pričuva). Međutim, daljnja fiskalna konsolidacija smatra se najvažnijim alatom u procesu rješavanja vanjske neravnoteže. Postojeća fiskalna konsolidacija omogućila je smanjenje deficita konsolidirane opće države sa 6,2% BDP-a u 2003. godini na 4,0% BDP-a u 2005. godini i prema preliminarnim podacima na 3% BDP-a u 2006. godini. U 2007. godini deficit opće države trebao bi pasti na 2,8% BDP-a⁴.

1.3.2. Inflacija i tečaj

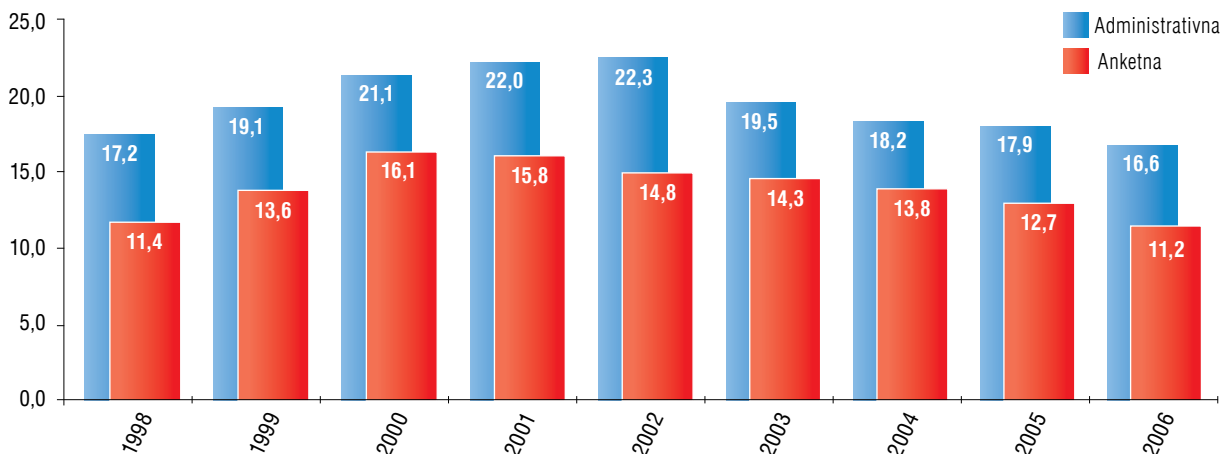
Od 1994. godine Hrvatska bilježi nisku stopu inflacije. Prosječna godišnja stopa inflacije, mjerena indeksom potrošačkih cijena, iznosi 3,4% od sredine 1990-ih. U prosincu 2006. godine IPC je bio 2% viši nego u prosincu 2005. godine dok je prosječna stopa inflacije u 2006. iznosila 3,2 posto. Porast stope inflacije uglavnom je potaknut rastom cijena usluga, tj. rastom cijena opskrbe vodom i komunalija. U prosincu 2006. godine cijene usluga bile su 4,2 posto veće nego u prosincu 2005. godine, dok su cijene dobara narasle za samo 1,4 posto. Proizvođačke cijene mjerene IPC-om narasle su za 1,9 posto u prosincu 2006. godine u usporedbi s prosincem 2005. godine. Stopa inflacije bila je relativno niska zbog aprecijacije tečaja HRK/EUR, sporog rasta nominalnih plaća, blagog porasta produktivnosti radne snage i intenzivne konkurencije u trgovini na malo.

Hrvatska ima upravljani plivajući tečaj. Fluktuacije prosječnog mjesečnog tečaja HRK/EUR kretale su se u uskom rasponu od +/- 4% u posljednjih pet godina (2001.-2006.). Velik priljev kapitala uz prihode od turizma povećava aprecijacijske pritiske koje središnja banka ublažuje intervencijama na deviznom tržištu.

1.3.3. Zapošljavanje i promjene na tržištu rada

Hrvatska je u posljednjih deset godina zabilježila značajan rast, ali stopa nezaposlenosti (mjerena administrativnom stopom i anketnom stopom nezaposlenosti) počela je padati od 2003. i 2001. godine. Anketna stopa nezaposlenosti u 2006. iznosila je 11,2 posto i postigla je najnižu razinu od 1998. godine. Slika 3 pokazuje promjene u stopi nezaposlenosti u Hrvatskoj, dok Slika 4 prikazuje usporedbu s novim državama članicama.

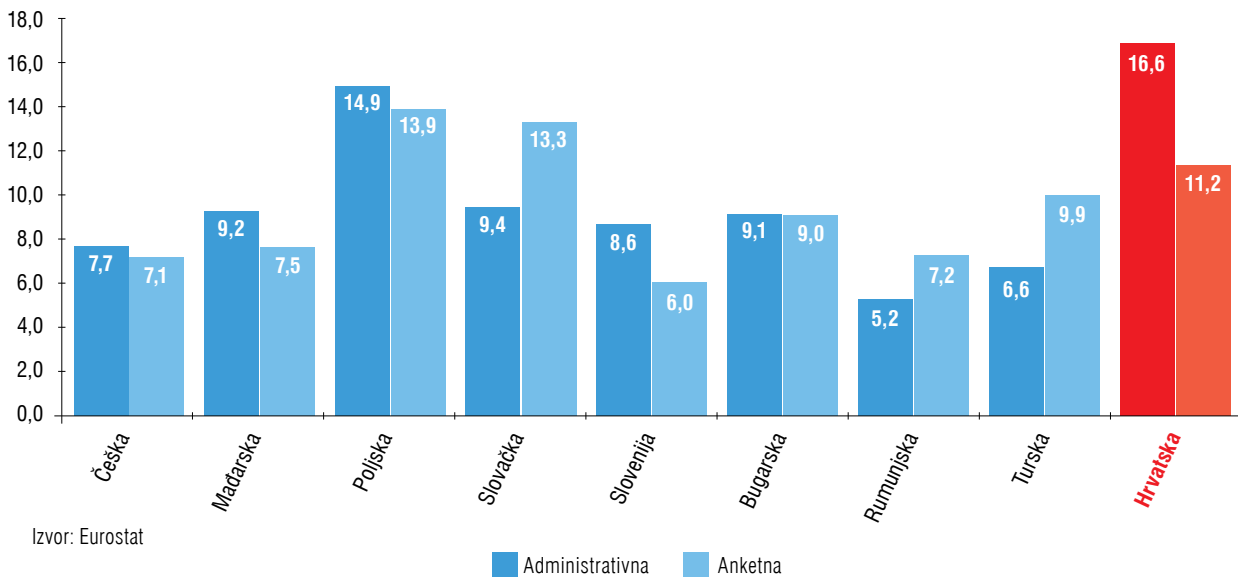
Slika 3: Stope nezaposlenosti u RH

Izvor: DZS

⁴ Navedeni podaci o fiskalnom deficitu izračunavaju se u skladu s modificiranim obračunskim načelom.

Slika 4: Stope nezaposlenosti u 2006.

Osim relativno visoke stope nezaposlenosti, hrvatsko tržište rada obilježeno je i s nekoliko važnih strukturnih problema. Stopa aktivnosti, tj. udio radne snage između 15 godina i 64 godine kod radno sposobnog stanovništva iste dobi relativno je niska (62,6 posto u 2006.). Nadalje, mladi ljudi između 15 godina i 24 godine imaju najvišu stopu nezaposlenosti, tj. 28,9% u usporedbi s ukupnom stopom nezaposlenosti od 11,2% u 2006.

Struktura tržišta rada i sporo "prelijevanje" gospodarskog rasta na tržište rada ukazuju na potrebu za kombinacijom različitih mjera koje će poboljšati zapošljivost nezaposlenih osoba, njihov pristup novim poslovima kao i na potrebu za većom učinkovitošću institucija tržišta rada.

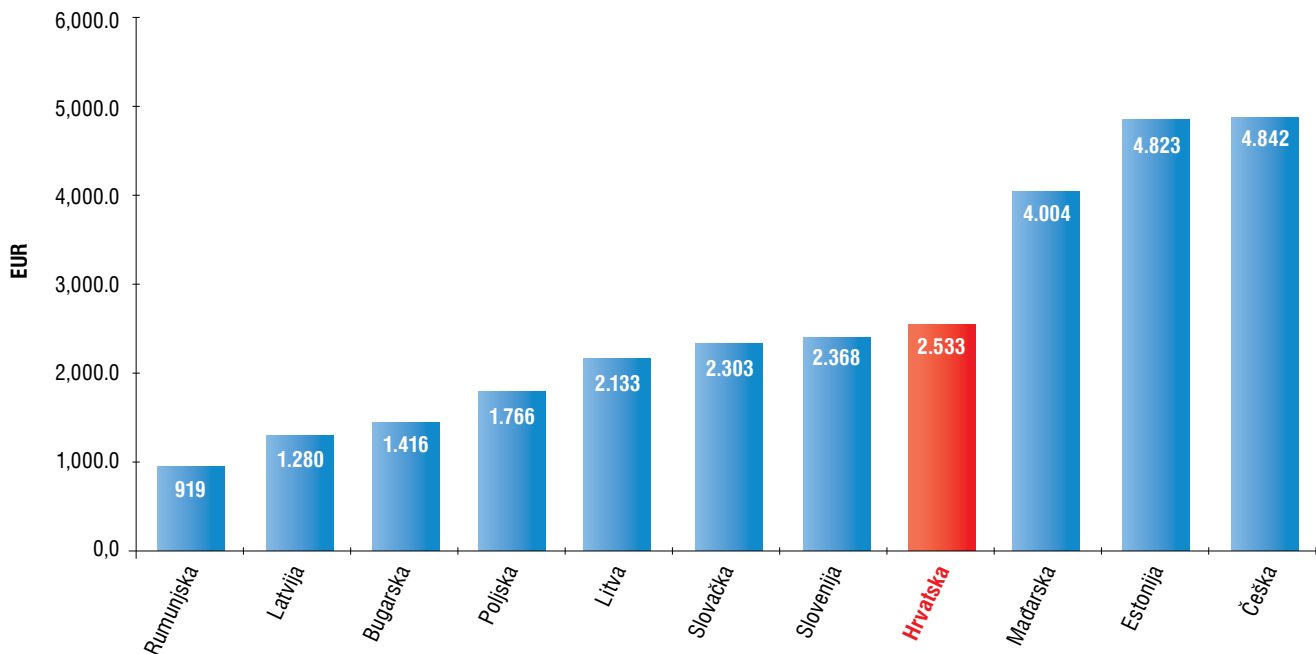
1.3.4. Financijski sustav

Hrvatska ima dobro razvijen bankarski sustav, ali još uvijek nerazvijen sektor financijskih nebankarskih institucija i tržišta kapitala. Imovina bankarskog sustava iznosila je oko 119,4% BDP-a na kraju 2006. godine dok su krediti domaćim sektorima iznosili 75,8% BDP-a. S druge strane, veličina nebankarskih financijskih institucija (mjerena neto aktivom mirovinskih fondova, otvorenih investicijskih fondova i osiguravajućih društava) bila je oko 20% BDP-a dok je promet na Zagrebačkoj burzi iznosio 18,3 % BDP-a u 2006. godini. Nebankarski financijski sektor kao i tržište kapitala zabilježili su čvrst rast tijekom posljednje dvije godine – CROBEX indeks cijena dionica na Zagrebačkoj burzi povećao se za 60,7% u 2006. godini – te se očekuje njihov daljnji rast, osobito u vezi s tržištem dionica. Spajanje Zagrebačke i Varaždinske burze dovršeno početkom 2007. godine trebalo bi dovesti do veće učinkovitosti tržišta kapitala, ekonomija razmjera i dodatnih mogućnosti za razvoj nebankarskog sektora u financijskom sustavu.

1.3.5. Izravna strana ulaganja

U 2006. godini Hrvatska je zabilježila 2,8 milijarde eura izravnih stranih ulaganja (FDI). Neke od najvećih FDI transakcija dogodile su se u posljednjem kvartalu 2006. godine (npr. inicijalna javna ponuda 15% dionica INE, dokapitalizacija banaka u stranom vlasništvu). Ukupan priljev izravnih stranih ulaganja u Hrvatsku od sredine 1990-ih do 2006. dosegao je 14,2 milijarde eura ili 3.206 eura po glavi stanovnika. Pogledavši sliku 5, moguće je primijetiti kako Hrvatska bilježi dobre rezultate u usporedbi s odabranim novim državama članicama EU glede priljeva izravnih stranih ulaganja.

Slika 5: Izravna ulaganja po stanovniku u eurima, 1993.-2005.

Izvor: HNB

Međutim, za razliku od novih država članica, priljev FDI u Hrvatsku usredotočen je na nekoliko sektora. Samo pet industrijskih grana dobilo je više od 65% ukupnog priljeva izravnih stranih ulaganja: financijsko posredovanje 31,1%, telekomunikacije 13,5%, kemijska industrija 14,9%, proizvodnja kosa i naftnih derivata 4,7% i trgovina na veliko 4,1% ukupnog priljeva FDI. Nejednolik tok izravnih stranih ulaganja i dominacija *brownfield* ulaganja naglašavaju potrebu za poboljšanjem poslovne i ulagačke klime ili općenito potrebu za strukturnim reformama koje će povećati konkurentnost cjelokupnog gospodarstva i njegovu privlačnost ulagačima, posebice stranim.

1.4. GOSPODARSKA POLITIKA I POSTUPAK REFORME

Gore prikazana socioekonomska analiza ukazuje da hrvatsko gospodarstvo djeluje u stabilnom makroekonomskom ozračju kao rezultat održiva makroekonomskog upravljanja u skladu s postavkama suvremenog tržišnog gospodarstva. Međutim, dugoročno održiv rast, uključujući smanjenje trenutno postojećih makroekonomskih rizika, povećanje konkurentnosti i brža realna konvergencija prema EU, zahtijevaju odlučnije strukturne i institucionalne reforme. Vođena takvim gospodarskim razmatranjima i mogućim članstvom u EU do kraja desetljeća, Vlada Republike Hrvatske usvojila je Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. (SOR) kao glavni strateški dokument koji će usmjeravati odluke i djelovanje u području gospodarske politike u sljedećih sedam godina.

Ciljevi, instrumenti i mjere utvrđeni u SOR-u dalje se razrađuju u Prepristupnom ekonomskom programu (on se izrađuje i dostavlja Europskoj komisiji svake godine), koji daje kratak pregled do sada ostvarenih mjera kao i prikaz planiranih mjera u sljedećem trogodišnjem razdoblju u vezi s ciljevima i mjerama definiranim SOR-om u okviru strukturnih reformi i makroekonomske politike.

Osim toga, *Smjernice ekonomske i fiskalne politike* utvrđuju ključne ciljeve, načela i smjer fiskalne politike Vlade u sljedećem trogodišnjem razdoblju.

Strateški okvir za razvoj 2006.-2013., Prepristupni ekonomski program i Smjernice ekonomske i fiskalne politike predstavljaju glavna uporišta za pripremu gospodarske politike u nadolazećem razdoblju u Hrvatskoj. U njima su definirana prioritetna područja hrvatske Vlade, redoslijed navedenih prioriteta te mjere za njihovu provedbu.

1.4.1. Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. (SOR)

Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. odobrila je hrvatska Vlada u kolovozu 2006. godine. SOR je službeno usvojen nakon dva kruga javnih konzultacija sa sindikatima, nevladinim organizacijama, poslovnom zajednicom i općom javnosti.

SOR definira nacionalne ekonomske ciljeve i instrumente za njihovu provedbu u razdoblju od 2006.-2013. godine zajedno s općim ciljem postizanja gospodarskog rasta putem konkurentnosti i zapošljavanja u socijalnoj državi 21. stoljeća. Ciljevi i instrumenti definirani u dokumentu izrađeni su u skladu s odlukom Hrvatske da postane punopravnom članicom EU i njenim obvezama koje proizlaze iz tog procesa.

Polazište Strateškog okvira za razvoj jest činjenica da gospodarski razvoj koji se temelji na aktivnostima države nije dugoročno održiv. Potrebno je ojačati privatni sektor, njegovu konkurentnost i sposobnost da postane glavnim pokretačem budućeg gospodarskog rasta. S obzirom da gospodarski rast treba na kraju dovesti do boljeg standarda građana, elementi socijalne kohezije i socijalne pravde jednako su važni za taj proces. Ta su dva stupa ugrađena u glavni strateški cilj Hrvatske – razvojem konkurentnog gospodarstva postići prosperitet u modernoj europskoj socijalnoj državi.

Ostvarenje tog cilja istodobno zahtijeva i koordinirano djelovanje u 10 strateških područja. Ta se strateška područja mogu podijeliti na tri glavne skupine koje odražavaju svoju sposobnost da utječu na rast i konkurentnost. Prva se odnosi na **dovršetak procesa tranzicije** sveobuhvatnom reformom pravosuđa i javne uprave, tj. izgradnjom nove uloge države, jačanjem poduzetničke klime i odlučnom provedbom privatizacije i restrukturiranja. Prva skupina strateških područja usredotočuje se na one probleme koji izravno sprječavaju razvoj jer je njihovo rješenje preduvjet za učinkovitu uporabu dostupnih ekonomskih resursa. Oni se nazivaju "problemima nedovršene tranzicije" jer analiza pokazuje da Hrvatska ima razvojni "potencijal" koji se troši na neproduktivne subvencije pojedinim poduzećima i neučinkovite administrativne procese.

Druga se skupina prioriteta područja odnosi na jačanje **razvojne infrastrukture**, tj. obrazovanje i učinkovito tržište rada, produktivnu primjenu znanosti i informacijske i komunikacijske tehnologije u gospodarstvu, daljnji razvoj prometne i energetske infrastrukture i posljednje, ali ne i najmanje važno, na socijalnu koheziju i pravdu. To su temelji budućeg rasta i njihovi učinci na rast mogu se promatrati samo nakon određenog razdoblja. Međutim, odlučne radnje radi provedbe mjera utvrđenih u tim područjima potrebno je poduzeti sada upravo zbog vremenskog odmaka potrebnog za poticanje rasta.

Treća skupina prioriteta područja uključuje **razvojne poveznice**, tj. makroekonomsko okruženje, djelotvorne i integrirane financijske usluge i održivi razvoj koji se mogu prepoznati u stalnoj brizi za okoliš, prirodne resurse i regionalni razvoj. Sama za sebe, ta strateška područja ne mogu biti izvori dugotrajnog rasta, ali održiv razvoj nije moguć bez stalnog napretka u ovim sektorima.

Sedam od gore navedenih strateških područja te povezanih mjera i instrumenata predviđenih za njihovo ostvarivanje izravno su važni za OUS, točnije za komponente III i IV IPA programa. To su sljedeća područja: nova uloga države, poduzetnička klima, učinkovit rad i obrazovanje, znanost i ICT, prometna i energetska infrastruktura, prostorno planiranje, zaštita prirode i okoliša, regionalni razvoj i socijalna kohezija i pravda.

1.4.2. Pretpristupni ekonomski program

Pretpristupni ekonomski program (PEP) nacionalni je strateški dokument koji utvrđuje glavne smjernice ekonomske politike u nadolazećem trogodišnjem razdoblju. On određuje raspored provedbe mjera koje su nužne za ostvarenje ciljeva utvrđenih Strateškim okvirom za razvoj 2006.-2013. (SOR) kako bi Hrvatska postala razvijeno i konkurentno gospodarstvo u kontekstu svog pristupanja EU. Dokument slijedi i Smjernice ekonomske i fiskalne politike 2007.-2009. kojima se utvrđuje fiskalni prostor za mjere koje planira Vlada i za korisnike proračuna. Osim toga, usklađen je i s mnogim drugim dokumentima koji definiraju gospodarske odnose Hrvatske s međunarodnom zajednicom s posebnim naglaskom na obveze koje proizlaze iz postupka pregovora s EU.

Najnoviji PEP koji pokriva razdoblje od 2007.-2009. godine predan je Europskoj komisiji u prosincu 2006. godine, a nastao je kao rezultat rada različitih resornih ministarstava, Vladinih ureda, Hrvatske narodne banke, udruga poslodavaca i sindikata. Dokument daje pregled makroekonomskih i fiskalnih mjera koje su nužne za smanjenje vanjske neravnoteže i daljnju fiskalnu konsolidaciju te navodi i glavne strukturne reforme koje će se provoditi u sljedeće tri godine radi postizanja veće konkurentnosti i razvoja.

Neka od gore navedenih područja strukturnih reformi i povezanih mjera izravno su važni za OUS kao i za komponente III i IV programa IPA. U sljedećim se odlomcima daje kratak pregled tih područja.

PEP utvrđuje želju Vlade da nastavi sa svojom usmjerenošću k razvoju i boljoj konkurentnosti nacionalnog gospodarstva **privatizacijom** javnih poduzeća (u prvom redu pomoću tržišta kapitala) i daljnjim **uklanjanjem administrativnih prepreka za razvoj poslovanja**. Osim nastavka inicijativa HITRO.HR i HITROrez, koje će dodatno pojednostaviti složene propise, Vlada je odlučna nastaviti s obrazovanjem poduzetnika, poticanjem razvoja klastera, integracijom MSP-a i institucija za istraživanje i razvoj te olakšati pristup izvorima financiranja MSP-a posebnim kreditima i poduzetničkim kapitalom.

Reforma tržišta rada potaknut će zapošljavanje smanjivanjem neslaganja između ponude i potražnje na tržištu rada. Predviđene mjere uključuju trajnu evaluaciju i usavršavanje aktivnih mjera zapošljavanja, jačanje institucionalne sposobnosti provedbenih struktura za politiku zapošljavanja kao i stvaranje lokalnih partnerstva između poslodavaca, obrazovnih institucija, sindikata i drugih mjerodavnih dionika.

Reforma obrazovnog sustava poduzima se s ciljem stvaranja radne snage koja će bolje zadovoljavati potrebe tržišta rada. Mjere uključuju poboljšanje zastarjelih nastavnih programa, smanjenje obrazovnih područja praćenih analizom tržišta rada (posebno strukovnog obrazovanja i osposobljavanja) i uvođenje obaveznog srednjoškolskog obrazovanja. Pozornost će biti usmjerena na provedbu Bolonjskog procesa i prenošenje znanja iz obrazovnih ustanova i instituta na praktičnu primjenu u proizvodnom sektoru. Posebna pozornost će se posvetiti primjeni načela cjeloživotnog učenja u obrazovanju.

U području **socijalne kohezije** reforma socijalne skrbi trebala bi smanjiti udio ukupne potrošnje na socijalnu skrb u BDP-u dok bi se potrošnja na socijalnu pomoć trebala povećati i cijeli bi sustav trebao postati više orijentiran prema korisnicima uz kvalitetnije i bolje usmjerene socijalne naknade.

Glede mjera politike **zaštite okoliša**, primjena različitih vrsta procjena utjecaja na okoliš trebala bi voditi prema integraciji načela zaštite okoliša u planiranje i provedbu sektorskih politika. U nadolazećem trogodišnjem razdoblju uspostaviti će se sveobuhvatni sustav gospodarenja otpadom i ojačati sustav cjelovitog upravljanja vodama, kao i kontinuirano sprječavanje industrijskog onečišćenja i korištenja opasnih tvari.

Razvoj učinkovite i fiskalno održive **javne uprave** potrebno je postići njezinom racionalizacijom i pojednostavljenjem administrativnih postupaka. Planira se i daljnje proširenje programa e-Hrvatske kako bi se unaprijedile javne usluge prema svim građanima. Ti naponi, zajedno s trajnom reformom pravosuđa i provedbom programa za borbu protiv korupcije, trebali bi voditi do lakšeg ulaska i izlaska s tržišta te provedbe vlasničkih i vjerovničkih prava.

1.4.3. Smjernice ekonomske i fiskalne politike (2007.-2009.)

Prema Smjernicama ekonomske i fiskalne politike ključni ciljevi fiskalne politike u razdoblju između 2007.-2009. uključuju smanjenje proračunskog deficita ispod 3% BDP-a, stabilizaciju i daljnje smanjenje javnog duga na manje od 60% BDP-a, smanjenje vanjskog duga na vrijednosti od oko 80% BDP-a i potporu odlučnoj provedbi strukturnih reformi.

Zbog boljeg upravljanja proračunom i snažne fiskalne prilagodbe (koja se postiže na strani prihoda modernizacijom i jačanjem prikupljanja poreza uz potporu institucionalnog jačanja porezne uprave te na strani rashoda boljim nadzorom i potrošnjom proračunskih sredstava), Hrvatska bi trebala postići daljnje smanjenje fiskalnog deficita⁵ s 2,8% BDP-a u 2007. na 2,4% BDP-a u 2009. godini. Prema metodologiji ESA 95, neto posuđivanje/zaduživanje smanjit će se s 1,8% BDP-a u 2007. na 1,5% BDP-a u 2009. godini. To bi trebalo imati izravan učinak na smanjenje javnog duga s 45,9% BDP-a u 2007. godini na 43,8% BDP-a u 2009. godini. Takve rezultate treba ostvariti povećanom institucionalnom sposobnosti za upravljanje javnim dugom i trajnom usmjerenosti države da svoje potrebe financira prvenstveno na domaćem tržištu i u domaćoj valuti podržavajući tako rast domaćeg tržišta kapitala i smanjujući izloženost javnog duga tečajnom riziku. Uloga kapitalnih prihoda (od privatizacije i prodaje nefinancijske aktive) u financiranju državnih potreba trebala bi se postupno smanjiti. Smanjeni fiskalni deficit zajedno sa zaduživanjem na domaćem tržištu trebali bi doprinijeti i smanjenju vanjskog duga sa 84,1% BDP-a u 2007. godini na 82,5% BDP-a u 2009. godini. Osim toga, smanjeni fiskalni deficit trebao bi doprinijeti smanjenju pritiska na rast kamatnih stopa te na taj način doprinijeti poboljšanju uvjeta privatnog sektora za ulaganja, stvaranju nove dodane vrijednosti i održivom gospodarskom rastu. U svrhu potpore tim ciljevima, Smjernice ekonomske i fiskalne politike sadrže proračunska ograničenja za sve korisnike proračuna.

⁵ Izračunat prema modificiranom obračunskom računovodstvenom načelu koje zapravo predstavlja deficit prema metodologiji GFS 1986 na temelju gotovinskog načela (osim podataka za Hrvatske autoceste i Hrvatske ceste koji su izračunati na temelju obračunskog načela).

STRATEŠKI OKVIR ZAJEDNICE

2.1. UREDBA VIJEĆA (EZ) 1085/2006 KOJOM SE USPOSTAVLJA INSTRUMENT PREPRISTUPNE POMOĆI (IPA)

2.1.1. Utvrđivanje cjelokupnog okvira za prepristupnu pomoć

Vijeće Europske unije 17. srpnja 2006. godine usvojilo je Uredbu kojom se uspostavlja Instrument prepristupne pomoći (IPA) kojom se utvrđuje cjelokupni okvir za pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama obuhvaćenim tom Uredbom, te koja navodi opća načela pomoći prema svakoj njenoj komponenti. Općenito, ta se pomoć odnosi na jačanje demokratskih institucija i vladavine prava, zaštitu ljudskih prava, prava manjina i jednakost spolova, reformu javne uprave, gospodarsku reformu, razvoj civilnoga društva, socijalnu uključenost, mjere izgradnje povjerenja i obnovu te regionalnu/prekogranu suradnju. Budući da Hrvatska pripada krugu država kandidatkinja, te uzimajući u obzir da su pristupni pregovori s Hrvatskom započeli, potporom iz Instrumenta prepristupne pomoći povrh toga će se financirati i ubrzano usklađivanje s pravnom stečevinom Zajednice te socijalni, gospodarski i teritorijalni razvoj, uključujući i ulaganja u područja koja se odnose na regionalni i razvoj ljudskih potencijala. Ovo potonje omogućit će državi korisnici da stekne iskustvo glede intervencija sličnih onima u Strukturnim fondovima i Kohezijskim fondom te da se pripremi za upravljanje Kohezijskom politikom EU-a nakon pristupanja.

Opći okvir politike pomoći u skladu s Uredbom Vijeća 1085/2006 definiraju Pristupno partnerstvo, izvješća Komisije o napretku postignutom u procesu pripreme za pristupanje Europskoj uniji te strateškom dokumentu o napretku u procesu proširenja. Unutar općeg okvira, pomoć se pruža putem višegodišnjih i jednogodišnjih programa usklađenih s Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom Komisije i s Višegodišnjim financijskim okvirom. Okvir za usklađenost strategija i uz njega vezani operativni programi za konkretna sektorska područja uzimaju u obzir prioritete i načela utvrđena u dokumentima Komisije (vidi odjeljak 2.2).

2.1.2. Komponenta regionalnog razvoja

Prema Uredbi Vijeća 1085/2006, komponenta regionalnog razvoja pružit će potporu u razvoju politike i provedbi Kohezijske politike Zajednice, točnije sredstva će stizati iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda. U tom kontekstu, prioritete koji se kvalificiraju za financiranje iz programa IPA uređeni su člankom 147. Uredbe Komisije kojom se provodi Uredba Vijeća (EZ) br. 1085/2006, a kojom se uspostavlja Instrument prepristupne pomoći. Provedba aktivnosti definiranih u gore spomenutoj Uredbi trebala bi pružiti potporu Hrvatskoj u stjecanju iskustava glede intervencija sličnih onima u Strukturnom fondu koje će preuzeti i nakon kojih će uslijediti aktivnosti koje se financiraju iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda (kako je definirano u Uredbi br. 1080/2006 od 5. srpnja 2006. o Europskom fondu za regionalni razvoj; Uredbi br. 1084/2006 od 11. srpnja 2006. kojom se uspostavlja Kohezijski fond).

2.1.3. Komponenta razvoja ljudskih potencijala

Komponenta razvoja ljudskih potencijala također će pružiti potporu državi korisnici u razvoju politike kao i u pripremi za provedbu i upravljanje Kohezijskom politikom, točnije Europskim socijalnim fondom. U tom kontekstu prioritete koji se kvalificiraju za sredstva iz programa IPA uređuje članak 151. Uredbe Komisije kojom se provodi Uredba Vijeća (EZ) br. 1085/2006, a kojom se uspostavlja Instrument IPA. Provedba aktivnosti definiranih u gore spomenutoj Uredbi, treba pružiti potporu Hrvatskoj u stjecanju iskustva u intervencijama sličnim onima u Strukturnim fondovima; Hrvatska ih preuzima nakon članstva, a one se financiraju iz Europskog socijalnog fonda (kako je definirano u Uredbi Vijeća br. 21081/2006 od 5. srpnja 2006.).

2.2. VIŠEGODIŠNJI INDIKATIVNI PLANSKI DOKUMENT (VIPD)

2.2.1. Pregled glavnih izazova politike u okviru Komponente III (trenutna situacija)

Glavni su strateški izazovi u okviru Komponente III, Regionalni razvoj, poticanje rasta u područjima koja imaju potencijala za rast, osiguravanje ujednačenijega razvoja nacionalnih i regionalnih teritorija, izgradnja infrastrukturne mreže za integraciju u Jedinствeno tržište Europske unije i osiguravanje održivog razvoja i zaštite okoliša u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.

Točnije, izazovi za Hrvatsku u području **regionalne konkurentnosti** uključuju unaprjeđenje proizvodnih kapaciteta regija koje zaostaju u razvoju i osiguravanje odgovarajućeg okvira pogodnog za razvoj malih i srednjih poduzeća. To bi podrazumijevalo i rješavanje problema relativno niske razine poduzetničke aktivnosti i obrazovanja poduzetnika, neodgovarajuće razine suradnje između poslovnog sektora i akademske zajednice, nedostatka financijskih instrumenata prilagođenih potrebama MSP-a te nedovoljne institucionalne pomoći za njihov razvoj.

VIPD kao glavne probleme u području **prometa** vidi nedostatak ulaganja u željezničku mrežu koja je tijekom rata doživjela znatna oštećenja, loše stanje riječnih luka, nedostatak ulaganja u modernizaciju zračnih luka (posebice onih ulaganja u vezi s tehnikama prijevoza putnika i tereta te održavanja zrakoplova) kao i nekonkurentan položaj pomorskih luka.

Glavni su izazovi u sektoru **zaštite okoliša** poboljšanje pouzdanosti sustava za opskrbu vodom, osiguranje odgovarajućeg pročišćavanja otpadnih voda u skladu sa standardima Europske unije, bolje gospodarenje otpadom kako bi se izbjegao štetan učinak na okoliš te dugoročna prevencija onečišćenja zraka koje bi, kao posljedica procesa izgaranja i porasta prometa, moglo premašiti trenutnu razinu.

2.2.2. Pregled glavnih izazova politike u okviru Komponente IV (trenutna situacija)

Problemi koje je VIPD identificirao u području **zapošljavanja** odnose se na negativne trendove u demografskoj slici Hrvatske (starenje stanovništva) što za posljedicu ima opterećenje sustava mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, problem nezaposlenosti mladih te problem dugotrajne nezaposlenosti, velike razlike na tržištu rada po regijama, nedovoljnu fleksibilnost radne snage te spor proces privatizacije/restrukturiranja. Kao jedna od ključnih tema ističe se i dijalog sa socijalnim partnerima.

Glavni izazovi u sektoru **obrazovanja** su poboljšanje sustava visokog obrazovanja (uključujući i potrebu da se razviju ljudski potencijali za istraživanje i razvoj tehnologija), sprječavanje visoke stope prekida školovanja u visokoškolskom obrazovanju kao i sustav za stručno obrazovanje i osposobljavanje koji bi bolje odgovarao zahtjevima tržišta. Ključni izazov također predstavlja i stvaranje sveobuhvatnog sustava za obrazovanje odraslih.

U području **socijalne kohezije**, pitanja na koja treba obratiti pozornost uključuju bolju usmjerenost socijalnih naknada kako bi se osiguralo da ih primaju oni kojima su najpotrebnije, zatim smanjenje rizika siromaštva za nezaposlene, ekonomski neaktivne skupine stanovništva i Rome, s posebnim naglaskom na velike regionalne razlike te promicanje bolje kvalitete socijalnih usluga radi olakšavanja boljeg pristupa tržištu rada.

2.2.3. Glavna područja intervencija i glavni prioriteti iz Komponente III

Glavno je područje intervencija u okviru potkomponente **regionalne konkurentnosti** sektor malog i srednjeg poduzetništva. U VIPD-u planira se podupiranje tog sektora kroz produktivna ulaganja, potporu istraživanju i tehnološkom razvoju te uspostavu čvršćih veza između znanosti i gospodarstva (posebno uspostavom klastera izvrsnosti između poslovnog sektora i istraživačkih institucija), promicanje savjetodavnih službi za sektor MSP-a, širu primjenu elektroničkog poslovanja i informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT) u tvrtkama, potporu umrežavanju i stvaranju klastera.

Glavna područja intervencija na polju **zaštite okoliša** obuhvaćaju pitku vodu, otpadne vode i gospodarenje otpadom. Ulagat će se u pogone za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda, sustave opskrbe pitkom vodom, uspostavu centara za gospodarenje otpadom na županijskoj i/ili regionalnoj razini (što uključuje i odlagališta komunalnog otpada te jedinice za odvajanje i obradu otpada), kao i sanaciju lokacija visoko onečišćenih otpadom (crne točke).

Glavna područja intervencija na području **prometa** obuhvaćaju željeznički sektor i sektor unutarnjih plovnih putova; prema VIPD-u, infrastruktura u tim sektorima dovest će se na višu razinu modernizacijom željezničke i mreže unutarnjih plovnih putova u skladu s europskim standardima te ponajprije duž paneuropskih koridora X. i VII.

2.2.4. Glavna područja intervencija i glavni prioriteti u okviru Komponente IV

Glavna su područja intervencija ona definirana u Strateškim smjernicama Zajednice za razdoblje 2007.-2013.: zapošljavanje i socijalna zaštita, prilagodljivost poduzeća, stvaranje ljudskog kapitala i jačanje administrativnih kapaciteta. Glavni prioriteti uključuju:

- na području **zapošljavanja** – aktivne i preventivne mjere na tržištu rada, promicanje profesionalne i zemljopisne pokretljivosti, smanjivanje neujednačenosti među regijama glede mogućnosti zapošljavanja, povećan pristup zapošljavanju za osjetljive skupine;
- na području **prilagodljivosti radnika i poduzeća** – ulaganja u sposobnosti i kvalifikacije radnika i poduzeća, razvoj inovativnijih oblika organizacije rada, daljnje jačanje mehanizma dvopartitnog socijalnog dijaloga;
- na području **stvaranja ljudskog kapitala** – bolja kvaliteta sustava obrazovanja i osposobljavanja kadrova kako bi se povećala mogućnost zapošljavanja, promicanje istraživanja i inovacija, poboljšanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i visokokvalitetni sustav obrazovanja odraslih;
- na području **administrativnih sposobnosti** – jačanje institucionalnih sposobnosti i učinkovitosti javne uprave koja se bavi pitanjima zapošljavanja, obrazovanja te socijalnim pitanjima.

2.3. STRATEŠKE SMJERNICE ZAJEDNICE (2007.-2013.)

2.3.1. Revidirana Lisabonska agenda

Lisabonska strategija predstavlja europski odgovor na izazove globalizacije, demografske promjene te pomanjkanje tradicionalnih izvora energije. Ona kreće od pretpostavke da je globalizacija ujedno i izazov i prilika za koje Europa ima značajne konkurentne prednosti, ali se treba prilagoditi kako bi ih očuvala i iskoristila na najbolji mogući način. Također uzima u obzir i novija kretanja na području demografije te činjenicu da, s jedne strane, Europljani žive dulje te više ljudi ovisi o mirovinskom i sustavu zdravstvene zaštite, dok s druge strane, niska stopa nataliteta znači da je sve manje ljudi koji te sustave mogu financirati. To vodi k zaključku da je potrebno više radnog stanovništva kako bi Europa bila produktivnija i kako bi mogla financirati socijalne države te da je potrebno povećati stopu zaposlenosti. Naposljetku, Strategija prepoznaje problem niskih zaliha i rezervi energije te činjenicu da korištenje energije doprinosi klimatskim promjenama čime se sugerira potreba učinkovitijeg i održivijeg korištenja energije.

Kako bi odgovorila na navedene promjene, EU je na temelju Lisabonske strategije donijela niz smjernica koje države članice EU-a ugrađuju u svoje nacionalne politike i svoje nacionalne programe reformi. Prioriteti su podijeljeni u tri skupine smjernica:

Smjernica A: Učiniti da Europa i njene regije postanu atraktivnija mjesta za ulaganje i rad

1. Proširiti i poboljšati prometnu infrastrukturu
2. Ojačati sinergiju između zaštite okoliša i rasta
3. Riješiti problem intenzivnog korištenja tradicionalnih izvora energije u Europi

Smjernica B: Unaprijediti znanje i inovacije u svrhu rasta

1. Povećati i poboljšati ulaganja u istraživanje i tehnološki razvoj
2. Olakšati inovacije te promicati poduzetništvo
3. Promicati informacijsko društvo za sve
4. Olakšati pristup financijskim sredstvima

Smjernica C: Šira ponuda poslova i bolji poslovi

1. Privući i zadržati više ljudi u zaposlenju te modernizirati sustave socijalne zaštite
2. Poboljšati prilagodljivost radnika i poduzeća te fleksibilnost tržišta rada
3. Povećati ulaganja u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i vještine
4. Unaprijediti administrativne sposobnosti
5. Pomoći u održavanju zdrave radne snage

Za razliku od država članica Europske unije, Hrvatska nema obvezu pripremiti Nacionalni program reforme niti mora navedene smjernice prevesti u prioritetne aktivnosti (priprema takvog programa postaje obvezatna nakon pristupanja u članstvo). Hrvatska će ih, međutim, razmotriti u važećem Okviru za usklađenost strategija te prilagoditi aktivnosti iz Komponente III i Komponente IV OUS-a Smjernicama Zajednice. S obzirom na ograničena sredstva iz Instrumenta IPA, ne može se odgovoriti na sve gore navedene smjernice pa će se pri odabiru aktivnosti koje će se provoditi primijeniti načelo koncentracije.

2.3.2. Prilagodba smjernica politike Komponenti III

Komponenta III Instrumenta IPA te uz to vezani operativni programi za promet i regionalnu konkurentnost usmjerit će se na prioritetne aktivnosti A1, B1, B2 i B3 iz odjeljka 2.3.1. Operativni program za promet za cilj ima poboljšanje prometne infrastrukture u željezničkom i sektoru unutarnjih plovnih putova radi stvaranja uvjeta za ujednačeniji razvoj prometne mreže u Hrvatskoj te njenu bolju integraciju u paneuropske prometne putove. Operativni program za regionalnu konkurentnost promicat će razvoj malih i srednjih poduzeća te posebno njihova povezivanja sa sektorom istraživanja i tehnološkog razvoja te uporabu e-tehnologija u njihovu radu.

2.3.3. Prilagodba smjernica politike Komponenti IV

Komponenta IV Instrumenta IPA i uz nju vezani Operativni program za razvoj ljudskih potencijala grupiraju se oko prioritetnih aktivnosti C1, C2, C3 i C4 iz odjeljka 2.3.1. Program će uključivati mjere koje će poticati aktivne mjere za zapošljavanje, ulaganje u ljudski potencijal kroz poboljšanje sustava obrazovanja i jačanje administrativnih sposobnosti čimbenika uključenih u provedbu politika zapošljavanja, socijalnog uključivanja i obrazovanja.

2.4. ZAJEDNIČKA PROCJENA POTREBA ZA ZAPOŠLJAVANJEM (KOMPONENTA IV)

2.4.1. Ključni ciljevi u vezi sa zapošljavanjem i tržištem rada

Zajednička procjena prioriteta politike zapošljavanja predstavlja temelj za aktivnosti u području politike zapošljavanja u skladu sa Strategijom zapošljavanja Europske unije. Glavna svrha dokumenta je iznijeti sveobuhvatnu analizu gospodarske situacije i razvoja, stanja na tržištu rada te uz to vezane ciljeve politike zapošljavanja. Sljedeći odlomci donose kratki pregled indikativnih ciljeva politike, relevantnih u kontekstu Okvira za usklađenost strategija, kako su definirani u važećoj verziji Zajedničke procjene prioriteta politike zapošljavanja.

U sklopu područja **srednjeg obrazovanja** važno je produljiti obavezno školovanje te nadalje povećavati udio osoba sa završenom srednjom školom radi jačanja socijalne kohezije. Međutim, moraju se poduzeti određeni koraci u svrhu reforme **strukovnog obrazovanja i osposobljavanja** kako bi ono što bolje odgovorilo zahtjevima tržišta rada. Iako podaci o **obrazovanju i osposobljavanju odraslih** ne postoje, procjene govore da je ukupno sudjelovanje odraslih u obrazovanju relativno nisko. U tom kontekstu, moraju se i dalje jačati nedavno osnovane institucije kako bi se razvili modeli obrazovanja odraslih u skladu s potrebama pojedinaca i potrebama tržišta rada.

Kako bi **Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ)** postao učinkovitiji instrument rada koji bi odgovarao promjenjivim zahtjevima tržišta rada, potrebno je poboljšati njegove rezultate u posredovanju te reorganizacijom unaprijediti njegovu ulogu. Štoviše, potrebno

je osigurati veće sudjelovanje nezaposlenih osoba u **aktivnim mjerama tržišta rada**, nakon kojih bi trebala uslijediti podrobna ocjena njihovih učinaka. Naposljetku, mjere usmjerene na povećanje broja visokoobrazovanih osoba kao i širenje uslužnog sektora trebale bi doprinijeti porastu broja zaposlenih žena te visini njihovih plaća, što bi imalo pozitivne učinke na smanjenje **nejednakosti među spolovima**.

2.4.2. Nacionalni akcijski plan zapošljavanja (NAPZ)

Hrvatska je Vlada u prosincu 2004. donijela Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine (NAPZ). NAPZ je sastavljen prema smjernicama Europske strategije zapošljavanja te preporučenim mjerama navedenim za svaku njenu smjernicu, uključujući i aktivne i preventivne mjere. U ožujku 2006. Vlada je donijela Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2006. godinu u kojem navodi konkretne mjere za provedbu NAPZ-a.

Mjere navedene u NAPZ-u usmjerene su na poticanje zapošljavanja i socijalnog uključivanja preko raznih oblika osposobljavanja koji će povećati mogućnost zaposlenja i integraciju nezaposlenih na tržište rada. Uz osposobljavanje, NAPZ također donosi mjere kojima je cilj poticanje poduzetništva i povoljnijeg poslovnog okruženja.

Nacrt Zajedničke procjene prioriteta politike zapošljavanja nadovezuje se na sljedeće prioritete utvrđene u NAPZ-u: uspostava jasnog i integriranog sustava za učinkoviti rad s nezaposlenima tijekom njihove nezaposlenosti, uključujući i planove o povratku na posao, dodatno praćenje i temeljiti razgovori sa zaposlenima; usmjeravanje aktivnih mjera tržišta rada na dugo nezaposlene i one kod kojih postoji rizik da bi dugo mogli ostati nezaposleni, reforma sustava srednjoškolskog obrazovanja kako bi se izbjegla prerana specijalizacija za uske strukovne predmete te poticalo stvaranje boljih temelja u općim vještinama što bi pozitivno djelovalo na širi izbor zanimanja i fleksibilnost; reforma sustava obrazovanja i osposobljavanja kako bi mogao inkorporirati dogovorene standarde u vezi sa zanimanjima i nastavnim programima te naposljetku odgovoriti potrebama tržišta rada.

2.4.3. Jačanje institucionalnih kapaciteta (HZZ)

HZZ je nezavisna javna institucija u vlasništvu države. Sastoji se od Središnjeg ureda, mreže od 22 regionalna i 94 lokalna ureda s ukupno 1191 zaposlenih. Upravno vijeće HZZ-a čine predstavnici sindikata, poslodavaca i Vlade. HZZ nezaposlenima i poslodavcima pruža uslugu posredništva, odnosno odabira te uslugu profesionalnog savjetovanja raznim ciljnim grupama – od učenika i studenata koji završe osnovno ili srednje obrazovanje do različitih skupina odraslih – nezaposlenih osoba i tražitelja posla kao i poslodavcima. HZZ također sastavlja statistička i analitička izvješća vezana uz različita pitanja tržišta rada.

Kako je istaknuto u (nacrtu) Zajedničke procjene prioriteta politike zapošljavanja, HZZ bi trebao preuzeti proaktivniju ulogu u smanjivanju nesklada između traženih i ponuđenih vještina na tržištu rada, poboljšati svoju uslugu posredništva te unaprijediti svoje ukupno djelovanje. Kako bi se to postiglo, potrebno je decentralizirati i reorganizirati HZZ što je već započeto u okviru projekta CARDS za 2003. godinu. HZZ planira pojačati svoje administrativne kapacitete tijekom prepristupnog razdoblja (vidi Tablicu 1).

U skladu s tim HZZ mora ojačati svoju službu za pomoć i pružanje usluga tražiteljima zaposlenja kao i nezaposlenima te ljudima u nepovoljnijem položaju. Iz tog bi razloga HZZ trebao razviti i pružati ciljane usluge namijenjene poticanju profesionalne i zemljopisne pokretljivosti uključujući bolje usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada sve do lokalne razine. Takav bi pristup trebao olakšati razvoj učinkovitijih mehanizama predviđanja prilikom odgovaranja na nestašicu određenih zanimanja istovremeno ublažujući uska grla u predmetnim sektorima i/ili zanimanjima.

Tablica 1: Planovi za jačanje HZZ-a u razdoblju između 2007. i 2009.

HZZ	TRENUTNO STANJE	BROJ ZAPOSLENIKA KOJI ĆE SE ZAPOSLLITI U ODJELIMA ZA MEĐUNARODNE PROJEKTE			UKUPNO
		2007.	2008.	2009.	
Središnji ured	4	6	5	4	19
Lokalni uredi Osijek, Rijeka, Split i Zagreb	1	-	3	4	8
Lokalni uredi – ostalih 18	-	-	8	10	18
UKUPNO	5	6	16	18	45

Izvor: HZZ

2.5. ZAJEDNIČKI MEMORANDUM O SOCIJALNOM UKLJUČIVANJU REPUBLIKE HRVATSKE (KOMPONENTA IV)

2.5.1. Glavni izazovi politike u borbi protiv socijalne isključenosti

Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) koji su 5. ožujka 2007. godine potpisali Europska komisija i hrvatska Vlada dokument je koji donosi procjenu trenutnog stanja i navodi prioritete politike i mjere vezane uz poticanje socijalne uključenosti. Na temelju JIM-a Vlada Republike Hrvatske i Europska komisija utvrdile su glavne izazove u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Odabrani primjeri važni za ovaj OUS navedeni su u daljnjem tekstu:

Prvi od identificiranih izazova je **razvoj uključivog tržišta rada i poticanje zapošljavanja kao prava i prilike za sve građane**. Budući da su najveći uzroci siromaštva i socijalne isključenosti nezaposlenost i relativno visoka stopa gospodarske neaktivnosti, što je posljedica neusklađenosti između ponude i potražnje radne snage, neravnoteža na tržištu rada mora se ukloniti aktivnom politikom usmjerenom prema onima koji imaju manje izgleda za zaposlenje.

Reforma obrazovnog sustava jedan je od ključnih preduvjeta za smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti. Reforma bi trebala donijeti bolju uključenost u predškolsko obrazovanje, veći udio djece upisane u osnovne i srednje škole, manji broj prekida školovanja, bolju usklađenost između obrazovnih programa i potreba na tržištu rada te povećani postotak visokoobrazovanog stanovništva.

Također postoji i potreba racionalizacije sredstava socijalne zaštite kako bi se izbjeglo multipliciranje i kumuliranje prava u cilju ostvarenja pravednije raspodjele sredstava i bolje ciljanosti naknada. Potrebno je uspostaviti veze između različitih područja prava na nacionalnoj i subnacionalnoj razini.

Kako je spol bitna varijabla u siromaštvu i socijalnoj isključenosti, sve aktivnosti usmjerene na njihovo smanjivanje moraju biti popraćene mjerama koje **potiču jednakost među spolovima**.

Naposljetku, Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske naglašava važnost jačanja administrativnih kapaciteta institucija i drugih čimbenika odgovornih za realizaciju politika i mjera kako bi se osigurala učinkovita provedba mjera reforme.

2.5.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta i mreže provedbenih struktura

Hrvatska ima **niz institucionalnih tijela nadležnih za definiranje i provedbu mjera u vezi sa socijalnom uključenosti**. Najvažnija su Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Tu su još i Gospodarsko i socijalno vijeće (savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske), Vladin Ured za socijalno partnerstvo, gospodarska i socijalna vijeća na županijskim razinama, a socijalni su partneri predstavljeni i u tri radna tijela u Saboru. Vlada Republike Hrvatske smatra da je sudjelovanje u otvorenoj metodi koordinacije vezane uz pitanje siromaštva i socijalne isključenosti jedan od prioriteta nakon pristupanja Europskoj uniji.

Primjer je dobre mreže provedbenih struktura i ojačanih institucionalnih sposobnosti u Hrvatskoj radna skupina koja je imala zadaću izraditi nacrt Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM). Činile su je nadležna ministarstva, lokalna tijela, organizacije civilnog društva, radnički sindikati i udruge poslodavaca. Nakon potpisivanja dokumenta osnovano je Povjerenstvo za provedbu JIM-a RH koje ima za cilj pratiti ostvarivanje ciljeva, zadataka i aktivnosti sadržanih u procesu provedbe JIM-a, utvrditi probleme koji nastaju tijekom provedbe i predložiti mjere za njihovo uklanjanje. Povjerenstvo čine predstavnici tijela koji su činili i radnu skupinu za izradu nacrtu JIM-a. Sama izrada dokumenta bila je rezultat kontinuirane suradnje i savjetovanja vladinih institucija i tijela, nevladinih udruga, socijalnih partnera, akademskih institucija itd. Isto načelo rada primjenjivat će se i u nastavnim aktivnostima.

Od kraja 1990-ih velika se pozornost posvećuje razvoju partnerstva između nacionalnih/lokalnih tijela i organizacija civilnog društva. To je postalo posebno očito nakon osnivanja Vladina Ureda za udruge, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, Savjeta za razvoj civilnog društva te promjenama niza zakona koji uređuju ulogu civilnog društva.

Buduće aktivnosti u sklopu jačanja institucija nadležnih za definiranje i provedbu politika socijalnog uključivanja, među ostalim, uključuju:

1. Jačanje suradnje između nevladinih udruga i Vlade uključivanjem nevladinih udruga u sve faze odlučivanja;
2. Veću uključenost lokalnih tijela u sprječavanje i ublažavanje posljedica siromaštva i socijalne isključenosti te prijenos praćenja i procjene tih mjera s državnih struktura na neovisne akademske institucije;
3. Razvoj novog modela organizacije za centre socijalne skrbi, utemeljenog po principu "one-stop-shop";
4. Uspostavu mobilnih stručnih timova na županijskim razinama. Njihov bi se zadatak sastojao u tome da pruže nužnu pomoć djeci i mladim ljudima s posebnim potrebama kao i njihovim nastavnici i roditeljima;
5. Stvaranje preduvjeta za uključivanje predstavnika Roma u tijela lokalnog i regionalnog samoupravljanja;
6. Izradu kriterija za uspješno pružanje usluga, razvoj standarda dobre prakse, uvođenje profesionalnog etičkog kodeksa za pružatelje socijalnih usluga.

ANALIZA SOCIOEKONOMSKE SITUACIJE

3.1. NAČELA ZA KONCENTRACIJU POMOĆI

Ograničena količina financijske potpore dostupne u okviru programa IPA zahtijeva pažljivo razmatranje prioriteta i njihovu koncentraciju na određeni niz područja. Svi prioriteti utvrđeni u ovom OUS-u predstavljaju sjecište ciljeva utvrđenih u **nacionalnim strateškim dokumentima i strateškim dokumentima Zajednice** (molimo pogledati Odjeljke 1 i 2) i odabrani su na temelju njihove usklađenosti s nacionalnim politikama i politikama Zajednice. U tom okviru, uzeta su u obzir sljedeća načela koncentracije:

1. Činjenica da će IPA u prvom redu služiti ostvarivanju važnog cilja **izgradnje operativne sposobnosti** za upravljanje kohezijskom politikom nakon pristupanja i da je potrebno dodijeliti najveću količinu sredstava jačanju institucionalne sposobnosti upravljačkih struktura i pripremi budućih projekata.
2. Činjenica da IPA služi kao instrument kojim se državama kandidatkinjama pomaže u provedbi **pravne stečevine Europske unije** i da intervencije moraju biti dobro usklađene s prioritetima iz Pristupnog partnerstva;
3. **Hitnost** mjera koje će se provoditi, na temelju socioekonomske analize u određenim sektorskim područjima, i njihova sposobnost da stvore **platformu za kasnije intervencije slične onima u Strukturnim fondovima**.

3.1.1. Regionalni razvoj (Komponenta III)

Pomoć sektoru prometa bit će usredotočena na modernizaciju mreže u paneuropskim prometnim koridorima. To će uključivati obnovu **željezničke mreže na Koridoru X i mreže unutarnjih plovnih putova na Koridoru VII**. Odabir prioritetnih područja intervencije temelji se na analizi potreba u sektoru prometa, koja pokazuje da ulaganja u prometnu infrastrukturu moraju biti strukturirana na takav način da dopuste uravnoteženiji razvoj i međusobnu povezanost pojedinih vrsta prometa pri čemu se posebna pozornost posvećuje upravo željeznicama i plovnim putovima. Ovaj je cilj u potpunosti priznat u Strateškom okviru za razvoj 2006.-2013. On je isto tako u skladu s načelima prometne politike EU-a koja promiče razvoj vrsta prometa koje predstavljaju alternativu cestovnom prometu kako bi se omogućio jeftiniji promet roba i usluga koji nije štetan za okoliš.

Aktivnosti u sektoru okoliša bit će izravno povezane s provedbom pravne stečevine iz područja okoliša koja zahtijeva velika ulaganja i koja će pripremiti Hrvatsku za pristupanje EU. Prioritetni sektori uključivat će **očuvanje kvalitete pitke vode, pročišćavanje otpadnih voda i postupanje s krutim otpadom** koji su već utvrđeni kao ključni sektori u Strateškom okviru za razvoj 2006.-2013. i Pristupnom partnerstvu s Hrvatskom. U drugoj fazi djelovanja IPA-e, mogu se razmotriti pitanja *energetske učinkovitosti i kvalitete zraka* pod uvjetom da ih socioekonomska analiza utvrdi kao prioritetne sektore sa stajališta okoliša.

Operativni program za regionalnu konkurentnost će, u skladu s ciljevima utvrđenim u Strateškom okviru za razvoj 2006.-2013., poduprijeti poduzetništvo kao jedan od ključnih razvojnih čimbenika gospodarskog razvoja zemlje i promicati poslovnu i ulagačku klimu kako bi poboljšao njihov učinak na učinkovitost gospodarstva. Program će predvidjeti potporu kohezijskog tipa nerazvijenim područjima Hrvatske i potporu konkurentnog tipa na općenitoj osnovi u svrhu pripreme za učinkovito upravljanje i uporabu obiju vrsta intervencija Kohezijske politike (kohezija i konkurentnost) nakon pristupanja. Kohezijski dio ovog programa usredotočit će se na dvije manje razvijene regije Hrvatske NUTS II - Istočnu (Panonsku) Hrvatsku i Jadransku Hrvatsku. **Ulaganja u infrastrukturu vezanu uz razvoj malih i srednjih poduzeća te promicanje poslovne i ulagačke klime** bit će zemljopisno usredotočena na županije u kojima je više od 50% površine kategorizirano kao područja od posebne državne skrbi. Kako bi se osigurao kontinuitet pomoći EU-a, niz projekata koji je pripremljen u okviru prethodnih programa EU-a uzet će se u obzir u postupku odabira projekata. U svom segmentu konkurentnosti, program će poduprijeti širi plan konkurentnosti u skladu s lisabonskim ciljevima s naglaskom na **savjetodavne usluge poduzećima, korištenje novih tehnologija, veze između istraživanja i tehnološkog razvoja i gospodarstva** i stvaranje platformi za **umrežavanje poslovanja**.

3.1.2. Razvoj ljudskih resursa (Komponenta IV)

Operativni program za razvoj ljudskih potencijala predviđa niz operacija koje bi trebalo provesti na pilot osnovi i prenijeti u buduće upravljanje Europskim socijalnim fondom. To obuhvaća intervencije u područjima zapošljavanja, socijalne kohezije, strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kao i pripreme radnje vezane uz prilagodljivost radnika i poduzeća. Osim toga, zajednička osnovna tema

bit će usredotočenost na poboljšanje učinkovitosti tržišta rada nadopunjeno (ako je potrebno) jačanjem potencijala ljudskog kapitala za istraživanje i inovacije. Usredotočenost na izgradnju kapaciteta u skladu je s prioritetima utvrđenim u Pristupnom partnerstvu s Hrvatskom i Strateškom okviru za razvoj 2006.-2013.

Osim toga, najveća dostupna financijska sredstva u okviru danog operativnog programa dodijelit će se izgradnji administrativne sposobnosti za upravljanje operativnim programom i pripremu niza projekata u sklopu komponente za tehničku pomoć svakog programa. To je posljedica prepoznate potrebe za razvojem takve sposobnosti što je prije moguće.

Unatoč ograničenu opsegu financiranja IPA-e u usporedbi s budućim sredstvima iz Strukturnih fondova, sve navedene intervencije države trebale bi same po sebi doprinijeti učinkovitijem djelovanju unutar mjerodavnog sektorskog područja. Takav će napredak dugoročno sigurno imati veći gospodarski učinak jer će smanjiti opterećenost državnog proračuna i količinu fiskalnih intervencija države u danom području. Kako se bude smanjivala količina doprinosa tom sektoru iz državnog proračuna, tako će se smanjivati i ukupan udio državne potrošnje u BDP-u. To će izravno dovesti do smanjenja zahtjeva za prikupljanjem poreza i otvoriti prostor za razvoj privatnog sektora u određenom sektorskom području što će zatim doprinijeti rastu BDP-a.

3.2. SOCIOEKONOMSKA ANALIZA

3.2.1. Zapošljavanje i razvoj ljudskog kapitala⁶

Hrvatska se suočava s velikim **demografskim promjenama** sličnima onima što se mogu uočiti u Europskoj uniji. Prema projekcijama Državnog zavoda za statistiku, broj stanovnika u Hrvatskoj mogao bi se smanjiti za 700.000 (16%) do 2050. godine ako svi uvjeti ostanu nepromijenjeni. Istovremeno bi se udio starih osoba (starijih od 64 godine) u ukupnom broju stanovnika mogao povećati sa 17% u 2005. godini na 27% u 2050. godini, dok bi se udio mladih ljudi (15-24 godine) mogao smanjiti sa 13% na 10%. U istom razdoblju broj stanovnika radne dobi (15-64 godine) mogao bi se smanjiti za 780 000, ako sve ostane nepromijenjeno. Šesnaest hrvatskih županija ima više od 15% stanovnika u najstarijoj dobnoj skupini. Najveći udio ima Ličko-senjska županija, nakon koje slijede Karlovačka, Šibensko-kninska i Sisačko-moslavačka županija (vidi Dodatak 2, Tablicu 4). Glavni uzrok tih demografskih trendova je negativan prirodni prirast (npr. -2,1 u 2005. godini koji odgovara -9.298). To se vidi i iz podataka o niskoj ukupnoj stopi fertiliteta (1,35). Migracijska bilanca postala je pozitivna u Hrvatskoj (više ljudi migrira u zemlju nego iz nje), ali to ne može nadoknaditi negativan prirodni prirast. Životni vijek muškaraca je 72 godine, a žena 79, što je nešto ispod prosjeka EU-a.

Hrvatsko gospodarstvo obilježava relativno niska participacija stanovnika na tržištu rada i niska **stopa zaposlenosti**. U 2006. godini, stopa aktivnosti za stanovništvo radne dobi (15-64 godina starosti) bila je 62,6%. Postoji značajna razlika među spolovima u stopi aktivnosti, koja je iznosila 56,9 za žene i oko 68,5% za muškarce. Stopa aktivnosti u Hrvatskoj jedna je od najnižih u usporedbi s državama članicama EU-25. Relativno niska stopa aktivnosti može se pripisati nizu čimbenika: efektu "obeshrabrenog radnika" zbog nepromjenjivih tokova na tržištu rada, tradicionalnoj ulozi žene u obiteljskom životu, relativnoj snažnoj praksi ranih odlazaka u mirovinu u 1990-ima i značajnom udjelu invalidskih mirovina nakon rata. U 2006. godini, stopa zaposlenosti stanovnika od 15-64 godina starosti bila je 55,4% (prosjeak EU-25 je procijenjen na 64,8%, vidi Dodatak 2, tablicu 5), s tim da je stopa za žene bila oko 49,4%, a za muškarce oko 61,6%. Stopa zaposlenosti starijih radnika (50-64 godina) bila je 45,2%.

Unatoč padajućem trendu u nezaposlenosti (ukupna stopa nezaposlenosti prema ILO pala je na 11,2% u 2006. godini sa 16,1% u 2000. godini, vidi Dodatak 1, Tablicu 1), tržište rada još uvijek pokazuje relativno visoku stopu nezaposlenosti, posebice među određenim skupinama stanovništva kao što su mladi ljudi i dugoročno nezaposleni. Stopa nezaposlenosti mladih ljudi (od 15-24 godina starosti) bila je 28,9% u 2006., što je mnogo više od prosjeka EU-25 (17,1% u 2006.). Mladi ljudi očito su suočeni s preprekama pri ulasku na tržište rada i/ili imaju neodgovarajuće vještine što ih sprječava da se uključe na tržište rada kao produktivni čimbenici. Osim toga, ograničeni tokovi radne snage i slabo otvaranje novih radnih mjesta doveli su do relativno visokih stopa dugoročne nezaposlenosti. U 2006. godini, gotovo 42,1% nezaposlenih osoba nije radilo više od dvije godine. Dugoročno nezaposleni izloženi su visokom riziku od socijalne isključenosti. Mnogi od njih korisnici su socijalne pomoći. Takva situacija zahtijeva posebne mjere usmjerene prema toj skupini i aktivnije zavode za zapošljavanje kao i bolju koordinaciju između zavoda za zapošljavanje i centara za socijalnu skrb. Druge skupine sa slabim perspektivama za zaposlenje su osobe s niskim stupnjem obrazovanja i oni bez radnog iskustva, invalidi, majke s djecom i Romi.

⁶ Ovaj odjeljak će možda biti revidiran u svjetlu tekućih promjena za dokumente JIM i JAP.

Radnici na nepuno radno vrijeme kao i radnici s ugovorima na određeno vrijeme čine relativno nizak postotak zaposlenih osoba (10,1% odnosno 12,4% u 2005. godini, prema Eurostatu) što ukazuje na činjenicu da se ti fleksibilni oblici zapošljavanja još uvijek koriste u ograničenoj mjeri.

Postoje značajne regionalne razlike u stopama nezaposlenosti⁷ (vidi Dodatak 2, Tablicu 6) koje su djelomično rezultat događaja u prošlosti (kao što je nejednaka izloženost ratu), ali i ograničene pokretljivosti poslova i radnika te možda i nedostatka lokalnih inicijativa. S jedne strane, najrazvijenije zemlje imaju relativno niske stope registrirane nezaposlenosti u usporedbi s nacionalnim prosjekom Hrvatske (19% u ožujku 2005. godine)⁸. Istarska županija ima stopu nezaposlenosti od 8,8%, a Grad Zagreb od 10,0%. S druge strane, druge županije imaju visoke stope nezaposlenosti: npr. Vukovarsko-srijemska županija (33,6%), Brodsko-posavska županija (30,9%), Virovitičko-podravska županija (30,5%) i Sisačko-moslavačka županija (30,4%).

Razina **obrazovnih postignuća** stanovnika općenito je ispod standarda EU-a. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, 18,6% stanovnika starijih od 15 godina nije završilo osnovnoškolsko obrazovanje, a 21,8% završilo je samo osnovnu školu. Samo 11,9% stanovnika ima obrazovanje iznad srednjoškolske razine. Nasuprot tomu, postotak stanovnika od 20-24 godine koji su završili barem srednjoškolsko obrazovanje bio je u 2005. godini gotovo 93,8% što je postignuće veće nego u bilo kojoj zemlji EU-a (vidi Dodatak 2, Tablicu 5). Tako visok rezultat nije ostvaren u visokom obrazovanju unatoč visokoj stopi upisa na fakultet (više od 70% onih koji su završili srednju školu) zbog dugotrajnosti studiranja i visoke stope napuštanja školovanja. Izračunato je i da su sposobnosti i financijska sredstva za visokoškolsko obrazovanje ograničeni dok je potražnja visoka.

Još nisu provedene detaljne stručne analize o tome kako sustav obrazovanja odgovara na potrebe tržišta rada, ali vlada uvjerenje da postoji neslaganje. Usporedba obrazovnih postignuća između zaposlenih i nezaposlenih osoba pokazuje da je potražnja za radnom snagom u velikoj mjeri u korist visokoškolskog obrazovanja, i da **strukovno srednjoškolsko obrazovanje i osposobljavanje** u Hrvatskoj treba adekvatnije odgovoriti potražnji na tržištu rada, posebno kada je riječ o kraćim programima (trajanja 1-3 godine). Oko 40% nezaposlenih završilo je kratkotrajne programe S00-a (vidi Dodatak 2, Tablicu 7). Redovno S00 u Hrvatskoj sastoji se od 438 programa u 28 područja u okviru kojih neki programi s najvišim stopama upisa osposobljavaju za zanimanja s najvećim brojem nezaposlenih osoba (komercijalist, prodavač, konobar, kuhar, frizer, električar). U kolovozu 2004. godine uveden je Jedinstveni nastavni plan i okvirni obrazovni program za zanimanja u vezanim obrtima za ukupno 56 obrtničkih programa/zanimanja, a na inicijativu i prijedlog gospodarstvenika (NN broj 112/04).

Reforme pravnog uređenja tržišta rada započete su 2002. godine sa Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i zaključene su sredinom 2003. godine novim Zakonom o radu. Cilj reformi bio je povećati fleksibilnost tržišta rada. U području posredovanja pri zapošljavanju, uvedeni su aktivniji pristupi kao i stroži kriteriji za upis u evidenciju Zavoda za zapošljavanje i prihvaćanje i odbijanje ponuda za posao. Zakon predviđa i osnivanje privatnih agencija za posredovanje pri zapošljavanju. Novi Zakon o radu usredotočio se na liberalizaciju ograničenja u vezi s otpuštanjem radnika. Zakon je uveo i univerzalno sudjelovanje radnika u nadzornim odborima u trgovačkim društvima koja zapošljavaju više od 200 radnika umjesto samo u onim trgovačkim društvima koja su u većinskom državnom vlasništvu. Unatoč novim odredbama, međunarodne usporedbe pokazuju da Hrvatska još uvijek ima relativno visok stupanj zaštite zaposlenika ugrađen u zakonima. S druge strane, izračunato je da naknade za nezaposlene u Hrvatskoj nisu pretjerano visoke jer imaju malu pokrivenost i kratkog su trajanja što znači da nije vjerojatno da će negativno utjecati na ponudu radne snage.

Formalno obrazovanje i osposobljavanje za odrasle odvija se u javnim i privatnim obrazovnim ustanovama, javnim učilištima i privatnim tvrtkama kroz strukovne programe, tečajeve stranih jezika, informatike te poslovnih vještina, no ne postoje sveobuhvatni podaci o ovom području. Razine pružanja **obrazovanja i osposobljavanja za odrasle**, posebice primjena načela cjeloživotnog učenja, još uvijek su ispod razine EU-a. Participaciju odraslih u obrazovanju i osposobljavanju od 2,3% u 2005. godini (u usporedbi s 11% u EU) treba dosta povećati ako želimo popraviti početnu obrazovnu neusklađenost sa zahtjevima tržišta i ako želimo prevladati negativni utjecaj starenja društava na produktivnost. Strategija obrazovanja odraslih izrađena je u 2004. godini, nakon čega su slijedili godišnji akcijski planovi. Pravna i institucionalna osnova za njenu provedbu stvorene su Zakonom o obrazovanju odraslih i osnivanjem Agencije za obrazovanje odraslih koja je osnovana u srpnju 2006. godine.

⁷ Jedini dostupni podaci u ovom kontekstu odnose se na administrativnu stopu nezaposlenosti koja nije usporediva s podacima ILO-a.

⁸ Administrativna stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj za 2005. godinu (kraj razdoblja) iznosila je 17,8% (izvor: Državni zavod za statistiku). Međutim, Tablica 6 daje pregled administrativne stope nezaposlenosti u 2005. godini za svaku županiju uz nacionalni prosjek (19%). Nepodudaranje između dviju vrijednosti rezultat je sljedećih činjenica: a) administrativna stopa nezaposlenosti u županijama i prosjek iz Tablice 6 odnose se na 31. ožujka 2005. godine, b) pojedinačni poljoprivrednici nisu uključeni u izračune radne snage na razini županija dok su uzeti u obzir kod izračunavanja radne snage na nacionalnoj razini.

3.2.2. Regionalni razvoj i konkurentnost

U administrativnom smislu, Hrvatska je organizirana u 21 županiju (Grad Zagreb ima dvostruki status županije i grada) te 126 gradova i 429 općina. Postojeća administrativna podjela Republike Hrvatske ispunjava kriterije Eurostata u vezi s prikupljanjem statistika na razini NUTS I (Republika Hrvatska), razini NUTS II (Istočna ili Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Sjeverozapadna Hrvatska)⁹ i razini LAU 2 (općine i gradovi).

Iako je Hrvatska relativno malo gospodarstvo, postoje značajne socioekonomske razlike među županijama (razina NUTS III) u smislu demografskih trendova, gospodarske aktivnosti i stopa rasta. Hrvatsku obilježava značajna koncentracija stanovnika u nekoliko makroregionalnih i regionalnih centara. Najveća gustoća stanovnika je u gradu Zagrebu, 7,5 puta veća nego u županiji koja je na drugom mjestu (Međimurje), i 15,5 puta veća od hrvatskog prosjeka (78,4 stanovnika/km²). Uz iznimku grada Zagreba, omjer je gustoće stanovnika između najrjeđe naseljene županije (Ličko-senjska) i najgušće naseljene županije (Međimurje) 1:16,2.

Podaci o sjedištima registriranih pravnih osoba za 2004. godinu¹⁰ pokazuju da je gospodarska aktivnost u velikoj mjeri smještena u velikim gradskim središtima (Zagreb, Split i Rijeka) i njihovoj okolici. Vodeće mjesto opet ima grad Zagreb čiji je udio 2004. godine iznosio 34,01%. Na drugom kraju je Ličko-senjska županija u kojoj je taj udio nešto veći od 6%. Prilično niska prisutnost registriranih poslovnih aktivnosti zabilježena je u Virovitičko-podravskoj županiji i Požeško-slavonskoj županiji. Kao što je objašnjeno u Odjeljku 3.2.1, Hrvatsku obilježavaju značajne razlike u regionalnim administrativnim stopama nezaposlenosti, od Istarske županije 8,8% do Vukovarsko-srijemske županije 33,6% (vidi Dodatak 2, Tablicu 6).

U 2004. godini najrazvijenija županija imala je 3,2 posto viši BDP po glavi stanovnika od najslabije razvijene županije¹¹. Tri najrazvijenije županije mjereno iznosom BDP-a po glavi stanovnika su Grad Zagreb, Istarska županija i Ličko-senjska županija (vidi Dodatak 2, Tablicu 6). Osim njih, jedino je Primorsko-goranska županija uspjela doseći BDP po glavi stanovnika iznad hrvatskog prosjeka. Najmanje razvijene županije su Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska županija u kojima su razine BDP-a po glavi stanovnika niže od 60% nacionalnog prosjeka. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, BDP po glavi stanovnika (mjeren paritetom kupovne moći) u Hrvatskoj u usporedbi s prosječnim BDP-om po glavi stanovnika u EU 25 kreće se od 81% u Gradu Zagrebu do 26% u Vukovarsko-srijemskoj i Brodsko-posavskoj županiji.

Navedene razlike među regijama rezultat su, između ostalog, zemljopisnih obilježja, nasljeđa velikih razlika u socijalnom i gospodarskom razvoju u vrijeme neovisnosti u 1991. godini i učinaka Domovinskog rata u obliku gospodarske i socijalne uništenosti mnogih dijelova zemlje. Rat je imao posebno značajan učinak na razliku u BDP-u i stope nezaposlenosti među županijama (vidi Dodatak 2 - Tablice 6 i 8). Područja koja zaostaju za nacionalnim razvojnim prosjekom suočena su s problemima loše osnovne infrastrukture, zagađenosti minama, nedostatkom socijalnog i ljudskog kapitala koji je posljedica trendova depopulacije i dugoročne nezaposlenosti.

Kako bi se navedeni problemi i razlike mogle riješiti važno je osigurati veći rast i uravnotežen razvoj županija. Jedan od ključnih preduvjeta za to jest razvoj privatnog sektora. Danas su većina privatnih poduzeća u Hrvatskoj mala i srednja poduzeća (MSP). Od ukupnog broja registriranih pravnih osoba u Hrvatskoj 99% su MSP što se može usporediti s EU 15 gdje MSP čine 99,6% poduzeća. Većina MSP-a su mikropoduzeća i ona imaju značajan potencijal kojim mogu doprinijeti većoj konkurentnosti i zapošljavanju u nadolazećim godinama. U razdoblju između 2002. i 2004. godine, broj poduzetnika u Hrvatskoj povećao se za gotovo 8% dok se u istom razdoblju broj zaposlenika u poduzetničkom sektoru povećao za 6%, tj. sa 771.135 na 820.219 zaposlenika¹². Doprinos tog sektora BDP-u stalno se povećava, do nekih 44% do kraja 2005. godine dok je njegov doprinos izvozu dostigao 60% ukupnog izvoza.

Unatoč tim pozitivnim trendovima, **MSP-i u Hrvatskoj suočeni su s mnogim izazovima**. Neki od unutarnjih problema u sektoru MSP-a uključuju nedovoljno poduzetništva (osobito u sektorima sa značajnim potencijalom za rast, uključujući poduzetništvo utemeljeno na tehnologiji) i niski stupanj obrazovanja među poduzetnicima. Vanjski problemi s kojima se suočavaju MSP-i uključuju administrativne prepreke i nedovoljan razvoj financijskih proizvoda, posebno za MSP-ove. Sektor MSP-a općenito trpi zbog nedovoljne suradnje i umrežavanja i s poduzetnicima i s drugim ustanovama (na primjer istraživačkim i sektorima visokog obrazovanja). MSP-i sa sjedištem u ugroženim područjima suočavaju se s dodatnim problemima kao što je manjak odgovarajuće komunalne i poslovne pomoćne infrastrukture te s nedovoljnim brojem programa koji potiču ulaganja u sektor proizvodnje.

Hrvatska Vlada pokrenula je niz inicijativa s ciljem rješavanja nekih od tih izazova. Usluge vezane uz poslovanje trenutno pružaju MGRP i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG). Izgradnja poduzetničke infrastrukture ostaje jedan od glavnih prioriteta Vlade u sektoru MSP-a. Poduzetnička infrastruktura trenutno obuhvaća 27 poduzetničkih centara, 16 poduzetničkih inkuba-

⁹ Podjela je u skladu s Uredbom (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. godine o osnivanju zajedničke nomenklature prostornih jedinica za statistiku (NUTS).

¹⁰ Izvor: Hrvatska financijska agencija. Podaci pokrivaju pravne osobe koje plaćaju porez na dobit te tako isključuju značajan udio obrta i samozaposlenih ljudi.

¹¹ Izvor: DZS (vidi Dodatak 2 – Tablicu 6)

¹² Zakon o računovodstvu definira kategorije poduzeća koje pripadaju MSP-u u Hrvatskoj. Definicija se razlikuje od definicije EU-a u smislu najviših prihoda i vrijednosti aktive. Osim toga, dok EU definira mikropoduzeća do 10 zaposlenika, u Hrvatskoj je kategorija mikropoduzeća u okviru malih poduzeća ako imaju dovoljne prihode i vrijednost aktive te se zbog toga ukupan broj MSP-a povećava.

tora i 6 regionalnih razvojnih agencija. Osim toga, postoji 15 slobodnih gospodarskih zona i 235 poduzetničkih zona od čega je 140 potpuno funkcionalno. Nadalje, u 2005. godini MGRP nastavio je podržavati nove i postojeće klustere¹³.

Bitan dio potpore privatnom sektoru i unaprjeđenja poslovne klime jest stvaranje **transparentnog i učinkovitog institucionalnog okvira za poslovne aktivnosti** u kojem javna uprava u prvom redu služi interesima poduzetnika i građana. Kao posljedicu toga, u ljeto 2006. godine Vlada RH pokrenula je projekt pod nazivom HITROrez s ciljem uklanjanja nepotrebnih i zastarjelih zakona i propisa koji predstavljaju prepreke poduzetništvu. Nadalje, Vlada je pokrenula i inicijativu (e-Hrvatska 2007) s ciljem pretvaranja Hrvatske u moderno informacijsko društvo pojednostavljivanjem administrativnih postupaka i omogućavanjem svim građanima lakši pristup uslugama javne uprave. Ova inicijativa podrazumijeva niz aktivnosti koje uključuju pokretanje *One-Stop-Shop* projekta HITRO.HR (koji je pokrenut u svibnju 2005. godine). Među elektronskim uslugama HITRO-HR-a su osnivanje e-REGOS-a, e-Mirovinskog, e-Katastra, e-Nautike, e-PDV-a, e-CARINE, e-PRAVOSUĐE, e-Obrt i e-Sudski registar, a te su usluge namijenjene olakšavanju poduzetništva (npr. registracija trgovačkih društava i obavljanje poslovnih aktivnosti) i komunikacije s javnom upravom smanjivanjem birokracije i korupcije.

Kako bismo ojačali poduzetnički sektor i tako doprinijeli bržem rastu i uravnoteženom razvoju, nužno se u poslovanju koristiti modernim tehnologijama. Važan dio ovog procesa jest daljnji **razvoj sektora istraživanja i razvoja**. Prema Godišnjem izvješću o konkurentnosti Hrvatske 2002., Hrvatska je bila na 43. mjestu (od 80) prema indeksu tehnologije, 50. mjestu po indeksu inovacija i 52. mjestu po zajedničkom istraživanju i tehnologiji. Takvi podaci ukazuju na slabiju razvijenost sektora istraživanja i razvoja u zemlji. Javni sektor stoga zapošljava 90% svih znanstvenika, dodjeljuje gotovo 90% od ukupnih ulaganja u znanost i istraživanje dok samo 10% prihoda instituta i 6% prihoda fakulteta dolaze iz istraživanja za poduzetnički sektor. Javni sektor istovremeno ulaže većinom zasebno od privatnog sektora što znači da istraživanje i razvoj nisu dovoljno povezani s potrebama tržišta. Osim toga, izvješće Svjetskog ekonomskog foruma ocjenjuje u Hrvatskoj prijenos tehnologije sa sveučilišta i istraživačkih ustanova u poduzetništvo prilično niskim. Odabrani ekonomski pokazatelji za društvo utemeljeno na znanju dani su u Dodatku 2, Tablici 9.

3.2.3. Okoliš

Opće stanje okoliša u Hrvatskoj dobro je u usporedbi sa situacijom u EU, uglavnom zbog relativno niske razine teške industrijske proizvodnje u posljednjih nekoliko desetljeća i s tim povezanog niskog štetnog učinka na okoliš. Međutim, razina zaštite okoliša niža je nego u razvijenim zemljama EU-a. To se posebno odnosi na gospodarenje otpadom i otpadnim vodama zajedno s uspostavom i održavanjem održivog vodoopskrbnog sustava.

Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada na području Republike Hrvatske za 2005. godinu procjenjuje se na oko 1,45 milijuna tona (prosječno 0,90 kg/stan/dan ili 327 kg/osoba/godina). Procjenjuje se da se 66,5% komunalnog otpada odnosi na biorazgradivi otpad. Većina komunalnog otpada odlaze se na odlagališta. Količina komunalnog otpada stalno se povećava, u prvom redu zbog povećanog stvaranja otpada i nedovoljne razine biološke i drugih vrsta obrade otpada te recikliranja. U vezi s odvojenim prikupljanjem i recikliranjem otpada, stanje se poboljšalo donošenjem novih propisa o gospodarenju posebnim kategorijama otpada (ambalažni otpad, otpadne gume, otpadna ulja, otpadni automobili, otpadne baterije i akumulatori) usklađenih sa zahtjevima EU-a te početkom njihove provedbe u 2006. godini. Procijenjena količina građevinskog otpada iznosi 1.254.152 tona. Većina građevinskog otpada odlaze se na odlagališta, najčešće nekontrolirano na "divlja" odlagališta.

Nešto više od 50% stvorenog neopasnog industrijskog otpada upućuje se na ovlaštena odlagališta ili se odvaja. Gotovo ista količina otpada odlaze se na ilegalna "divlja" odlagališta kojih prema procjenama ima oko 3000. Postoji 281 kontrolirano odlagalište komunalnog otpada s aktivnim kapacitetom od 69.402.670 m³. Međutim, samo njih 25 potpuno je u skladu s mjerodavnim planovima/zakonskim odredbama i ima sve nužne dozvole, što čini samo 37% od ukupnog aktivnog kapaciteta. Situacija se značajno popravila sanacijom i zatvaranjem 229 komunalnih odlagališta što je u 2004. godini započeo i sufinancira Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. U tijeku je i postupna sanacija ilegalnih "divljih" odlagališta otpada te lokacija visoko onečišćenih otpadom (crne točke). Termička obrada pojedinih vrsta otpada obavlja se u okviru određenih industrijskih postrojenja i bolnica. Trenutno u Hrvatskoj ne postoje lokacije uređene za odlaganje opasnog otpada. Hrvatska prima potporu iz programa ISPA za izgradnju Regionalnog centra za gospodarenje otpadom Bakarac, I. faza, u blizini Šibenika (Šibensko-kninska županija).

Hrvatska ima relativno velike količine kvalitetne pitke vode. Prema UN FAO bazi, obnovljivi izvori pitke vode po glavi stanovnika iznose 23 m³ prema čemu se Hrvatska nalazi na 4. mjestu u Europi, nakon Islanda, Norveške i Nizozemske (vidi Dodatak 2, Tablicu 10). Oko 76% stanovništva ima pristup javnom vodoopskrbnom sustavu, ali to se mijenja od jedne lokacije do druge, broj veza općenito je niži

¹³ Činilo se to na način da se pružalo financijsku potporu i izobrazbu za upravitelje klastera, posebno u području proizvodnje cipela, ICT-a, brodogradnje, turizma i ugostiteljstva i prerade drva. U 2005. godini projekt "Zajednički proizvod" doveo je do stvaranja 10 klastera, uključujući 186 poduzeća s ukupnim brojem od 7.348 zaposlenika. U 2007. godini predviđa se nastavak takve potpore i nadogradnja na postojeća dostignuća.

u središnjoj i istočnoj Hrvatskoj. Postoji i problem u vezi s porastom potražnje za vodom posebno u turističkim područjima (npr. na otocima i u obalnim regijama) za vrijeme ljeta. Glavni izvor javne opskrbe vodom su kopnene vode (oko 90%). Crpilišta za opskrbu pitkom vodom zaštićena su putem zakonski određenih zona sanitarne zaštite. Do sada proglašene zone čine 18% teritorija Hrvatske i uključuju oko 80% voda koje se koriste za javnu vodoopskrbu. Zbog dotrajalosti i neodržavanja mreže, sustav je počeo propuštati vodu što dovodi do gubitaka od oko 46% ukupne iscrpljene vode.

Pročišćava se samo 12% otpadnih voda s tim da samo 4,4% prolazi proces biološkog pročišćavanja u 82 stanice za pročišćavanje otpadnih voda. U odnosu na industrijske otpadne vode, oko 20% pročišćava se u neovisnim industrijskim stanicama za pročišćavanje otpadnih voda i zatim se ispuštaju. Oko 50% ispušta se u javnu kanalizaciju nakon preliminarnog pročišćavanja koje nije uvijek na razini kvalitete komunalne otpadne vode, a 30% ispušta se izravno uz malo ili bez prethodnog pročišćavanja.

Osim toga, procjenjuje se da je samo 40% stanovništva spojeno na javnu kanalizacijsku mrežu dužine 6.000 km s 333.530 spojeva (podaci iz 2002. godine). Razina povezanosti s javnom kanalizacijskom mrežom općenito je vrlo niska te varira ovisno o veličini naselja. Najveći udio stanovništva – 76% - povezanog na kanalizacijski sustav postoji u velikim gradovima (većim od 50 000 stanovnika s 29% ukupnog broja stanovnika dok je taj postotak gotovo zanemariv (oko 5%) u naseljima s manje od 2000 stanovnika, unatoč činjenici da 40% ukupnog hrvatskog stanovništva živi u takvim naseljima. S obzirom na dotrajalost kanalizacijskih sustava može se pretpostaviti da velik dio kanalizacijskog sustava propušta.

Hrvatska trenutno koristi sredstva iz ISPA programa za provedbu projekta vodoopskrbe i pročišćavanja otpadnih voda u Karlovcu.

Glede kvalitete zraka, do sada je postavljeno 8 stanica za praćenje kvalitete zraka u industrijskim/gradskim područjima kao dio državne mreže za praćenje kvalitete zraka, a 108 mjernih stanica djeluje u 32 grada ili naselja kao dio mreže praćenja kvalitete zraka na lokalnoj razini. Glavni izvori atmosferskog zagađenja su postupci izgaranja u proizvodnji energije, industriji i prometu. Hrvatska još uvijek ima niske razine emisije stakleničkih plinova u usporedbi s EU. Zbog posebnih okolnosti u Hrvatskoj vezano uz emisije stakleničkog plina (ESP) prije i nakon 1990. godine i strukture sektora proizvodnje energije u bivšoj državi, Hrvatska je tražila fleksibilnost u skladu s člankom 4.6 Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC). Kao posljedica toga, na sastanku UNFCCC u prosincu 2005. godine, postignut je sporazum prema kojemu će Hrvatskoj biti dopušten određen stupanj fleksibilnosti vezano uz razinu emisije stakleničkih plinova u odnosu na baznu godinu. U studenom 2006. godine, na 12. konferenciji stranaka UNFCCC u Nairobiju, donesena je odluka kojom se Hrvatskoj dopušta da svojoj razini emisije stakleničkih plinova iz 1990. godine doda 3.5 Mt CO₂ u svrhu uspostave razine emisija u odnosu na baznu godinu. Hrvatski sabor ratificirao je Kyotski Protokol 27. travnja 2007. godine.

3.2.4. Promet

Zemljopisni oblik Hrvatske i njezine teritorijalne veze sa sjevernim nizinskim prometnim pravcima kao i s istočnom obalom Jadranskog mora predstavljaju glavne odrednice prometne infrastrukture za nacionalni razvoj. Republika Hrvatska od velike je važnosti za uspostavu odgovarajućih veza između Zapadne Europe i Balkana i za povezanost Srednje Europe s Jadranskim morem i Mediteranom.

Prometna infrastruktura u Hrvatskoj uključuje 29.016 kilometara cesta, 2.720 kilometara željeznica (od kojih su 2.465 kilometara jednostručne pruge, a samo 254 su dvotračne pruge), 8 morskih luka od kojih su dvije uglavnom za teretni promet i tri uglavnom za putnike, 7 zračnih luka i 2 aerodroma, 804,1 kilometara unutarnjih plovnih putova s 4 riječne luke i 2 terminala za kombinirani promet. Zemljopisni položaj zemlje je povoljan. Postoji nekoliko paneuropskih koridora koji prolaze kroz Hrvatsku (2 kopnena koridora X/Xa i Vb/Vc i jedan koridor unutarnjih plovnih putova—VII kao i "morske autoceste" tj. "motorways of the sea").

Prometna infrastruktura u Hrvatskoj nejednako je razvijena. Mreža autocesta dobre kvalitete postoji zajedno s nacionalnim, županijskim i lokalnim cestama lošije kvalitete. Godine 2005. Hrvatska je imala 24 km autocesta na 100.000 stanovnika što je iznad prosjeka EU-15 (14 km autocesta na 100.000 stanovnika, vidi Dodatak 2, Tablicu 11), a to je posljedica značajnih napora da poboljša svoju mrežu autocesta. Istovremeno samo 35% nacionalnih cesta ima asfaltnu površinu dobre kvalitete. Trenutno se radi na obnovi više od 400 km dijelova koji pripadaju nacionalnoj prometnoj mreži. Ukupna gustoća mreže cesta i autocesta je 51,32 km/100 km², odnosno 1,88 km/100 km².

Iako Hrvatska prelazi prosjek EU-a vezano uz duljinu željezničke mreže na 100.000 stanovnika (sa 62 km željeznice nasuprot 45 km željeznice u EU 25, vidi Dodatak 2, Tablicu 11), samo 9% hrvatskih željeznica imaju dvotračnu prugu, a samo 36% je elektrificirano. Manjak ulaganja u modernizaciju sustava često vodi do neodgovarajućeg trajanja putovanja. Modernizacija infrastrukture može

pomoći u stvaranju učinkovitog načina prijevoza koji ne šteti okolišu, a u isto vrijeme ga učiniti i komercijalno privlačnim. Određeni projekti koje financira EU (Rehabilitacija željeznice Vinkovci-Tovarnik-državna granica financira se iz ISPA programa) doprinose modernizaciji željezničkog sektora. Postoje značajne mogućnosti za povećanje sektora gradskih i prigradskih željeznica u Hrvatskoj kao i aktivnosti u željezničkom prometu, tj. godine 2005. željeznički promet činio je samo 12,7% ukupnog prijevoza robe u usporedbi s cestovnim (s 52,1%) i pomorskim prometom (26,5%).

Najznačajniji su unutarnji plovni putovi u Hrvatskoj dunavski plovni put (137,5 km) i rijeka Sava (447,7 km). Glavne riječne luke su Osijek, Sisak, Slavonski Brod i Vukovar. Resursi unutarnjih plovnih putova relativno se nedovoljno koriste u Hrvatskoj, a udio riječnog prometa u ukupnom prometu robe čini samo 0,4%. Riječne luke teško su oštećene tijekom rata i njihova je infrastruktura u lošem stanju, što u kombinaciji s niskim sigurnosnim standardima u nekim područjima, ne osigurava kvalitetu usluga u tom sektoru. Unutarnji plovni putovi mogu se koristiti u kombinaciji sa željezničkim prometom kao alternativa trenutno dominantnom cestovnom prometu.

U pomorskom sektoru postoje dvije glavne teretne luke u Hrvatskoj (Rijeka i Ploče), dok Zadar, Split i Dubrovnik predstavljaju glavne putničke luke u zemlji. Unatoč nedavnim ulaganjima, lučka infrastruktura i oprema još su uvijek ispod standarda EU-a iako su suočene s povećanjem broja putnika i količine teretnog prometa što se može ilustrirati porastom ukupnog pomorskog teretnog prometa sa 17.810.035,50 t u 2001. na 26.177.340,00 t u 2005. kao i povećanjem broja putnika koji koriste pomorski prijevoz sa 16.108.165,00 na 22.077.270,00 u istom razdoblju. Razvoj turizma i gospodarski rast u susjednim zemljama doprinose i projiciranom povećanju u volumenu putnika i teretnog prometa. Prema Državnom zavodu za statistiku, u 2005. godini pomorski i kopneni promet pokrivali su 9,7% prijevoza putnika i 26,5% prijevoza robe.

U sektoru zračnog prometa Hrvatska ima nekoliko glavnih zračnih luka kao što su Zagreb, Rijeka, Pula, Zadar, Split i Dubrovnik. Zračne luke su dionička društva u vlasništvu države, županija i gradova koji djeluju kao dioničari. Statistički podaci o zračnom prometu pokazuju trend rasta od 2.348.000 putnika u 2001. na 3.916.000 u 2005. godini, kao i porast količine robe prevezene zrakom sa 8.997 t u 2001. godini na 18.109 t u 2005. godini. Analiza hrvatskih zračnih luka pokazuje da u velikoj mjeri zaostaju za standardima EU-a, posebno u vezi s načinom na koji se postupa s putnicima i teretom pri dolasku i odlasku. Osim toga, zračne luke trenutno rade prema postojećim sigurnosnim standardima, ali trebalo bi ih modernizirati i bolje opremiti kako bi postale konkurentne na međunarodnoj razini. Prema Državnom zavodu za statistiku, godine 2005. zračni promet činio je 1,8% prijevoza putnika i 0,005% prijevoza robe.

3.3. SWOT ANALIZA

PREDNOSTI:	NEDOSTACI:
<p>Stabilni makroekonomski okvir (niska inflacija i stabilan nominalni tečaj)</p> <p>Značajan rast BDP-a i povećanje produktivnosti</p> <p>Dobro razvijen bankarski sustav</p> <p>Fiskalna konsolidacija napreduje</p> <p>Nema značajnih nepoticačnih učinaka naknada za nezaposlene ili oporezivanja</p> <p>Aktivna politika Vlade vezano uz smanjenje administrativnih prepreka za ulaganja i razvoj poduzetništva</p> <p>Povećanje broja poduzetnika u posljednjim godinama</p> <p>Očuvan okoliš i priroda, raznolikost krajolika kao i bogato kulturno i povijesno naslijeđe</p> <p>Relativno visoke količine pitke vode dobre kvalitete</p> <p>Niske razine emisije stakleničkih plinova</p> <p>Poboljšanje kvalitete gospodarenja otpadom</p> <p>Poboljšavanje kvalitete distribucijske infrastrukture, posebno mreže autocesta i telekomunikacijske infrastrukture</p> <p>Povoljan zemljopisni položaj zemlje</p>	<p>Visoka razina vanjskog i javnog duga</p> <p>Nedovoljno razvijena tržišta kapitala</p> <p>Visoka stopa nezaposlenosti u kombinaciji s visokim udjelom dugoročne nezaposlenosti (posebno među ženama) i visoka razina nezaposlenosti mladih</p> <p>Socijalna isključenost dugoročno nezaposlenih</p> <p>Neslaganje između zahtjeva tržišta rada i onoga što pruža obrazovni sustav</p> <p>Cjeloživotno učenje kao dio obrazovnog sustava zanemareno je, posebice obrazovanje odraslih</p> <p>Neuravnotežen regionalni rast i razvoj zbog manjka osnovne infrastrukture kao i socijalnog i ljudskog kapitala u nedovoljno razvijenim regijama</p> <p>Općenito starenje populacije i snažni depopulacijski trendovi u nedovoljno razvijenim područjima</p> <p>Nizak stupanj obrazovanja među poduzetnicima</p> <p>Nedovoljna suradnja između poslovnog sektora i istraživačkih institucija</p> <p>Nedovoljna uporaba informacijske tehnologije u poslovnim operacijama</p> <p>Nedovoljna razina zaštite okoliša</p> <p>Nedovoljno razvijeno gospodarenje otpadom i otpadnim vodama</p> <p>Ograničena financijska sredstva za učinkovitije rješavanje problematike gospodarenja otpadom</p> <p>Razine povezanosti s vodoopskrbnom i kanalizacijskom mrežom nejednake su; propuštanje mreža</p> <p>Loša željeznička infrastruktura koja uzrokuje malu komercijalnu brzinu i kašnjenja</p> <p>Vozni park traži daljnju modernizaciju</p> <p>Nedovoljno iskorištene mogućnosti unutarnjih plovni putova (loša infrastruktura i nejednaki navigacijski standardi)</p>
MOGUĆNOSTI:	OPASNOSTI:
<p>Liberaliziran pristup tržištu EU-a (SSP)</p> <p>Veća privlačnost domaćeg tržišta zbog pristupanja EU</p> <p>Nastavak stabilnog ritma razvoja</p> <p>Proces integracije u EU jača veze s Europskim područjem istraživanja i inovacija</p> <p>Vitalan sektor MSP-a s velikim potencijalom za otvaranje novih radnih mjesta</p> <p>Povijesna i prirodna obilježja pružaju dugoročan održivi potencijal za turizam</p> <p>Ohrabrujući trendovi vezano uz razvoj energetske učinkovitosti</p> <p>Mogućnosti za korištenje obnovljivih izvora energije</p> <p>Hrvatska kao važan tranzitni pravac kojim prolaze dva paneuropska koridora/veza jadranskih luka s velikim prometnim čvorovima</p> <p>Privlačenje inozemnog financiranja razvoja u obliku izravnih stranih ulaganja</p>	<p>Politička nestabilnost u regiji</p> <p>Sve veće regionalne razlike</p> <p>Starenje stanovništva moglo bi dovesti do usporavanja produktivnosti ako se brzo ne provedu načela cjeloživotnog učenja</p> <p>Servisiranje vanjskog duga moglo bi dovesti do krize povjerenja</p> <p>Velika ovisnost o prihodima od turizma</p> <p>Rastuće cijene nafte i nesigurnost opskrbe plinom</p> <p>Velika ovisnost platne bilance o prihodu od turizma</p>

CILJEVI OKVIRA ZA USKLAĐENOST STRATEGIJA

S obzirom na **opći cilj osiguravanja da mjerodavne institucije Republike Hrvatske ostvare spremnost za članstvo u EU i razviju institucionalnu sposobnost i praktično iskustvo u upravljanju intervencijama sličnim onima iz Strukturnih fondova**, u okviru komponente III i IV IPA programa predlažu se sljedeći ciljevi:

1. Poboljšati dostupnost i promicati slobodu kretanja roba i osoba u Hrvatskoj i između Hrvatske i Europske unije stvaranjem uravnotežene prometne mreže koja zadovoljava međunarodne standarde i u skladu je s europskim prioritetima u području prometa.
2. Zaštititi i unaprijediti prirodni i životni okoliš u Hrvatskoj te potencijal okoliša kao ključni element za budući razvoj istovremeno jačajući održivost energetske sustava posebno povećanjem energetske učinkovitosti i promicanjem obnovljivih energetske rješenja.
3. Postići veću konkurentnost i uravnotežen regionalni razvoj poticanjem istraživanja i tehnološkog razvoja, malih i srednjih poduzeća, razvoja informacijskog društva i e-Hrvatske te poboljšati opće društvene i gospodarske uvjete u nedovoljno razvijenim područjima.
4. Stvarati više radnih mjesta i bolja radna mjesta. Što hitnije privući i zadržati više ljudi zaposlenima povećavajući ulaganja u ljudski kapital, jačanjem socijalnog uključivanja i promicanjem prilagodljivosti poduzeća i radnika.
5. Poboljšati kapacitet i učinkovitost onih hrvatskih javnih ustanova koje su odgovorne za promicanje četiriju prethodnih ciljeva na nacionalnoj razini i ispod nacionalne razine.

Navedeni prioriteti provodit će se kroz četiri Operativna programa. Glavni prioriteti u okviru svakog od Operativnih programa za razdoblje od 2007. do 2009. navedeni su u daljnjem tekstu.

**OPERATIVNI
PROGRAMI**

5.1. OPERATIVNI PROGRAM ZA REGIONALNU KONKURENTNOST

Hrvatska je u nepovoljnom položaju na dvije razine u odnosu na "regionalnu konkurentnost": prvo, kao još uvijek relativno slabije razvijena zemlja u europskom kontekstu i drugo, kao zemlja u kojoj neke regije zaostaju za nacionalnim prosjekom razvoja. Dok se predlaže da se u okviru ovog Operativnog programa sredstva iz IPA-e usmjere na određena zemljopisna područja i sektore, ne može se zanemariti ni potpora ukupnoj konkurentnosti Hrvatske u širem europskom kontekstu ili potrebu osiguravanja uravnoteženog pristupa socioekonomskoj koheziji među regijama u Hrvatskoj. Osim toga, Operativni program mora se baviti potporom za upravljanje OP-om kao i potporom za pripremu kvalitetnih projekata u sklopu IPA programa, a kasnije i Strukturnih fondova.

Zemljopisna koncentriranost ostvarit će se usredotočenošću na deset županija u kojima je više od 50% površine karakterizirano kao područja od posebne državne skrbi. Taj je pristup u skladu s važećim Zakonom o područjima posebne državne skrbi, u skladu je s prijedlogom Nacionalne strategije regionalnog razvoja te je naveden u Višegodišnjem indikativnom programu. Osim toga, svih je deset županija u okviru dviju NUTS II regija čiji je BDP ispod nacionalnog prosjeka (Istočna/Panonska Hrvatska i Jadranska Hrvatska). Predviđa se da će oko polovica sredstava iz Operativnog programa biti usmjerena na ta područja koja zaostaju u razvoju. Prioritet 1 usredotočit će se isključivo na te županije dok će Prioritet 2 činiti značajan udio u financiranju tih županija. U tim područjima postoji i značajna lista projekata (kroz prethodnu pomoć EU-a) dostupna u okviru IPA-e.

Prioritet 1: Poboljšanje razvojnog potencijala regija koje zaostaju u razvoju

Mjera 1a: Poslovna infrastruktura

Ova mjera predviđa potporu uspostavi i poboljšanju javne infrastrukture vezane uz poduzetništvo u deset najmanje razvijenih županija u okviru dviju NUTS II regija (Istočna/Panonska i Jadranska Hrvatska) na koje se odnosi ovaj Prioritet. Mjera će djelovati kao shema nepovratne pomoći koja pomaže regionalnim i općinskim vlastima i institucijama u razvoju sustava potpore u vezi s poduzetništvom, tj. kapitalnim ulaganjima i ulaganjima u infrastrukturu te ulaganjima u prateće usluge. U prvom redu će pružati potporu ulaganjima u razvoj novih i postojećih poduzeća i povezane infrastrukture kao pomoć perspektivnim granama gospodarstva u regiji. Komponenta će biti usmjerena na ulaganja koja unaprijeđuju učinkovitost, kvalitetu i privlačnost infrastrukture za potporu poslovanju.

Mjera 1b: Promicanje poslovne i ulagačke klime

S ciljem rješavanja nejednake raspodjele ulaganja u Hrvatskoj, mjera predlaže pomoć zaposlenicima županije da steknu vještine i informacije nužne za promicanje ulaganja. Mjera predviđa potvrđivanje profesionalnih regionalnih struktura koje će omogućiti regionalnim vlastima i drugim organizacijama koje su važne za lokalni i regionalni razvoj da usklade svoje zahtjeve za ulaganjima s prednostima i mogućnostima regije. Mjera podrazumijeva izobrazbu, savjetovanje i drugu tehničku pomoć nizu županija u okviru dviju NUTS II regija koje su predmet ovog Prioriteta.

Mjera 1c: Priprema projekata

Ova mjera podržat će pripremu niza projekata i podržati mjerodavne institucije i moguće korisnike u pripremi natječajne dokumentacije u području ovog i budućih Operativnih programa. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u kvalitetne prijedloge.

Prioritet 2: Jačanje konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva

Mjera 2a: Usluge potpore postojećim poduzećima

Mjera se usredotočuje na usluge postojećim MSP-ima, posebno onima s potencijalom za rast i izvoz. Pomoć se daje u područjima koja potiču konkurentnost MSP-a – uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije u poslovanju (e-poslovanje), mogućnosti stvaranja klastera i jačanje općih poslovnih savjetodavnih vještina i usluga. Pomoć će biti usmjerena na pojedina MSP-a kao i na mjerodavnu institucionalnu infrastrukturu kako bi se unaprijedile poslovne usluge i postale dostupnije MSP-ima.

Mjera 2b: Prijenos tehnologije i potpora na znanju utemeljenim novoosnovanim tvrtkama

Mjera će doprinijeti izgradnji prijenosa tehnologije i sposobnosti komercijalizacije institucija za visoko obrazovanje i institucija za javna istraživanja kako bi se na taj način doprinijelo gospodarskom razvoju utemeljenom na znanju. Mjera će poticati i udruživanje MSP-a i novih poduzeća u klasteru u sektorima s visokom dodanom vrijednošću i središtima za javna istraživanja i na sveučilištima. Mjera predviđa pomoć putem shema nepovratne pomoći i pojedinačnih natječaja.

Mjera 2c: Priprema projekata

Ova mjera podržat će pripremu liste projekata i podržati mjerodavne institucije i moguće korisnike u pripremi natječajne dokumentacije u području ovog i budućih Operativnih programa. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u kvalitetne prijedloge.

Prioritet 3: Tehnička pomoć*Mjera 3a: Tehnička pomoć za upravljanje OP-om*

Cilj je ove mjere osigurati djelotvorno i učinkovito upravljanje OP-om i razviti institucionalnu sposobnost za upravljanje i apsorpciju IPA-e i budućih Strukturnih fondova. Mjera predviđa nekoliko vrsta tehničke pomoći i obuku za mjerodavna tijela na nacionalnoj i regionalnoj razini: potpora koordinaciji OP-a i upravljanju uključujući programiranje, pripremu projekata, praćenje, informiranje, ocjenjivanje, financijsko upravljanje i kontrolu i pomoć za bolju specifikaciju, prikupljanje i korištenje statističkih podataka, što će biti nužno za učinkovito praćenje i ocjenjivanje u okviru IPA-e i, kasnije, Strukturnih fondova.

5.2. OPERATIVNI PROGRAM ZA PROMET

Iako bi imala koristi od daljnjih ulaganja u infrastrukturu, postojeća mreža zračnih i pomorskih luka u Hrvatskoj dobro pokriva nacionalni teritorij i relativno je dobro povezana cestovnom mrežom. Dok je lokalne ceste potrebno dalje razvijati, središnji sustav autocesta prilično je dobro razvijen. Zbog toga je odlučeno da će se IPA pomoć prometnom sektoru usredotočiti na modernizaciju željezničke mreže, a kasnije i na razvoj sustava unutarnjih plovnih putova.

Prioritet 1: Unaprjeđenje željezničkog sustava u Hrvatskoj

Ovaj Prioritet promicati će obnovu i razvoj željezničke mreže u Hrvatskoj kako bi ona mogla odgovoriti na očekivani porast potražnje za željezničkim prometom, posebno na paneuropskom koridoru X:

Mjera 1a: Unaprjeđenje i modernizacija pruga

Cilj je ove mjere postepeno povećati i poboljšati interoperabilnost na Koridoru X, u skladu sa standardima Međunarodne željezničke unije (UIC) i zahtjevima za interoperabilnosti željeznica prema Direktivi 2001/16/EZ. Ova će mjera obuhvaćati projekte vezane uz gornji ustroj, nepokretne građevinske objekte, instalacije i opremu.

Mjera 1b: Unaprjeđenje sigurnosti i učinkovitosti rada željeznica

Ova mjera će poboljšati kvalitetu, pouzdanost i učinkovitost željezničkih usluga na Koridoru X. To će se uglavnom odnositi na signalizaciju i poboljšanje komunikacije te prilagodbu tehničkim parametrima zahtjeva transeuropske mreže.

Mjera 1c: Priprema projekata

Ova mjera podržat će pripremu liste projekata i podržati mjerodavne institucije i moguće korisnike u pripremi natječajne dokumentacije u području ovog i budućih Operativnih programa. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u kvalitetne prijedloge sa svom pratećom tehničkom dokumentacijom (kao što su studije o izvedivosti, analize koristi i troškova, studije utjecaja na okoliš, tehnički dizajn).

Prioritet 2: Unaprjeđivanje hrvatskog sustava unutarnjih plovnih putova

Mjera 2a: Ovaj Prioritet pomoći će u pripremi infrastrukturnih projekata u području unutarnjih plovnih putova za drugo višegodišnje razdoblje Okvira za usklađenost strategija (2010.-2013.). Poseban cilj ove mjere jest pružiti tehničku pomoć za stvaranje niza projekata u području unutarnjih plovnih putova za drugo višegodišnje razdoblje programa IPA i Kohezijskog fonda nakon pristupanja. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u visokokvalitetne prijedloge sa svom pratećom tehničkom dokumentacijom (kao što su studije o izvedivosti, analize koristi i troškova, studije utjecaja na okoliš, tehnički dizajn).

Prioritet 3: Tehnička pomoć*Mjera 3a: Tehnička pomoć za upravljanje OP-om*

Cilj je ove mjere osigurati djelotvorno i učinkovito upravljanje OP-om i razviti institucionalnu sposobnost za upravljanje i apsorpciju

IPA-e i budućih Strukturalnih fondova. Mjera predviđa nekoliko vrsta tehničke pomoći i edukaciju mjerodavnih tijela na nacionalnoj i regionalnoj razini: potpora koordinaciji OP-a i upravljanju uključujući programiranje, pripremu projekata, praćenje, informiranje, ocjenjivanje, financijsko upravljanje i kontrolu i pomoć za bolju specifikaciju, prikupljanje i korištenje statističkih podataka, što će biti nužno za učinkovito praćenje i ocjenjivanje u okviru IPA-e i, kasnije, Strukturalnih fondova.

5.3. OPERATIVNI PROGRAM ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

Predlaže se da se pomoć IPA-e iz komponente III vezano uz razvoj infrastrukture zaštite okoliša usmjeri na dva područja koja zahtijevaju "velika ulaganja" u vezi s usvajanjem pravnih stečevina i u skladu sa srednjoročnim prioritetima Pristupnog partnerstva. Ta su dva područja: infrastruktura za gospodarenje otpadom i infrastruktura za vodoopskrbu i pročišćavanje otpadnih voda. Sva ulaganja u ta područja trebaju biti u skladu s Nacionalnim planom provedbe za gospodarenje otpadom i Nacionalnim planom za vode.

Prioritet 1: Razvoj infrastrukture za gospodarenje otpadom radi uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Hrvatskoj

Mjera 1a: Uspostava novih centara za gospodarenje otpadom na županijskoj/regionalnoj razini

Ključni element novog sustava za cjelovito gospodarenje otpadom koji će biti u potpunosti u skladu s hrvatskim i EU zakonodavstvom o zaštiti okoliša, a koji upravlja gospodarenjem i zbrinjavanjem otpada jest osnivanje novih centara za gospodarenje otpadom, koji će biti pokriveni ovom mjerom. Uspostava tih centara, između ostalog, uključuje: izgradnju novih komunalnih odlagališta, jedinica za odvajanje otpada po vrstama te obradu otpada u svrhu smanjenja biološke komponente.

Mjera 1b: Sanacija lokacija visoko onečišćenih otpadom (crne točke)

Kako bi se mogao uspostaviti novi cjeloviti sustav gospodarenja otpadom koji će biti u potpunosti usklađen s hrvatskim i EU zakonodavstvom o zaštiti okoliša, uz osnivanje novih centara za gospodarenje otpadom, nužno je pobrinuti se za lokacije visoko onečišćene otpadom – crne točke (zване i "starim opterećenjem"), koje su rezultat dugog razdoblja neodgovarajućeg gospodarenja industrijskim otpadom, a u nekim slučajevima predstavljaju i prijetnju zdravlju i okolišu. Ta se mjera odnosi na sanaciju i zatvaranje tih visoko onečišćenih lokacija (crnih točaka).

Mjera 1c: Priprema projekata

Ta će mjera podržati pripremu niza projekata i podržati mjerodavne institucije i moguće korisnike u pripremi natječajne dokumentacije u području ovog i budućih Operativnih programa. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u kvalitetne prijedloge sa svom pratećom tehničkom dokumentacijom (kao što su studije o izvedivosti, analize koristi i troškova, studije utjecaja na okoliš, tehnički dizajn).

Prioritet 2: Zaštita vodenih resursa Hrvatske poboljšanjem sustava vodoopskrbe te cjelovitog sustava upravljanja otpadnim vodama

Mjera 2a: Uspostava modernih vodoopskrbnih sustava i mreža

Ta mjera doprinijet će zaštiti vodenih resursa i osiguranju dovoljno kvalitetne vode uz pomoć jačanja postojećeg vodoopskrbnog sustava, zaštite izvora pitke vode, racionalnog korištenja vodenih resursa uključujući smanjenje gubitaka i poboljšanje povezanosti na vodoopskrbnu mrežu.

Mjera 2b: Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda za otpadne vode iz domaćinstava i industrije i izgradnja/poboljšanje kanalizacijske mreže

Uspostava sustava za gospodarenje otpadnim vodama koji je u skladu sa zahtjevima EU-a nužan je preduvjet za zaštitu vodenih resursa. Prema tome, ova mjera pokrivat će ulaganja u prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda tj. izgradnju pogona za pročišćavanje otpadnih voda, izgradnju novih kanalizacijskih mreža i modernizaciju postojećih kanalizacijskih mreža kako bi se smanjilo propuštanje.

Mjera 2c: Priprema projekata

Osim toga, obje mjere podržat će pripremu niza projekata i podržati mjerodavne institucije i moguće korisnike u pripremi natječajne dokumentacije u području ovog i budućih Operativnih programa. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u kvalitetne prijedloge sa svom pratećom tehničkom dokumentacijom (kao što su studije o izvedivosti, analize koristi i troškova, studije utjecaja na okoliš, tehnički dizajn).

Prioritet 3 : Tehnička pomoć*Mjera 3a: Tehnička pomoć za upravljanje OP-om*

Cilj je ove mjere osigurati djelotvorno i učinkovito upravljanje OP-om i razviti institucionalnu sposobnost za upravljanje i apsorpciju IPA-e i budućih Strukturnih fondova. Mjera predviđa nekoliko vrsta tehničke pomoći i edukaciju mjerodavnih tijela na nacionalnoj i regionalnoj razini: potpora koordinaciji OP-a i upravljanju uključujući programiranje, pripremu projekata, praćenje, informiranje, ocjenjivanje, financijsko upravljanje i kontrolu i pomoć za bolju specifikaciju, prikupljanje i uporabu statističkih podataka, što će biti nužno za učinkovito praćenje i ocjenjivanje u okviru IPA-e i, kasnije, Strukturnih fondova.

5.4. OPERATIVNI PROGRAM ZA RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA

Predlaže se da se pomoć iz komponente IV IPA-e usredotoči na mjere koje će unaprijediti sustave i administrativnu sposobnost u području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne uključenosti kao i umrežavanje s partnerima iz nevladina sektora u skladu sa srednjoročnim prioritetima iz Pristupnog partnerstva.

Prioritet 1 i prioritet 3, kako je niže opisano, uključuju i "operativnu" mjeru i mjeru za izgradnju institucija. Uz četiri navedena Prioriteta, dodatni će se prioritet pod nazivom Unaprjeđenje prilagodljivosti poduzeća i radnika dalje razraditi u kasnijim fazama procesa programiranja. U međuvremenu, razvoj obrazovanja odraslih kao fleksibilnijeg pristupa cjeloživotnom učenju (Prioritete 3) predstavljat će ključni element jačanja sveukupne prilagodljivosti, i njega će nadopuniti tehnička pomoć i mjere jačanja institucija kroz Prioritet 4.

S druge će strane, Prioritet 4 biti usmjeren isključivo na tehničku pomoć za pripremu i provedbu aktivnosti u okviru ovog OP-a. Sva tehnička pomoć koja je dugoročnije usmjerena na pripremu za upravljanje aktivnostima u okviru Europskog socijalnog fonda (kako je navedeno u Članku 147. stavku 2. Provedbene uredbe o programu IPA) financirat će se kroz općenitije aktivnosti na izgradnji institucija u okviru prethodnih triju Prioriteta.

Prioritet 1 – Unaprjeđivanje pristupa zapošljavanju i ponovna integracija na tržište rada

Kako bi se spriječila nezaposlenost i promicala ponovna integracija nezaposlenih, javnim zavodima za zapošljavanje pružit će se pomoć kako bi tražiteljima posla mogli pružiti ciljanu i učinkovitu pomoć, uključujući posredovanje pri zapošljavanju, usmjeravanja i savjetovanje te posebne aktivne programe na tržištu rada. Potpora će se pružiti državnoj upravi i drugim dionicima u jačanju opsega i sadržaja izobrazbe i usluga savjetovanja koje nude kako bi one bolje zadovoljavale određene zahtjeve hrvatskoga gospodarstva.

Mjera 1a: Potpora u izradi i provedbi aktivne i preventivne politike tržišta rada

Pomoć u okviru ove mjere izravno će se dodjeljivati radi potpore i razvoja aktivnih i preventivnih programa na tržištu rada koje u Republici Hrvatskoj provode javni zavodi za zapošljavanje. Ti programi trebali bi biti usmjereni i na nezaposlene i one koji su suočeni s vjerojatnošću da će postati nezaposleni. Promicat će i razvoj partnerstava između javnih zavoda za zapošljavanje, drugih javnih tijela i predstavnika poduzetnika i radne snage i zajednice te će ih koristiti za razvoj i provedbu aktivnosti zapošljavanja.

Mjera 1b: Potpora unaprjeđenju učinkovitosti i kvalitete zavoda za zapošljavanje u Republici Hrvatskoj

Hrvatske javne zavode za zapošljavanje trebat će ojačati kako bi odgovorili na izazove pristupanja EU. Iako su već uspostavljeni mnogi elementi učinkovitog okvira za politike, i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (MINGORP) te Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) trebaju razviti veću profesionalnu sposobnost u vezi s: (i) ubrzanim usklađivanjem s radnim zakonodavstvom EU; (ii) apsorpcijskim kapacitetom očekivanog povećanog priljeva sredstava prije ESF-a tijekom ubranog pridruživanja Hrvatske EU i odgovarajućih djelotvornih regionalnih struktura sposobnih pratiti i ocjenjivati relevantne mjere razvoja ljudskih potencijala; (iii) učinkovitom provedbom nacionalnih programa reforme i sveobuhvatnog (integriranog) godišnjeg Akcijskog plana zapošljavanja. Ova će mjera biti usmjerena na pružanje potpore daljnjem razvoju MINGORP-a i HZZ-a (na nacionalnoj i na lokalnoj razini).

Prioritet 2 - Jačanje socijalne uključenosti osoba u nepovoljnom položaju*Mjera 2a: Potpora skupinama u nepovoljnom položaju kod pristupa zapošljavanju*

Određene skupine (kao što su mladi ljudi, žene i osobe s invaliditetom) imaju posebnih problema pri ulasku na tržište rada i pristupu

zapošljavanju. Potpora integraciji tih skupina na tržište rada zahtijeva: jačanje motivacije za sudjelovanje u programima obrazovanja i zapošljavanja; pružanje usluga psihološke i socijalne pomoći; programe za osobni razvoj i izobrazbu prilagođene potrebama pojedinaca. Ona zahtijeva angažman zavoda za zapošljavanje i socijalnih službi na cjelovit način i to onaj koji je ciljan i prilagođen utvrđenim posebnim potrebama. Takav se pristup najbolje ostvaruje u uskom partnerstvu s lokalnim čimbenicima. S obzirom na značajno višu stopu nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj nego u EU-25, planiraju se posebne aktivnosti namijenjene isključivo rješavanju ovog problema i koje se nastavljaju na formalna i neformalna obrazovna iskustva kako bi se razvio individualni pristup kvalifikacijama i zapošljavanju.

Mjera 2b: Potpora skupinama u nepovoljnom položaju kod pristupa obrazovanju

Tom se mjerom planiraju promicati jednake mogućnosti u obrazovanju izradom i uvođenjem uključivih obrazovnih i nastavnih metoda te promicanjem ukidanja slučajeva segregacije i diskriminacije. Mjera bi trebala promicati obrazovni uspjeh (kroz aktivnosti kojima je cilj smanjenje neprolaznosti i prekida školovanja) te poboljšati mogućnosti zapošljavanja na tržištu rada i socijalnu integraciju mladih u nepovoljnom položaju i mladih s posebnim potrebama u obrazovanju.

Prioritet 3 - Jačanje ljudskog kapitala i zapošljivosti

Taj će prioritet podržati stvaranje bolje povezanosti između akademskog sektora i poduzeća i u smislu toga da će studenti steći vještine koje će ih bolje pripremiti za poslovni svijet i u smislu provedbe istraživanja koje promiče gospodarski i socijalni razvoj i koje će vjerojatnije privući financijsku potporu izvana. On će povećati važnost osnovnog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na tržištu rada. Podržat će se provedba načela i prakse cjeloživotnog učenja i u tom će se kontekstu pružiti pomoć kontinuiranom obrazovanju i usavršavanju. Vrlo važan element potpore koja se pruža u okviru ovog prioriteta bio bi pomoći mjerodavnim hrvatskim tijelima da utvrde standarde i primijene jamstvo kvalitete na mnoge inicijative koje su poduzete posljednjih godina (npr. nastavni plan za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i kvalifikacije).

Mjera 3a: Unaprijeđenje sadržaja i provedbe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za sve dobne skupine

Cilj je ove mjere razviti sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) u Hrvatskoj kako bi ono postalo fleksibilnije i bolje prilagođeno potrebama tržišta rada te pripremiti ljude svih dobnih skupina za rad i cjeloživotno učenje. Cilj je ove mjere utvrditi središnju mrežu ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje koje će pružiti nove, kvalitetne nastavne programe i koje su odgovarajuće opremljene, a odraslima omogućiti da steknu vještine i sposobnosti te na taj način bolje odgovaraju na potrebe tržišta rada. Ova će se mjera nastaviti na iskustvo prethodnih projekata koji su imali potporu EU-a, na Zakon o obrazovanju odraslih te na Nacionalnu strategiju za obrazovanje odraslih i s njom povezane godišnje planove aktivnosti. Jačanje hrvatskoga sustava obrazovanja odraslih nastaviti će se u koordinaciji s izradom Nacionalnog kvalifikacijskog okvira Republike Hrvatske. Ova bi mjera mogla pokriti i veleučilišta s obzirom na to da su veleučilišta ustanove koje nude stručne studijske programe povezane sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem (odraslih).

Mjera 3b: Potpora razvoju ustanova i njihovih partnera odgovornih za pružanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj

Ustanove za strukovno obrazovanje i osposobljavanje morat će se unaprijediti ako žele zadovoljiti izazove pristupanja EU. Iako su već uvedeni mnogi elementi učinkovitog okvira za politike, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za obrazovanje odraslih, Agencija za obrazovanje i usavršavanje učitelja i same obrazovne ustanove trebaju pojačati svoju institucionalnu sposobnost.

Prioritet 4 - Tehnička pomoć

Mjera 4a: Priprema projekata

Ova će mjera podržati pripremu niza projekata i podržati mjerodavne institucije i moguće korisnike u pripremi natječajne dokumentacije u području ovog Operativnog programa. To uključuje stvaranje projektnih ideja i njihovu razradu u kvalitetne prijedloge sa svom pratećom tehničkom dokumentacijom.

Mjera 4b: Upravljanje programom i izgradnja kapaciteta

Cilj je ove mjere osigurati djelotvorno i učinkovito upravljanje ovim OP-om i razviti institucionalnu sposobnost za upravljanje i apsorpciju IPA-e. Mjera predviđa nekoliko vrsta tehničke pomoći i osposobljavanja za mjerodavna tijela na nacionalnoj i regionalnoj razini: potpora koordinaciji OP-a i upravljanju uključujući programiranje, nadzor, informiranje, ocjenjivanje, financijsko upravljanje i kontrolu te pomoć za bolju specifikaciju, prikupljanje i korištenje statističkih podataka, što će biti nužno za učinkovito praćenje i ocjenjivanje u okviru IPA-e i, kasnije, Strukturnih fondova.

**PRIJEDLOG INDIKATIVNE
ALOKACIJE FINANCIJSKIH
SREDSTAVA PREMA
OPERATIVNIM
PROGRAMIMA**

Sljedeća je podjela prijedlog u sklopu Komponenti III i IV programa IPA:

GODINA - 2007.	Ukupni prihvatljivi javni rashodi	EU IPA	Nacionalno sufinanciranje	IPA stopa sufinanciranja	Za informacije	
					Privatno	MFI
	(x+y)	X	Y	$x/(x+y)$		
OP Regionalna konkurentnost	14.733.000	11.050.000	3.683.000	75%		
OP Promet	22.667.000	17.000.000	5.667.000	75%		
OP Okoliš	22.667.000	17.000.000	5.667.000	75%		
OP Razvoj ljudskih potencijala	13.385.000	11.377.000	2.008.000	85%		
UKUPNO U GODINI 2007.	73.452.000	56.427.000	17.025.000	77%		

GODINA - 2008.	Ukupni prihvatljivi javni rashodi	EU IPA	Nacionalno sufinanciranje	IPA stopa sufinanciranja	Za informacije	
					Privatno	MFI
	(x+y)	X	Y	$x/(x+y)$		
OP Regionalna konkurentnost	15.467.000	11.600.000	3.867.000	75%		
OP Promet	24.000.000	18.000.000	6.000.000	75%		
OP Okoliš	24.000.000	18.000.000	6.000.000	75%		
OP Razvoj ljudskih potencijala	14.941.000	12.700.000	2.241.000	85%		
UKUPNO U GODINI 2008.	78.408.000	60.300.000	18.108.000	77%		

GODINA - 2009.	Ukupni prihvatljivi javni rashodi	EU IPA	Nacionalno sufinanciranje	IPA stopa sufinanciranja	Za informacije	
					Privatno	MFI
	(x+y)	X	Y	$x/(x+y)$		
OP Regionalna konkurentnost	16.933.000	12.700.000	4.233.000	75%		
OP Promet	24.667.000	18.500.000	6.167.000	75%		
OP Okoliš	24.667.000	18.500.000	6.167.000	75%		
OP Razvoj ljudskih potencijala	16.706.000	14.200.000	2.506.000	85%		
UKUPNO U GODINI 2009.	82.973.000	63.900.000	19.073.000	77%		

UKUPNO U GODINI (2007.-2009.)	234.833.000	180.627.000	54.206.000	77%		
--	--------------------	--------------------	-------------------	------------	--	--

Izraženo u eurima

U vezi s komponentom Regionalnog razvoja (Komponenta III), ne dovodeći u pitanje financijske alokacije koje će predložiti budući Višegodišnji indikativni planski dokument i Višegodišnji financijski okvir, cilj je raspodjele između operativnih programa za razdoblje 2010.-2013. poštovati sljedeće okvirne vrijednosti: regionalna konkurentnost: 20-30%, okoliš: 35-40%, promet: 35-40%.

KOORDINACIJA

7.1. KOORDINACIJA S DRUGIM NACIONALNIM PROGRAMIMA (UZ POTPORU MEĐUNARODNIH FINACIJSKIH INSTITUCIJA ILI DRUGE VAŽNE VANJSKE POMOĆI)

U okviru svojih ovlasti kao Nacionalnog koordinatora za program IPA, Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije usko surađuje s a) Ministarstvom financija koje je nadležno za suradnju s međunarodnim financijskim institucijama i b) Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija koje je nadležno za koordinaciju bilateralnih donatora.

U Hrvatskoj su, između ostalih, aktivne sljedeće **međunarodne financijske institucije**:

Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD) financira intervencije u okviru Strategije pomoći zemlji (CAS) za Hrvatsku. Područja koja su istaknuta u okviru CAS-a uključuju restrukturiranje sektora turizma, poljoprivrede, trgovine na malo, graditeljstva i graditeljskih materijala nakon privatizacije; potpora poduzećima za unaprjeđenje konkurentnosti na domaćem tržištu i u regiji; promicanje ulaganja privatnog sektora u infrastrukturu (javno-privatna partnerstva) i daljnje poboljšanje u bankovnom sektoru putem strukturiranih financijskih proizvoda, leasinga i suradnje s nebankarskim financijskim institucijama.

Niz projekata koji su planirani za razdoblje od 2007. do 2008. važni su za Komponentu III i IV IPA-e.

1. *Upravljanje slijevom rijeke Neretve i Trebišnjice* čiji je cilj unaprijediti upravljanje vodenim resursima u slijevovima dviju rijeka;
2. *Unutarnje vode*, zajam koji će pružiti potporu ulaganjima u vodu i otpadne vode u dolini Sava-Drava;
3. *Okoliš*, zajam koji će pomoći izgradnji administrativne sposobnosti za upravljanje okolišem i pomoći u izgradnji liste projekta za okoliš koji trebaju financiranje iz fondova EU-a;
4. *Nadzor zagađivanja poljoprivrede*, projekt kojemu je cilj smanjiti ispuštanje hranjivih tvari u površinu i kopnene vode u slijevu koji odlazi u Dunav i Crno More.

Prioriteti **Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD)** za Hrvatsku, u sljedeće tri godine, uključuju:

1. *Poduzetnički sektor* – pomoć u privatizaciji i restrukturiranju osjetljivih industrija (brodogradnja, teška industrija, turizam), kapitalna financiranja MSP-a, promicanje ulagačkih mogućnosti u hrvatskim regijama koje su bile pogođene ratom;
2. *Infrastruktura i okoliš* – potpora će se usredotočiti na projekte koji promiču energetske učinkovitost, sigurnost i različitost opskrbe energijom i uključuju pomoć u pripremi IPA projekata;
3. *Financijski sektor* – ovaj prioritet uključuje financiranje MSP-a i potporu mehanizmima leasinga. EBRD će promicati i nove proizvode (kao što je sekuritizacija) koji će pomoći bankama u upravljanju bilancama i uzet će u obzir sudjelovanje u kapitalu u privatizaciji državne poštanske banke i osiguravajućeg društva.

Aktivnosti **Europske investicijske banke** u Hrvatskoj do sada su bile usmjerene na obnovu i izgradnju prometne i energetske infrastrukture. Osim toga, Banka podržava razvoj malih i srednjih poduzeća putem lokalnih financijskih institucija. Prometna će infrastruktura u srednjoročnom razdoblju vjerojatno ostati jedan od ključnih prioriteta Banke (autoceste, željeznice, zračni i pomorski promet), dok druga važna prioritetna područja uključuju sektor okoliša (pročišćavanje otpadnih voda, spalionice, kvaliteta zraka, opskrba pitkom vodom) i sektor zdravstva (bolnice).

Program Ujedinjenih naroda za razvoj za razdoblje od 2007. do 2011. usmjeren je na nekoliko područja: borbu protiv socijalnog isključivanja mjerama za izgradnju kapaciteta institucija aktivnih u socijalnom sektoru i pomoć socijalno ugroženim skupinama; financijsku potporu za unaprjeđenje socioekonomskih uvjeta u područjima od posebne državne skrbi i nedovoljno razvijenim otočnim područjima; zaštitu okoliša u posebnim područjima promjene klime i bioraznolikosti; gospodarsku konkurentnost promicanjem korporativne socijalne odgovornosti; i pravdu i sigurnost antikorupcijskim mjerama, nadzor ručnog oružja, reformu pravosuđa i potporu Državnom izbornom povjerenstvu.

Glavna dodana vrijednost **Razvoje banke Vijeća Europe (CEB)** jest financiranje ulaganja u ono što se generički može nazvati "socijalnim sektorima". U razdoblju od 2005. do 2009., financijska pomoć koju je pružala CEB u prvom redu se usredotočila na pitanja izbjeglica, zdravstvo, obrazovanje, socijalne stanove, pitanja Roma, povijesno i kulturno nasljeđe. Osim toga, CEB financira projekte iz zaštite okoliša i modernizacije ruralnih područja pružajući mreže lokalne infrastrukture.

Pomoć koju pruža niz **bilateralnih donatora** u Hrvatskoj u pravilu je usmjerena na prioritete koji su izravno vezani uz proces pristupanja Hrvatske Europskoj uniji. Obično se pruža u obliku male tehničke pomoći kao odgovor na zahtjeve iz Pristupnog partnerstva ili procesa screeninga i pregovora.

Broj donatora koji su aktivni u Hrvatskoj zahtijeva dobru koordinaciju intervencija koje se financiraju iz različitih izvora. Koordinacija između aktivnosti koje financira EU i onih koje zajmovima podupiru međunarodne financijske institucije od velike je važnosti kada je riječ o velikim infrastrukturnim projektima.

Hrvatske vlasti osigurat će da se intervencije različitih donatora koordiniraju kroz cijeli programski ciklus. U fazi programiranja, i SDURF i Ministarstvo financija koordinirat će pripremu strategija i projekata koje financira EU i međunarodne financijske institucije kako bi se izbjeglo udvostručavanje i ostvarila najveća moguća sinergija.

U fazi provedbe, predstavnici Ministarstva financija bit će uključeni u Odbore za praćenje IPA-e kada je riječ o projektima koje financiraju međunarodne financijske institucije. Predstavnici SDURF-a sudjelovat će na sastancima za praćenje napretka koje organizira Ministarstvo financija za projekte što se financiraju iz stranih zajmova i kredita kao i u revizorskim misijama koje poduzimaju međunarodne financijske institucije.

U slučaju revizije ili misije za procjenu stanja koje organizira Europska komisija za posebne projekte, predstavnici Ministarstva financija bit će na raspolaganju revizorima/procjeniteljima ako oni smatraju da bi njihov doprinos u procjeni projekta mogao biti od važnosti.

Koordinacija s bilateralnim donatorima osigurat će se na isti način, tj. sudjelovanjem djelatnika SDURF-a u misijama programiranja bilateralnih donatora i redovnim mjesečnim sastancima među dvjema institucijama u vezi s napretkom određenog projekta ili programa. To će pomoći kako bi se izbjeglo udvostručavanje intervencija i osigurala bolja nadopuna izvora vanjske pomoći.

Potrebno je naglasiti da državni tajnik SDURF-a stalno sudjeluje na tjednim sjednicama Vlade i ima mandat nadležnim članovima Kabineta Vlade predložiti prioritete koji će se financirati iz programa što ih financira EU te djelovati kao posrednik u slučaju različitih sektorskih stajališta o korištenju programa pomoći EU-a. Taj dio njezina mandata imat će značajan utjecaj na kontekst ukupne koordinacije pomoći.

Osim toga, državni tajnik djeluje i kao zamjenik glavnog pregovarača za pristupanje EU dok je sektorski koordinator Komponente III i IV član radne skupine za pripremu pregovora za poglavlje 22 (Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata). To će osigurati usku suradnju između korištenja sredstava Zajednice i prioriteta utvrđenih tijekom pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji.

7.2. USKLAĐENOST S OSTALIM KOMPONENTAMA PROGRAMA IPA

Komponenta I programa IPA

Komponenta I programa IPA prije svega se odnosi na potrebe izgradnje institucija te podupire Hrvatsku u ispunjavanju kriterija za pristupanje Europskoj uniji. Usredotočena je na prioritete utvrđene u Pristupnom partnerstvu, izvješćima o analitičkom pregledu te pregovorima po konkretnim poglavljima pravne stečevine Europske unije.

Budući da su operativni programi iz ovog Okvira za usklađenost strategija namijenjeni financiranju provedbe konkretnih projekata koji će pripremiti Hrvatsku za upravljanje Strukturnim i Kohezijskim fondovima nakon pristupanja, Komponenta I neće se koristiti za istu vrstu strukturnih aktivnosti sa socioekonomskim učincima. Ona može nadopuniti pripreme za upravljanje Kohezijskim instrumentima podupirući potrebe za izgradnjom kapaciteta mjerodavnih institucionalnih struktura (buduća upravna tijela, posrednička tijela, tijela za potvrđivanje, tijela za koordinaciju, revizorska tijela). Međutim, sredstvima iz Komponente I neće se podupirati izravno upravljanje operativnim programima iz ovog Okvira za usklađenost strategija jer će ono biti pokriveno kroz Prioritete Tehničke pomoći.

Komponenta II programa IPA

Komponenta II programa IPA pruža potporu programima vezanim uz prekograničnu suradnju između pograničnih regija Hrvatske i susjednih država članica Europske unije, kao i programe prekogranične suradnje s državama potencijalnim kandidatkinjama. Ona također podupire i sudjelovanje Hrvatske u transnacionalnim i međuregionalnim programima Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF).

Program prekogranične jadranske suradnje, u sklopu kojega Hrvatska surađuje s obalnim regijama Italije, Slovenije, Grčke i (potencijalnih) država kandidatkinja duž jadranske obale, definira četiri prioriteta područja. Prioritet 1 podupire razvoj jadranske regije kroz gospodarsku, socijalnu i institucionalnu suradnju. Uz to vezane mjere obuhvaćaju suradnju između poduzeća i visokoobrazovnih i istraživačkih institucija, razvoj inovativnih inicijativa te komercijalizaciju inovacija, potporu izradi i provedbi javnih politika kao i stvaranje partnerskih mreža u području socijalnih, zdravstvenih i politika u vezi s tržištem rada. Prioritet 2 usmjeren je na zaštitu prirodnih i kulturnih resursa pomoću mjera usredotočenih na zaštitu prirodnog i kulturnog naslijeđa, razvoj obnovljivih izvora energije te bolju konkurentnost turističkih odredišta. Prioritet 3 podupire unaprjeđivanje prometnih, informacijskih i komunikacijskih službi pomoću mjera usredotočenih na unaprjeđivanje pomorskih i zračnih luka, kreiranje održivog prometnog sustava u gradskim područjima i uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije u javnoj upravi. Prioritet 4 obuhvaća tehničku pomoć.

Program prekogranične suradnje s Mađarskom predviđa tri prioriteta područja. Prioritet 1 odnosi se na promicanje održivog okoliša i turizma pomoću mjera kao što su odgovorno ekološko prostorno planiranje i korištenje zemlje te izrada regionalnih turističkih planova, infrastrukture za ekoturizam i aktivnosti poticanja turizma u području Mura-Drava-Dunav. Prioritet 2 usmjeren je na poticanje socioekonomskih veza pomoću mjera koje podupiru poslovno umrežavanje, potiču pokretljivost na tržištu rada, zajedničke napore u području istraživanja i razvoja, razvoj suradnje u području obrazovanja te organizaciju sportskih događaja. Prioritet 3 obuhvaća tehničku pomoć.

Nacrt programskog dokumenta za prekograničnu suradnju sa Slovenijom definira tri glavna prioriteta područja. Prioritet 1 potiče gospodarski i socijalni rast pomoću mjera koje potiču razvoj turizma i ruralnih područja, kao i razvoj poduzetništva. Prioritet 2 odnosi se na održivo upravljanje okolišem pomoću mjera usmjerenih na zaštitu prirodnih resursa i stvaranje prekograničnih mreža za njihovo očuvanje. Prioritet 3 obuhvaća tehničku pomoć.

Inicijative prekogranične suradnje između Hrvatske i potencijalnih država kandidatkinja uključuju i suradnju s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom i Srbijom. Trenutno se izrađuju nacrti zajedničkih programskih dokumenata na nizu zajedničkih operativnih sastanaka između svih relevantnih zainteresiranih strana.

Čini se da su programski dokumenti za prekograničnu suradnju usko vezani uz četiri operativna programa obuhvaćena ovim Okvirom za usklađenost strategija. Ne samo da (zajedno), zbog zemljopisnog položaja Hrvatske, potencijalno pokrivaju čitav njen nacionalni teritorij, nego će i mjere koje podupiru često biti vrlo slične onima koje podupiru operativni program za regionalnu konkurentnost te posebice operativni program za razvoj ljudskih potencijala.

Komponenta V programa IPA

Komponenta V programa IPA podupire Hrvatsku u razvoju politike i pripremi za provedbu i upravljanje Zajedničkom poljoprivrednom politikom Zajednice.

Nacrt Programa IPARD donosi pregled tri indikativna prioriteta te uz njih vezanih mjera. Prioritet 1 usmjeren je na poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbu pravne stečevine Zajednice (ulaganje u restrukturiranje i unaprjeđivanje poljoprivrednih poduzeća u skladu sa standardima Zajednice, ulaganje u preradu i promidžbu poljoprivrednih i ribarskih proizvoda). Prioritet 2 podupire pripreme aktivnosti za provedbu mjera u vezi s poljoprivredno-okolišnim mjerama te strategije lokalnog ruralnog razvoja. Prioritet 3 usredotočuje se na razvoj ruralnog gospodarstva pomoću (re)konstrukcije lokalnih neklasificiranih cesta i protupožarnih prometnica, kanalizacijskih sustava i toplana, kao i pomoću potpore ruralnom turizmu, radionicama tradicionalnih obrta, izgradnji pogona za preradu mliječnih proizvoda i mesa te korištenju obnovljivih izvora energije.

Čini se da je rizik preklapanja s komponentom V programa IPA relativno malen s obzirom na to da su glavni prioriteti programa IPARD potpora proizvodnji hrane i ruralnom razvoju.

Koordinacija s višekorisničkim programima IPA-e

U razdoblju između 2007. i 2009. će kroz Višekorisničke programe IPA-e biti dodijeljeno 401,4 milijuna eura za potporu zemljama korisnicama u naporima koje ulažu u postupak pristupanja EU kada postoji jasna komparativna prednost multilateralne suradnje u regiji Jugoistočne Europe i EU. Na temelju savjetovanja s različitim dionicima (tj. nacionalnim tijelima, službama EK, međunarodnim financijskim institucijama, organizacijama civilnog društva itd.), utvrđena su sljedeća područja intervencije koja će nadopunjavati područja intervencije što se financiraju iz nacionalnih IPA programa: (i) regionalna suradnja, (ii) razvoj infrastrukture, (iii) pravosuđe i unutarnji poslovi, (iv) unutarnje tržište, (v) reforma javne uprave, (vi) potpora civilnom društvu, (vii) obrazovanje, mladi i istraživanje, (viii) tržišno gospodarstvo, (ix) nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja, (x) privremena civilna uprava i (xi) upravljanje. Inicijative u sklopu višekorisničkih IPA programa poduzimat će se kroz zajedničke projekte koji se odnose na prekogranične probleme, a učinkovitost će se postizati usklađenim pristupima, poticanjem provedbe utvrđenih instrumenata ili olakšavanjem rada stručnih skupina.

Posebna pozornost posvetit će se koordinaciji između pet komponenata IPA-e koje se financiraju kroz nacionalne IPA programe s jedne strane i kroz višekorisničke IPA programe na temelju Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta za više korisnika s druge strane. Kako bi se osigurala nadopuna i izbjeglo preklapanje s nacionalnim IPA programima ili prenaprežanje sposobnosti korisnika, faze programiranja i provedbe projektnog ciklusa provodit će se kroz redovne komunikacijske kanale i događaje između mjerodavnih službi Opće uprave za proširenje, Delegacije EK i nacionalnih tijela.

U kontekstu OUS-a, intervencije u području razvoja ljudskih potencijala u okviru nacionalnog IPA programa odvijat će se u uskoj koordinaciji s aktivnostima što se provode u sklopu programa TEMPUS IV (koji se financira Višekorisničkim IPA programom). TEMPUS IV podupire reformu i modernizaciju visokog obrazovanja u zemljama Jugoistočne Europe. Tako će se ostvariti komplementarnost i stvoriti sinergija.

Sredstva koordinacije

Koordinacija aktivnosti između različitih komponenti programa IPA osigurat će se kroz ulogu nacionalnog koordinatora za program IPA koji snosi odgovornost za koordinaciju programa IPA u Hrvatskoj.

Nacionalnom koordinatoru za program IPA u obavljanju njegovih zadaća pomaže osoblje Središnjeg ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije u kojem su pojedine zadužene osobe odgovorne za pojedini sektor i za koordinaciju projekata iz različitih komponenata programa IPA, a koji spadaju u područje njihove sektorske nadležnosti.

Povrh toga, posebno će se pripaziti da se ondje gdje postoji opasnost od preklapanja s intervencijama koje se financiraju iz ostalih komponenata programa IPA, u Odbore za praćenje uključe i predstavnici SDURF-a te predstavnici državnih tijela odgovornih za upravljanje određenim Operativnim programom iz ovog Okvira za usklađenost strategija.

7.3. ZAJEDNIČKE TEME

Kao priprema za eventualno upravljanje Strukturnim fondovima i Kohezijskim fondom, programiranje i provedba Komponenta III i IV programa IPA u Hrvatskoj utjelovit će smjernice koje slijedi Europska unija, uključujući i one koje se odnose na sljedeće, za sva područja zajedničke teme:

- Partnerstvo s civilnim društvom – Hrvatska će pripremati, provoditi, nadzirati i ocjenjivati svoje Operativne programe kroz partnerstvo odgovarajućih javnih tijela na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s partnerima iz područja gospodarstva, socijalnih pitanja, zaštite okoliša te s predstavnicima civilnog društva, nevladinih organizacija (NVO-i) i tijela nadležnih za promicanje jednakosti među spolovima.
- Jednakost i nediskriminacija – Hrvatska će se pobrinuti da se jednakost i jednakost među spolovima, kada je to primjerenom, promiču i ugrađuju u različite faze provedbe programa, poduzet će potrebne korake u borbi protiv bilo kakve diskriminacije utemeljene na spolnoj, rasnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri ili uvjerenju, invalidnosti, dobi ili spolnoj orijentaciji te će uzeti u obzir mogućnost pristupa invalidnih osoba procesima definiranja i odabira aktivnosti.
- Održivi razvoj – prilikom programiranja i provedbe fondova IPA-e, misao vodilja bit će održivi razvoj te zaštita i unaprjeđenje okoliša, uključujući i zahtjeve za izradom Studija utjecaja na okoliš kada je to potrebno.

DODATAK 1 – OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI ZA HRVATSKU

Tablica 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji za Hrvatsku

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Bruto domaći proizvod, % godišnja promjena (realno)	2,9	4,4	5,6	5,3	4,3	4,3	4,8
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće), mil. kuna	152.519	165.639	181.231	198.422	214.983	231.349	250.590
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće)*, mil. eura	19.976	22.170	24.467	26.230	28.677	31.260	34.220
Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika u eurima	4.560	4.997	5.507	5.905	6.460	7.037	7.704
Indeks potrošačkih cijena, godišnja promjena %	4,6	3,8	1,7	1,8	2,1	3,3	3,2
Prosječna neto mjesečna plaća (u kunama)	3.326	3.541	3.720	3.940	4.173	4.376	4.603
Stopa nezaposlenosti(ILO), godišnji prosjek, %	16,1	15,8	14,8	14,3	13,8	12,7	11,2
Dug središnje države % BDP (kr)	-	-	40,0	41,0	43,2	43,7	40,8
Prosječni tečaj EUR/HRK	7,63	7,47	7,41	7,56	7,50	7,40	7,32
Deficit tekućeg računa (% of BDP) ^e	-2,4	-3,7	-8,6	-7,1	-4,9	-6,3	-7,6
Vanjski dug (% BDP-a) (kr)	60,6	60,7	61,5	75,5	79,4	81,7	84,8
Turistička noćenja, godišnja promjena, %	47,0	11,0	3,0	4,0	2,0	7,6	3,1
Stopa rasta građevinskih radova	9,1	3,6	12,8	22,8	2,0	-0,8	9,3
Industrijska proizvodnja, godišnja promjena, %	1,7	6,0	5,4	4,1	3,7	5,1	4,5
Trgovina na malo, godišnja promjena (realno), %	14,4	10,0	12,5	3,7	2,6	2,8	2,1

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija, Hrvatska narodna banka

kr-kraj razdoblja

* Izračunato primjenom prosječnog godišnjeg tečaja (HRK/1 EUR) na BDP u kunama.

^e Procjena

DODATAK 2 – POKAZATELJI KONTEKSTA

Tablica 2: Struktura bruto dodane vrijednosti po sektoru gospodarstva

Godina	Primarni sektor (% BDV)	Sekundarni sektor (% BDV)	Tercijarni sektor (% BDV)
2000.	9,1	25,5	65,4
2001.	9,3	25,2	65,5
2002.	9,0	23,8	67,2
2003.	7,3	23,7	69,0
2004.	7,8	24,3	67,9
2005.	7,6	24,8	67,6
2006.	7,4	24,5	68,1

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: Gospodarske djelatnosti podijeljene su prema NACE Klasifikaciji gospodarskih djelatnosti Europske unije u a) primarni sektor (aktivnosti A i B); b) sekundarni sektor (aktivnosti C, D i E), i c) tercijarni sektor, koji se sastoji od javnog sektora (aktivnosti L, M i N) i sektor drugih usluga (aktivnosti F, G, H, I, J, K, O i P):

Primarni sektor:	A – Poljoprivreda, lov, šumarstvo B – Ribarstvo
Sekundarni sektor:	C – Rudarstvo i vađenje kamena D – Proizvodnja E – Opskrba električnom energijom, plinom i vodom
Tercijarni sektor:	F – Građevinarstvo G – Trgovina na veliko i malo, popravljivanje motornih vozila, predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo H – Hoteli i restorani I – Prijevoz skladištenje i veze J – Financijsko posredovanje K – Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge L – Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje M – Obrazovanje N – Zdravstvo i socijalni rad O – Druge djelatnosti društvenih, socijalnih i osobnih aktivnosti P – Aktivnosti kućanstava

Tablica 3: Struktura bruto dodane vrijednosti po sektoru gospodarstva, prema NKD¹ 2002., i bruto domaći proizvod, prema tekućim cijenama (u milijunima kuna)

Godina	Poljoprivreda, lovstvo, šumarstvo i ribarstvo A, B	Rudarstvo, vađenje kamena, proizvodnja, opskrba električnom energijom, plinom i vodom C,D,E	Građevinarstvo F	Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila, motocikala, predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo G	Hoteli i restorani H	Prijevoz, skladištenje i veze I	Financijsko posredovanje, nekretnine, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti J,K	Javna uprava i obrana, socijalno osiguranje, obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb, ostale društvene osobne i socijalne uslužne djelatnosti, i aktivnosti kućanstava L,M,N,O,P	UFPIM	Bruto dodana vrijednost (bazične cijene)	Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode	BDP (tržišne cijene)
2000.	11.240	31.539	5.876	13.160	4.217	12.425	18.863	30.340	-3.991	123.669	28.550	152.519
2001.	12.482	33.858	6.832	15.955	4.761	13.821	21.260	30.090	-4.779	134.281	31.358	165.639
2002.	13.293	35.195	8.094	19.792	5.529	14.991	24.351	32.032	-5.503	147.774	33.457	181.231
2003.	11.880	38.607	10.621	23.319	6.389	16.248	28.673	33.601	-6.472	162.866	35.556	198.422
2004.	13.992	43.402	12.246	23.178	6.668	18.616	31.862	35.843	-6.990	178.815	36.168	214.983
2005.	14.650	47.798	13.036	24.954	7.316	20.100	35.023	37.785	-7.945	192.718	38.631	231.349
2006.	15.603	51.420	14.900	26.707	7.954	22.015	39.996	40.336	-9.277	209.653	40.937	250.590

Izvor: Državni zavod za statistiku

¹ NKD je Nacionalna klasifikacija djelatnosti; ona predstavlja standardiziranu nacionalnu klasifikaciju različitih gospodarskih djelatnosti, koja je napravljena u statističke svrhe, i u skladu je s NACE Klasifikacijom. Za dodatna metodološka objašnjenja vidi Tablicu 2.

Tablica 4: Demografska struktura na županijskoj razini

Županija	Djeca % (0-14)	Radna snaga % (Ž 15-59, M 15-64)	Starije stanovništvo % (Ž iznad 60, M iznad 65)
Zagrebačka županija	17,5	65,7	16,9
Krapinsko-zagorska županija	17,1	63,1	19,8
Sisačko-moslavačka županija	16,2	62,0	21,8
Karlovačka županija	14,6	61,7	23,8
Varaždinska županija	17,3	64,2	18,5
Koprivničko-križevačka županija	17,0	63,2	19,8
Bjelovarsko-bilogorska županija	17,2	62,0	20,8
Primorsko-goranska županija	14,1	66,3	19,6
Ličko-senjska županija	15,4	57,8	26,8
Virovitičko-podravska županija	18,3	62,3	19,5
Požeško-slavonska županija	19,8	60,9	19,2
Brodsko-posavska županija	19,8	61,8	18,4
Zadarska županija	18,3	62,9	18,8
Osječko-baranjska županija	17,8	64,0	18,2
Šibensko-kninska županija	16,9	59,9	23,2
Vukovarsko-srijemska županija	19,3	63,0	17,7
Splitsko-dalmatinska županija	18,5	64,2	17,2
Istarska županija	15,2	65,9	19,0
Dubrovačko-neretvanska županija	18,4	62,6	19,0
Međimurska županija	18,6	64,9	16,5
Zagrebačka županija	15,8	66,1	18,1
UKUPNO	17,1	64,0	18,9

Izvor: Državni zavod za statistiku (Popis stanovništva iz 2001.)

Tablica 5: Ekonomski pokazatelji za zapošljavanje i obrazovanje

	Ukupna stopa zaposlenosti (% radne snage) (2005.)	Ukupna stopa nezaposlenosti (kao % radne snage) (2005.) ¹	Zaposlenost u uslužnim sektorima koji zahtijevaju visok stupanj znanja (% ukupna zaposlenost) (2005.)	Stopa nezaposlenosti stanovništva mlađeg od 25 godina, godišnji prosjek (%) (2005.) ²	Ukupan broj stanovnika (25-64 godina) koji su završili barem srednju školu (2005.)	Postotak stanovništva (20-24 godina) koji su završili barem više srednjoškolsko obrazovanje (2005.)	Ukupna javna potrošnja na obrazovanje kao % BDP-a (2003.)
EU 25	63,8	8,8	5,55 ^(e)	18,5	69,1	77,5	5,21
EU 15	65,2	7,9	5,60 ^(e)	16,7	66,2	74,6	5,20
Hrvatska	55,0	12,7	3,29	32,6	72,8	93,8	4,53
Slovenija	66,0	6,5	8,43	15,9	80,3	90,5	6,02
Slovačka	57,7	16,3	7,65	30,1	87,9	91,8	4,34
Mađarska	56,9	7,2	5,76	19,4	76,4	83,4	5,85
Bugarska	55,8	10,1	4,20	22,3	72,5	76,5	4,24
Rumunjska	57,6	7,2	5,10	20,2	73,1	76,0	3,44

Izvor: Eurostat

¹ Izvor: Eurostat, za Hrvatsku: Državni zavod za statistiku² Stope nezaposlenosti predstavljaju nezaposlene osobe kao postotak radne snage
Radna snaga je ukupan broj zaposlenih i nezaposlenih ljudi.

Izvor: Eurostat, za Hrvatsku: Državni zavod za statistiku

^(e) Procjena Eurostata

Tablica 6: Ekonomski pokazatelji na županijskoj razini

Županija	BDP po glavi stanovnika u tekućim cijenama, 2004. (RH=100)	Administrativna stopa nezaposlenosti (%) (kraj ožujka 2005.)
Zagrebačka županija	74,8	15,4
Krapinsko-zagorska županija	68,5	14,9
Sisačko-moslavačka županija	74,5	30,4
Karlovačka županija	73,9	27,2
Varaždinska županija	85,7	15,0
Koprivničko-križevačka županija	90,6	18,5
Bjelovarsko-bilogorska županija	74,0	26,1
Primorsko-goranska županija	113,7	14,6
Ličko-senjska županija	126,9	22,5
Virovitičko-podravska županija	72,8	30,5
Požeško-slavonska županija	71,1	21,8
Brodsko-posavska županija	58,2	30,9
Zadarska županija	78,7	22,4
Osječko-baranjska županija	76,9	28,0
Šibensko-kninska županija	71,8	28,8
Vukovarsko-srijemska županija	56,8	33,6
Splitsko-dalmatinska županija	79,3	23,7
Istarska županija	136,9	8,8
Dubrovačko-neretvanska županija	94,5	20,0
Međimurska županija	77,7	17,0
Grad Zagreb	180,5	10,0
UKUPNO	100,0	19,0

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Tablica 7: Sastav radne snage prema obrazovnim postignućima, 2006. (prvi semestar)

Obrazovno postignuće	Zaposleni	Nezaposleni
	u % ukupnog broja	
Nezavršena osnovna škola	3,9	3,3
Osnovna škola (8 godina)	15,1	17,9
Strukovna srednja škola od 1-3 godine	32,6	38,1
Četverogodišnja strukovna srednja škola	25,9	26,8
Gimnazija	3,4	4,2
Viša škola	7,0	4,2
Fakultet i poslijediplomski studij	12,2	5,6

Izvor: Državni zavod za statistiku (Anketa radne snage, prvi semestar, 2006.)

Tablica 8: Infrastrukturni pokazatelji na županijskoj razini

Županija	Stanovništvo/ km cesta	Gustoća cestovne mreže km/km ²	Ukupna vodoopskrba po glavi stanovnika (m ³ /po glavni stanovnika)	Otpadne vode iz sustava javne kanalizacije (m ³ /stanovnika)	Broj stanovnika po jednom telefonskom prijključku
Zagrebačka županija	160,4	0,6	59,5	113,3	3,9
Krapinsko-zagorska županija	151,2	0,8	32,9	10,7	3,1
Sisačko-moslavačka županija	90,7	0,5	43,7	34,8	3,2
Karlovačka županija	86,6	0,4	50,5	34,0	2,9
Varaždinska županija	166,0	0,9	59,3	54,8	3,1
Koprivničko-križevačka županija	112,9	0,6	38,6	52,2	3,1
Bjelovarsko-bilogorska županija	90,7	0,5	25,4	26,4	3,1
Primorsko-goranska županija	199,1	0,4	110,3	75,0	2,1
Ličko-senjska županija	28,3	0,3	93,8	18,3	2,4
Virovitičko-podravska županija	102,4	0,4	34,7	26,0	3,2
Požeško-slavonska županija	116,6	0,4	37,3	30,0	3,3
Brodsko-posavska županija	192,0	0,4	29,1	23,2	3,2
Zadarska županija	95,9	0,5	74,2	34,5	2,4
Osječko-baranjska županija	200,0	0,4	43,6	37,3	3,0
Šibensko-kninska županija	92,7	0,4	80,2	38,1	2,5
Vukovarsko-srijemska županija	195,7	0,4	39,3	18,4	3,5
Splitsko-dalmatinska županija	185,2	0,5	93,8	63,7	2,6
Istarska županija	110,8	0,7	121,1	52,8	2,2
Dubrovačko-neretvanska županija	124,9	0,5	89,7	32,9	2,5
Međimurska županija	212,9	0,7	39,9	16,0	3,3
Grad Zagreb	1039,2	1,2	105,5	112,5	2,1
HRVATSKA	155,8	0,5	71,7	-	2,7

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 9: Ekonomski pokazatelji za društvo utemeljeno na znanju

	Udio osoba koje se redovno koriste internetom (2005.) ^{1,2}	Razina pristupa internetu -% kućanstava (2005.) ^{2,3}	Vrijednost domaćeg tržišta ICT-a (u milijunima €) po glavi stanovnika (# po milijun) (2004.) ⁴	Primjene EPO Patenta po milijun stanovnika (2003.)	Bruto domaća potrošnja na istraživanje i razvoj (GERD) kao % of BDP-a (2004.)
EU 25	43	48	1.316,0	136,114	1,85 ^(e)
EU 15	46	53	1.490,4	160,65	1,91 ^(e)
Hrvatska	35	44	109,4	18,185	1,22
Slovenija	40	48	681,2	50,43	1,45
Slovačka	43	23	425,6	8,137	0,51
Mađarska	34	22	588,0	18,892	0,88
Bugarska	13	10	225,2	4,306	0,51
Rumunjska	10	6	175,3	1,172	0,39

Izvor: Eurostat

¹ Izvor: Eurostat, BMI istraživanje, IDC Adriatics (listopad 2006.), postotak pojedinaca koji su pristupili internetu, u prosjeku barem jednom tjedno² Pokazatelj za Bugarsku i Rumunjsku uzet iz Eurostata za 2004.³ Izvor: Eurostat, GFK (Centar za istraživanje tržišta), IDC Adriatics (listopad 2006.)⁴ Izvor: EITO, 2006.^(e) Procjena Eurostata

Tablica 10: Ekonomski pokazatelji za zaštitu okoliša

	Vodni resursi: ukupni obnovljivi po glavi stanovnika (aktualno) (000 m ³ /stan/g) (1998.-2002.) (sredina) ¹	Ukupne emisije stakleničkih plinova (2004.) ³	Emisije ugljičnog monoksida (1000 t) po glavi stanovnika (# po milijun) (2003.)	Emisije kiselih zagađivača –ekvivalent kiseline (1000 t) po glavi (# po milijun) (2003.)	Stvoreni komunalni otpad kg/osobi (2005.)	Intenzitet energije u gospodarstvu (2004.) ²
EU 25	7,13	92,7	69,80	1,55	526	204,89
EU 15	7,10	99,1	67,90	1,47	567	187,48
Hrvatska	23,77	94,6	69,46	1,48	504^{(e),4}	436,79
Slovenija	16,05	99,2	40,46	2,20	423	329,16
Slovačka	9,28	69,7	57,28	1,34	289	854,32
Mađarska	10,48	68,0	59,30	1,85	459	534,05
Bugarska	2,67	51,0	91,74	4,86	463	1.628,16
Rumunjska	9,47	59,0	54,99	2,00	382 ^(e)	1.226,95

Izvor: Eurostat

¹ Vrijednosti uzete iz UN, FAO (Aquatat)² Bruto domaća potrošnja energije podijeljena s BDP-om GDP (po stalnim cijenama, 1995=100) kg ulj (kilogram ekvivalenta ulja t) po 1000 Eura.³ Indeks emisija stakleničkih plinova i ciljevi – u ekvivalentima CO₂ (Stvarna bazna godina=100)⁴ Prema nacrtu Plana gospodarenja otpadom RH, količina proizvedenog komunalnog otpada za 2005. godinu iznosi 327/kg/osobi^(e) Procjena Eurostata

Tablica 11: Ekonomski pokazatelji za promet

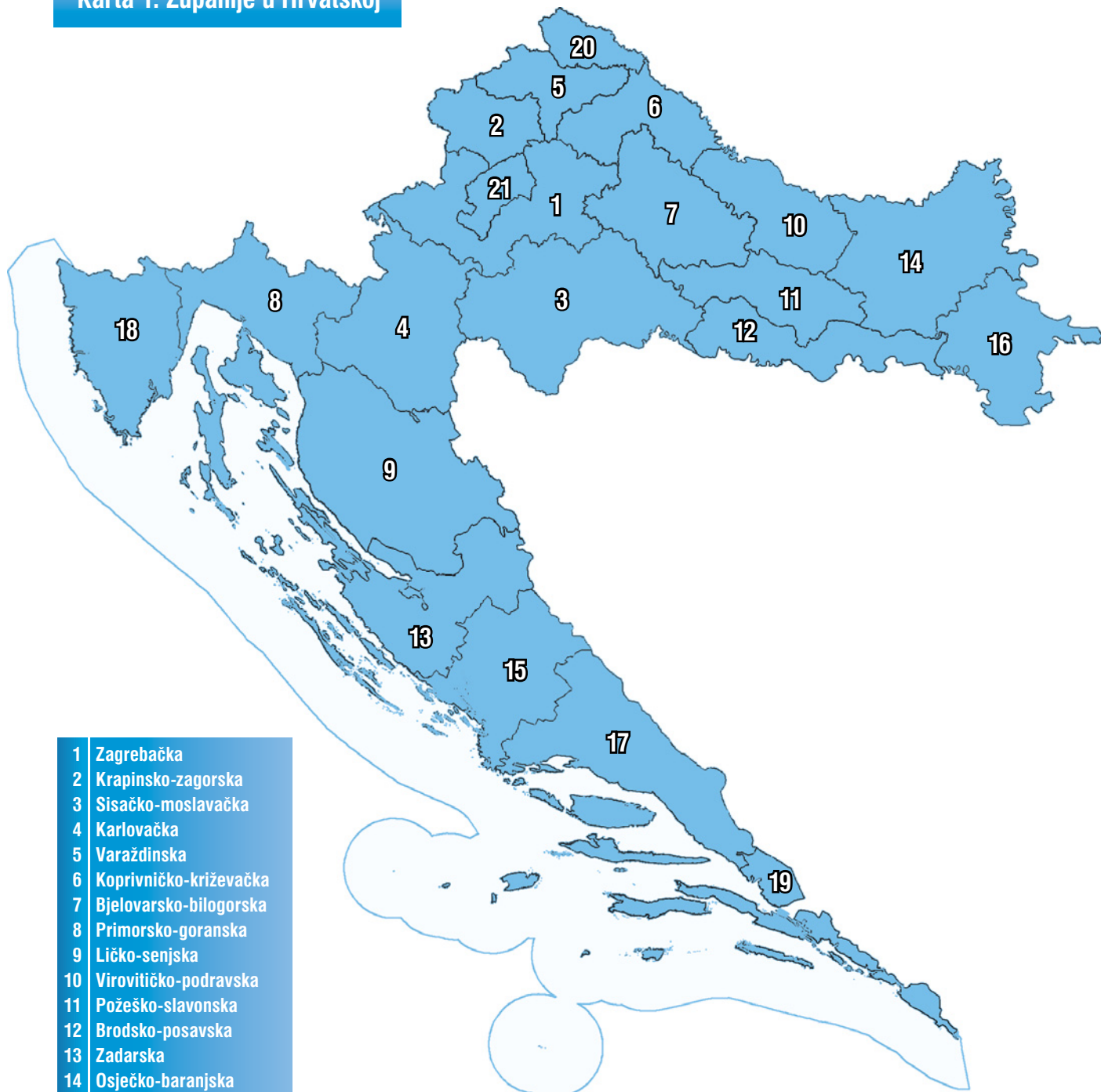
	Putnički automobili na 1000 stanovnika (2002.) ¹	Autoceste (km)/100000 stanovnika (2002.) ^{1,2}	Željeznice (km)/100.000 stanovnika (2002.) ¹
EU 25	463		45,02
EU 15	495	14,00	41,11
Hrvatska	280	24,00	62,00
Slovenija	459	22,92	61,61
Slovačka	247	5,61	67,99
Mađarska	259	5,24	75,44
Bugarska	276	4,16	54,71
Rumunjska	136	0,52	50,39

Izvor: Eurostat

¹ Pokazatelj za Hrvatsku uzet iz Državnog zavoda za statistiku² Pokazatelj za EU15 i Hrvatsku uzet iz Državnog zavoda za statistiku za 2005. godinu zbog intenzivne izgradnje autocesta u posljednje tri godine

DODATAK 3 – KARTA HRVATSKIH ŽUPANIJA

Karta 1: Županije u Hrvatskoj

1	Zagrebačka
2	Krapinsko-zagorska
3	Sisačko-moslavačka
4	Karlovačka
5	Varaždinska
6	Koprivničko-križevačka
7	Bjelovarsko-bilogorska
8	Primorsko-goranska
9	Ličko-senjska
10	Virovitičko-podravska
11	Požeško-slavonska
12	Brodsko-posavska
13	Zadarska
14	Osječko-baranjska
15	Šibensko-kninska
16	Vukovarsko-srijemska
17	Splitsko-dalmatinska
18	Istarska
19	Dubrovačko-neretvanska
20	Međimurska
21	Zagreb

POPIS
KRATICA

AZO	Hrvatska agencija za zaštitu okoliša
BDP	Bruto domaći proizvod
BDPIR	Bruto domaća potrošnja na istraživanje i razvoj
BDV	Bruto dodana vrijednost
BMI	eng. Business Monitor International
br	broj
CARDS	Pomoć Zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji
CO ₂	ugljični dioksid
CROBEX	Hrvatski indeks cijena dionica
DZS	Državni zavod za statistiku
EIB	Europska investicijska banka
EITO	Europski opservatorij za informacijsku tehnologiju (eng. European Information Technology Observatory)
EK	Europska komisija
EPO	Europski patentni ured
ESA	Europski sustav računa
EU	Europska unija
EUR	Euro
FAO	Organizacija za prehranu i poljoprivredu
FDI	Izravna strana ulaganja
FP7	Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj
GFK	Centar za istraživanje tržišta
GFS	Državna financijska statistika
god.	godina
HAMAG	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo
HNB	Hrvatska narodna banka
HRK	Hrvatska kuna
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
ICT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
ILO	Međunarodna organizacija rada
IPA	Instrument pretpristupne pomoći
IPARD	Instrument pretpristupne pomoći za ruralni razvoj
IPC	Indeks potrošačkih cijena
IPC	Indeks proizvođačkih cijena
IT	Informacijska tehnologija
JAP	Zajedničke procjene prioriteta politike zapošljavanja (engl. Joint Assessment Paper of Employment Priorities)
jednako	jednako
JIM	Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (engl. Joint Inclusion Memorandum)
JLU	Jedinica lokalne uprave
kg	kilogram
kg ulj	kilogram ekvivalenta ulja
km	kilometar
km ²	kvadratni kilometar
M	muškarac

m³	kubični metar
max.	maksimum
MFI	Međunarodna financijska institucija
MGRP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
mil.	milijun
MSP	mala i srednja poduzeća
Mt	mega tone
Mt CO₂ eq	mega tone ekvivalenta ugljičnog dioksida
NACE	Klasifikacija gospodarskih djelatnosti u Europskoj zajednici
NAPZ	Nacionalni akcijski plan zapošljavanja 2005.-2008.
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
npr.	na primjer
NUTS	Nomenklatura teritorijalnih statističkih jedinica
NVO	nevladina organizacija
OP	Operativni program
OP LJP	Operativni program za razvoj ljudskih potencijala
OP RK	Operativni program za regionalnu konkurentnost
OU	Opća uprava
OUS	Okvir za usklađenost strategija
OUS KS	Koordinacijska skupina za Okvir za usklađenost strategija
PEP	Prepristupni ekonomski program
PKM	paritet kupovne moći
PP	Pristupno partnerstvo
PPOV	Plan pročišćavanja otpadnih voda
R&D	istraživanje i razvoj
RH	Republika Hrvatska
SDURF	Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU
SOO	Strukovno obrazovanje i osposobljavanje
SOR	Strateški okvir za razvoj 2006.-2013.
SP	Staklenički plin
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
stan.	stanovnik
SWOT	prednosti-nedostatci-mogućnosti-opasnosti
t	tona
tj.	to jest
TP	tehnička pomoć
UFPIIM	Usluge financijskog posredovanja indirektno mjerene
UIC	Međunarodna željeznička unija
UN	Ujedinjeni narodi
UNFCCC	Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime
VIPD	Višegodišnji indikativni planski dokument
zr	zadnje razdoblje
ž	žene

